



Η ΠΑΝΔΩΡΑ.

ΟΛΛΑΝΔΙΚΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ.

(Μετάφρασις).

(Τέλος. Ἰδε Φυλλ. 31.)

Τὰ μακρὰ τῆς δοχίμου καλύμματα ἐσείσθησαν, ὡς ἂν τὰ δι' αὐτῶν κρυπτόμενα μέλη ἔπαθον μικρόν τινα σπασμόν· σιωπήσασα δ' ἐπ' ὀλίγον ἀπήντησεν·

— Ἐξώρας ἦλθετ' ἐξώρας· εἶμαι ἤδη νύμφη τοῦ Κυρίου!

Ὁ Γουλιέλμος, ἀφῆσας κραυγὴν θλίψεως, ἐκύτταξε μὲ πρόμον τὴν ἀκινετοῦσαν καὶ ὀρθὴν ἐνώπιον τοῦ ἱσταμένην κόρην.

— Χριστίνα, ἀνέκραξεν, ἰεὺ ἐσύ δὲν ἀγαπᾷς πλέον τὸν Ἑρθερτον;

— Εἶμαι νύμφη τοῦ Κυρίου! ἐπανελάβεν ἡ δοχί-
ΠΑΝΔΩΡΑ.

μος, σταυρώσασα τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ στήθους καὶ ὑψώσασα τὰ ὄμματα πρὸς τὸν οὐρανόν.

— ὦ Θεέ μου, Θεέ μου! ἀνέκραξεν ὁ Γουλιέλμος θρηνῶν, ὁ ἀδελφός μου ἐσκότωσε τὴν κόρην αὐτῆν! ἡ ψυχὴ τῆς ἐθλίβη μέχρι θανάτου! Ταλαίπωρον καὶ φίλτατον θῦμα τῆς αὐστηρότητός μας, εἶπέ με. Χριστίνα μου, εἶπέ με: τί λοιπὸν συνέβη ἐν σοὶ ἀπότου εἶσαι ἐνταῦθα;

— Εἶδα τοὺς ἄλλους νὰ προσευχῶνται, προστηχῆθην καὶ ἐγὼ· βιβθεῖα ἐπεκράτει σιωπῇ, ἐσιώπησα καὶ ἐγὼ· οἰδεῖς ἐκλαίειν, ἐσπέγγισα καὶ ἐγὼ τὰ δάκρυά σου· ψυχρόν τι κατ' ἀρχάς, καὶ ἔπειτα ἡδὺ, περιέκαλυψε τὴν ψυχὴν μου, ἡ φωνὴ τοῦ Θεοῦ ἀντήχησε, τὴν ἤκουσα, καὶ ἤγαπησα τὸν Κύριον καὶ παρεδόθην εἰς αὐτόν.

Ἐπειτα δέ, ὡς ἂν ἀπαυδήσασα ἀπὸ τοσοῦτων λόγων, ἡ Μάρθα ἐσιώπησε καὶ ἐβύθισθη πάλιν εἰς τὴν συλλογὴν ἐκείνην, ἡ ὁποία κατεστάσκειν αὐτὴν ἀναι-

σθητον πιδος πάντα τὰ περὶ αὐτὴν συμβαίνοντα. Καὶ ἐν τῷ ἄμα ἤχησαντος τοῦ κώδωνος, ἡ δόκιμος ἐστὶν ἡ τέταρτη καὶ ὁρθαλμοὶ τῆς ἀνέλενης.

— Οὐδὲς με καλεῖ, εἶπεν ὑπάρχων πρὸς τὴν ἑλπίδα.

— Μὴ ἀρνείεαι λοιπόν, Χριστίνε μου, τέκνον μου;

— Δὲν ἀκούετε τὸν κώδωνα; εἰ αἱ ὥραι πρὸς τὴν ἐλπίδα.

— Ἀλλὰ κόρη μου, ἀλλὰ τέκνον μου, ἐγὼ ἤδη νύ σ' ἐπάρω.

— Δὲν εἰσέρχονται πλέον ἀπὸ ἐδῶ. Χαίριτε θείε μου, ἀπῆλθον ἡ Μάρθα, ἀπεριμεμένη βραδέως. Καὶ ἡ δὲ στιγμήν ἐμείλε ν' ἀνοίξῃ τὴν θύραν δὲ νὰ ἀπέλθῃ τοῦ ἐντευκτήριου, ἐστράφη πάλιν πρὸς τὸν Γουλιέλμον, ἐστῆκεν ἐπ' αὐτοῦ βλέμμα θλιβερόν ἅμα καὶ γλυκὺ, ἐκίνησε τὰ χεῖλη τῆς ὡς ἂν πέμπουσα αὐτῷ ἀπατηλόν, καὶ ἐπειτα ἔγινεν ἄρπυγος.

Ὁ Γουλιέλμος δὲν ἐδοκίμασε νὰ τὴν κρατῇ, ἀλλ' ἐμείνεν εἰς τὸν τόπον του, ἔχων τὴν καρδίαν ἐν τῇ ριγμένην ἐπὶ τοῦ δρυφάτου καὶ μεγάλῳ δακρύων θρόμβῳ ἐξέρευαν ἐπὶ τῶν παρειῶν του. ὁ ἥχος ἐκείνος τὸν ἀποτὼν ἤκουεν ἐπὶ τὸν ἐξέκτετο ὡς ἐυκλῆδης κωδωνοκρουσίᾳ τῆς παιδός του. Ἡ πόρτη ὦραν διετέλεσεν οὕτω βεβηλωμένη εἰς τὴν σκέψιν του; ὁ Γουλιέλμος δὲν τὸ ἐνόησεν. Ἐπὶ τῆς ἡκούσε φωνῇ τινι λαλοῦσαν πρὸς αὐτόν ἦτο δὲ ἡ ἡγουμένη, ἥτις, περιβλημένη τὰ μέλινά αὐτῆς καλύμματα, ἦλθε καὶ ἐκάρηεν ἀπὸ τοῦ κατάντι μέρους τοῦ δρυφάτου.

— Εἴχε προῖδε τὴν θλίψιν σου, τὸν εἶπεν ἡ ἡγουμένη, ἡ ἀδελφὴ ἡμῶν Μάρθα δὲν θέλει νὰ σὰς ἀκολουθήσῃ.

Ὁ Γουλιέλμος ὤψατο πρὸς τὴν μοναχὴν τὸ ἀπληκτικόν βλέμμα του.

— Ἀλλοίμονον! ἀλλοίμονον! εἶπε, τὸ τέκνον αὐτὸ τὸ ὁποῖον τοσοῦτον ἠγάπησα, με εἶδε χωρὶς νὰ χαρῇ, καὶ μὴ ἐγκαταλείπει ἀνεν πόθου.

— Ἀκούετε, υἱέ μου, ἀνέλενης ἡ ἡγουμένη, ἀκούετε. Πρὸ πενταετίας καὶ ἐπέκεινα, μὰς ἔφεραν ἐν ταύτῃ κόρην νέαν, ἀπληκτικὴν, μετὴν τὰς αἰχλῶν καὶ θορύβου, νομίσαντες δὲ ὅτι κατῆλθεν εἰς τὸν τάρον, διότι εἰσῆλθεν εἰς τὸ μοναστήριον. Ἐν διατήσῃ αὐτοῦ δλοκλήρου, οὐδεὶς εἶδε τὸ πρόσωπόν της· ἀλλ' αὐτὸν ὁ Θεὸς μόνος ἠξέουσε τὸν ἀριθμὸν τῶν δακρύων τὰ ὁποῖα οἱ ὀρθαλμοὶ πρέπει νὰ χύτῃ πρὶν ἢ ἡ συντετριμμένη ψυχὴ ἀναλάβῃ τὴν γαλήνην καὶ τὴν ἐπαρμένην τῆς, οἱ ἄνθρωποι δὲν εἴμπορον νὰ τ' ἀπομαρῶν. Ἡ νέα αὕτη κόρη ὑπέφερε πολλὰ, μάταια ἐξητήσκει χάριν ὑπὲρ αὐτῆς, μάτην ἐκαλεῖτο μὲν οἰκίους τῆς εἰς βοήθειάν της, καὶ ἠδύνατο νὰ εἴπῃ τὸ τοῦ φαλακροῦ ἐκοπίασα ἐν τῷ στεναγμῷ μου, κατὰ τὴν ἀπόθυμὸν ὁ ὀρθαλμὸς μου! τί ἠδύνατο νὰ κάμωμεν εἰμὴ νὰ προσευχωμεθα ὑπὲρ αὐτῆς, τοῦ κανεῖς εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν δὲν ἤθελε νὰ ἀναλάβῃ τὸν δούλο αὐτὸ τέκνον;

— Ἀλλοίμονον! ἀνέλενης ὁ Γουλιέλμος, τὰ γράμματα δὲν μὰς ἔρχονται, ἀνέλενης μου ἦτον ἀπὸ, ἐγὼ δὲ, μηδὲν ἔχων τότε ἐλπίδα νὰ μεταπίσω τὸν Κάρλον, εἶχον ἐγκαταλείψῃ τὴν σκηνὴν τοῦ ἔρημο, καὶ σκυθρωπὸν.

— Οἱ ἄνθρωποι ἐγκατέλιπον τὸ τέκνον αὐτὸ, ἀνέλενης ἡ ἡγουμένη, ἀλλ' ὁ Θεὸς ἐπέβλεψεν ἐπὶ τῆς δόξης του καὶ παρεύθη τῇ ψυχῇ της. Ἐάν δὲν ἀποτῶν τῇ, δύναμις εἰς τὸ σῶμα αὐτῆς τὸ ὑπὸ τῶν παθημάτων ἐκτεταμένον... γεννηθῇ τὸ θεῖον ἡμῶν! Ἰσως τὸ φρονιμώτερον, ἴσως τὸ γενναϊότερον εἶναι τὴν νὰ μὴ ἀποπαύσῃ τὴν νέαν ταύτην κόρη ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, τὴν μετα ταῦτα διὰ τὴν ἐλπίδα αὐτῆς! Ἰσως τὸ συναισθητικόν εἶναι νὰ μὴ τὴν ὑποβιβάσῃ εἰς νέους σπασμούς...

— Ὅχι, ὅχι! ἀνέκραξεν ὁ Γουλιέλμος, δὲν εἰμπαρῶ νὰ περῶμαι εἰς τὸν Θεὸν ἀργαγύτως τὸ τελευτῶν τοῦτο λείψον τῆς οἰκονομίας μου, τὸ τῆς γῆρας τοῦ γῆρας μου. Θέλω δοκιμάσαι τὰ πάντα, διὰ νὰ ἐπαντρέψω τὴν καρδίαν της εἰς τὰ πρῶτα οὐτῆς αἰσθητά. Ἀπόδοτε με τῇ Χριστίνῃ δι' οἴχας μόνον ἡμέρας... Ἀρετὴ με νὰ τὴν διαίξω πάλιν τοὺς τόπους ὅπου ἠγάπησεν... Αἱ παρακλήσεις μου δὲν θέλουν τὴν καταπειθεῖν, ἀλλ' εἰς διαταγὴν σας θέλει ὑπακούειν· εἰσέτε τὴν νὰ ἐπανέλθῃ ἐπὶ τινος στιγμῆς ὑπὸ τὴν στέγην τῆς πατρικῆς καὶ αἰ μετὰ τὴν τελευταίαν ταύτην δοκιμασίαν, ἐπιμένει εἰς τὸ νὰ ἐπιστρέψῃ ἐνταῦθα, τότε σὰς τὴν ἀποδίδω.

— Εἰμπαρῶτε νὰ παραλάβετε μεθ' ὑμῶν τὴν ἀδελφὴν Μάρθαν, τέκνον μου, ἀπῆλθον ἡ ἡγουμένη ὑπαγῶ νὰ τὴν εἴπω νὰ σὰς ἀκολουθήσῃ. Ἐάν ὁ Θεὸς ἐλάλησεν τῶντι εἰς τὴν καρδίαν της, οὐδεμίαν φωνὴν τοῦ κόσμου τούτου δύναται πλέον νὰ φθάσῃ μετὰ αὐτῆς. Ἐάν ὅχι, ἂς μὴν ἐπανέλθῃ πλέον εἰς τὴν μονὴν, καὶ ἔστω εὐλογημένη, ὅπου δῆποτε καὶ ἂν ὑπάγῃ! Χαίριτε! εἰρήνη ὑμῖν, τέκνον μου.

Καὶ ἡ ἡγουμένη ἀπῆλθεν.

Ἀμυδρά τις ἐλπίς ἀνέλαμψεν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Γουλιέλμου. Ἀμυδρὰ, νομίσαντος, ὅτι ἡ Χριστίνη, ἅμα ἐξελευσῶσα τοῦ κατωτέρου τῆς μοῆς, θέλει ἀναλάβῃ τὴν πάλαι ποτὲ φύσιν, νεότητά καὶ ἀγάπην· ἐστοχάσθη ὅτι θέλει ἀπαγάγει διὰ παντός τὸ τέκνον ἐκεῖνο μακρὰν τῶν ζοφερῶν αὐτῶν τοίχων, καὶ περιέμενεν αὐτὸ ὑπὸ θλίψεως ἀνυπομονητικῆς ταραχῆς. Μετ' ὀλίγον ἐλαφρὸν βῆμα ἠκούσθη εἰς τὴν παρὰ τὸ ἐντευκτήριον παροδόν, καὶ ὁ Γουλιέλμος, δρυγῆς πρὸς τὴν θύραν, εὗρεν αὐτόθι τὴν Χριστίναν, τὴν ὁποῖαν δρύρακτον πλέον δὲ, ἐχώριζεν ἀπὸ τὸν θεῖόν της.

— Φιλτάτη Χριστίνε μου, ἀνέκραξεν ὁ Γουλιέλμος, εἰμπαρῶ λοιπόν τώρα νὰ σὰς ἀγκαλιζώ καὶ νὰ σὲ σπρίξω εἰς τὴν καρδίαν μου! ἔλα νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸν τόπον μας, καὶ νὰ ἰδωμεν πάλιν τὴν οἰκίαν, εἰς τὴν ὁποῖαν συνεζήσαμεν ὅλοι!

Ἡ Μάρθα ἦτον ὡχρότερα ἐπὶ ἢ κατὰ τὴν πρῶτην μετὰ τοῦ Γουλιέλμου συνέντευξιν· οὐδὲν αἰσθητικὸν ὑπερβαίνει ἐπὶ τοῦ ἀπαράχου ἐκείνου προσώπου, ἐκτὸς μόνως ἴσως ἀθηνῶν τινος θλίψεως. Ἡ δόκιμος παρέδωκε τὴν χεῖρα εἰς τὸν θεῖόν της, ὅστις τὴν ὠδήγησεν πρὸς τὴν θύραν τῆς μονῆς· ἀλλ' ὅταν αἱ θύραι αὗται ἠνοιχθῶν, αὐτὴ δὲ διῆλθε τὸ κατώφλιον αὐτῶν, καὶ τὸ φῶς καὶ ὁ αἶμος προσέβλεπον

τὸ πρόσωπόν της, ἡ νέα ἐκλονίσθη καὶ ἐστρέφθη ἐπὶ τοῦ ἔξω τοίχου.

Τὴν στιγμήν, ἐκείνην ὁ ἥλιος, διασχίσας τὰ σύννεφα, ἐπέχυσε τὰς χρυσᾶς αὐτοῦ ἀκτῖνας εἰς τὴν πεδιάδα καὶ εἰς τὸ μικρὸν ὄρος· ὁ ἀήρ ἦτο διαφανὴς, ὁ δὲ ὀρίζων, ὁ συνήθως ὢν ἄχαρις καὶ μονότονος, προσέλαβεν ἀπὸ τοῦ φωτός καλλονὴν τινά.

— Κύτταξε, κόρη μου, κύτταξε! εἶπεν ὁ Γουλιέλμος εἰς τὴν Χριστίναν, ἥτις ἔστρεκε διαλογιζομένη ἀκίνητος καὶ ἄρρωνος, κύτταξε πόσον ἡ γῆ εἶναι ὡραία! πόσον γλυκὺς εἶναι ὁ ἀήρ τὸν ὁποῖον ἀναπνέομεν! πόσον εὐχάριστον εἶναι νὰ εἰμπαρῇ τις ἐλευθέρως νὰ προβαῖν πρὸς τὸν ἀγανῇ αὐτὸν ὀρίζοντα.

— Ὁ Θεὸς μου, ἀπῆλθον ἡ δόκιμος, πόσον ὠραῖος εἶναι ὁ οὐρανός! ἰδέτε πῶς ὁ ἥλιος λάμπει ὑπεράνω τῶν κεφαλῶν μας! ἐν τῷ οὐρανῷ μάλιστα πρέπει νὰ θαυμάζωμεν τὰς ἀκτῖνας του, διότι ἐγγίσταται τὴν γῆν, ἀπεβαίνουσι θαμβοὶ καὶ ἀθηνεῖς.

Ὁ Γουλιέλμος παρέσυρε τὴν Χριστίναν πρὸς τὴν περιμένονσαν αὐτὴν ἀμαξάν, ἐκάθισεν πλησίον της καὶ εἰς ἵπποι ἐκίνησαν. Οἱ ὀρθαλμοὶ τῆς δοκίμου ἐμείναν πολλὴν ὥραν ἐστηλωμένοι ἐπὶ τῶν τοίχων τῆς μονῆς της· ἐπειτα δὲ ὅταν, διὰ τὰς περιστροφὰς τῆς ὁδοῦ, δὲν εἴμπορετε πλέον νὰ τοῦ βλέπῃ, ἔκλεισε τοὺς ὀρθαλμούς, ὡς ἂν ἤθελε νὰ κοιμηθῇ. Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ πορίας ταύτης, ὁ Γουλιέλμος ἐτήτησεν εἰς μάτην νὰ τὴν κατορθώσῃ νὰ λαλήσῃ ἡ νέα ἐπυλλογίετο, ἀλλὰ δὲν ἤξευρε πλέον νὰ ἐκφράσῃ τοὺς συλλογισμούς της· μέγας δὲ κατέβαλλεν αὐτὴν κάματος ὅταν τὴν ἠνάγκαζον νὰ ἀπαντήσῃ ἡ ζωὴ αὐτῆς ἀπαστα σπουδαίῃ ἐν τῷ βυθῷ τῆς ψυχῆς της, καὶ, περιβληθεὶς ἐνταῦθα τὸ ἱμάτιον τοῦ μυστηρίου καὶ τῆς σιγῆς, οὐδὲν εἶχε νὰ κοινωνήσῃ πλέον εἰς τὸν ἔξω κόσμον. Ἐκ διαλειμμάτων μόνον ἐψιθύριζεν· Ὅποσον ἡ ἡμέρα εἶναι μακρά! τίποτε δὲν διηκόπει τὰς ὥρας της· οὐδένα ἤκουα κώδωνα σήμερον.

Ἀπῆλθε δὲ τὸν δρόμον τοῦτον πλησίον τοῦ Γουλιέλμου, ὡρὰ καὶ ἀκίνητος, σιωπῶν καὶ μηχανικῶς εἰς αὐτὸν ὑποτασσόμενη· ἀλλ', ὡς ἂν κάλυμμα ἡ θέλε κατέλθῃ ἐπὶ τῶν ὀρθαλμῶν αὐτῆς, δὲν εἶδεν οὔτε τὴν θλίψιν τοῦ γέροντος, οὔτε τὴν χῶραν τὴν ὁποῖαν διέβαινε. Τελευταίον ἔβλεπεν εἰς τὴν μικρὰν ἐρυθρόπλινθον οἰκίαν, ἡ ἅμα εἰς ἡμέραν εἰς τὴν αὐλήν, τὴν ὁποῖαν ἤχισιν νὰ καλύπτῃ ἡ δὲ γῆρας ἡ δὲ Γοθὼν ἡ δὲ εἰς προῦπάντησιν των.

— Καλῶς δεῖτε, κυρία μου, ἐψιθύριζεν ἡ γοῶσα. Ἡ Μάρθα, σπριζομένη ἐπὶ τοῦ βραγίονος τοῦ Θεοῦ της, εἰσῆλθεν, εἰς τὴν αἴθυσαν, ὅπου αἰλλοτε συνήρχετο ἡ οἰκονομία τῶν Ἀβερῶν. Ἡ αἴθουσα αὕτη ἦτο ἐρημος καὶ ψυχρὰ, οὐδὲ βιβλίον, οὐδὲ ἐργόχειρον κανὲν ἐνέβαινεν ὅτι κατεκείναι· ἀποβαλοῦσα δὲ τοῦ ἀρχαίου αὐτῆς οἰκτοῦρας, περιέμενε τοὺς νέους· πᾶς γὰρ φαίνεται ἔχων ζωὴν τινά, τὴν ὁποῖαν προσλαμβάνει ἢ καταλείπει, καθόσον ἐργεταὶ πρὸς αὐτὸν ἢ ἀπέχεται ἀπὸ αὐτοῦ. Ἡ Χριστίνη διῆλθε βραδέως τὴν γωνίαν ταύτην αἰθουσῶν καὶ ἦλθε καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς ἑσθῆς ἥτις ἐμείνε πλη

σίον τοῦ παραθύρου, τοῦ βλέποντος πρὸς τὸ λιβάδιον. Ἐκεῖ ἡ μήτηρ αὐτῆς ἐξῆλθεν εἰκοσιν ἔτη, ἐκεῖ ἡ παιδικὴ αὐτῆς ἡλικία διῆλθε πλησίον τῆς Ἀννουγκιάτας.

Ὁ Γουλιέλμος, ἀνοίξας τὸ παράθυρον, τὴν εἶδε τὸ λιβάδιον, καὶ παρεκίε τὸν ποταμὸν καὶ τὰς ἰτέας. Ἡ Χριστίνη ἐκύτταξεν ἐν σιωπῇ, σπριζομένη τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς χειρὸς, καὶ σπριζομένη τοὺς ὀρθαλμούς εἰς τὸν ὀρίζοντα. Ὁ Γουλιέλμος ἐμείνε πολλὴν ὥραν πλησίον της, ἐπειτα ἐπέθηκε τὴν χεῖρα εἰς τὸν ὄμον τῆς Χριστίνας καὶ τὴν ἐκάλεσεν ἱλαρῶς αὐτὴ δ' ἠγέρθη. Τὴν εἶπε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ τὸν ἡκολούθησε. Τότε ἀνέβησαν τὴν ξυλινὴν κλίμακα, διῆλθεν τὴν μικρὰν παροδόν, καὶ ὁ Γουλιέλμος ἀνοίξας μίαν θύραν,

— Τὸ δωμάτιον τῆς μητρός σου, εἶπε πρὸς τὴν Χριστίναν.

Ἡ δόκιμος ἐπροχώρησεν ὀλίγον, ἐπειτα δὲ ἐστάθη ἐν τῷ μέτῳ τοῦ δωματίου, διὰ τὴν ἐξέρευαν ἀπὸ τῶν ὀρθαλμῶν της, καὶ, σταυρώσασα τὰς χεῖρας, προσευχήθη.

— Κόρη μου, τὴν εἶπεν ὁ Γουλιέλμος, ἡ ἑσθὴ ἐκείνη ψυχὴ θερμῶς ἐπόθησε τὴν εὐτυχίαν σου.

— Καὶ τὴν ἐπέτυχεν, ἀπῆλθον ἡ δόκιμος.

Ὁ γέρον ἤρθη ἐκ αὐτῶν ὑπὸ θανατηφόρου προσβληθέντα θλίψεως· ἐνόμιζεν ὅτι σφίγγει εἰς τὴν καρδίαν του νεκρὰν, εἰς τὴν ὁποῖαν ἡ ἀγάπη του δὲν μετέδιδεν οὔτε πνοήν, οὔτε θερμότητα.

Ἡ Μάρθα ἐπλησίασεν εἰς τὴν κλινὴν τῆς μητρός της, ἐγονυπέτησε καὶ ἐπέθηκε τὰ χεῖλη της ἐπὶ τὸ προσκεφάλαιον, τὸ ὁποῖον ἐστήριξε θησαύριον τὴν Ἀννουγκιάταν.

— Μητέρα μου, μητέρα μου, μετ' ὀλίγον θὰ σὲ ἴδω, ἐψιθύριζεν.

Ὁ Γουλιέλμος ἀνετριγνίσας, καὶ ἀπαγαγὼν τὴν Χριστίναν ἐφερεν αὐτὴν εἰς τὸ παλαιὸν αὐτῆς μικρὸν δωμάτιον· ἐκεῖ ἔπαιζεν ἀκόμη ἡ ὑπὸ λευκῶν παρακαταμαζίων περιβεβλημένη κλινὴ· ἡ κιθάρα ἐκρέματο εἰς τὸν τοίχον, τὰ ἀγαπῆτά της Χριστίνας βιβλία ἐπλήρου τῆς θέσεως τῆς μικρᾶς ξυλινῆς βιβλιοθήκης της· τὸ παράθυρον ἦτον ἀνοικτὸν καὶ ἀπὸ αὐτοῦ ἐφαίνοντο οἱ ἰῆσοι καὶ ὁ ποταμός. Ἀλλ' ἡ Μάρθα τίποτε ἀπὸ ὧν οὐδὲν ἐκύτταξεν. Ὁ ἔξω ἰνὸς σταυρὸς ἦτον ἐπὶ ἐπὶ τοῦ τοίχου πρὸς τοῦτον ἔδραμεν ἡ Χριστίνη καὶ γονυκλήσασα, μᾶλλον δὲ καταπεσούσα, ἐστήριξε τὴν κεφαλὴν εἰς τοῦ πόδας τοῦ Ἰησοῦ, ἔκλεισε τοὺς ὀρθαλμούς καὶ ἀνέπνευσεν, ὡς ἂν εὐρόσα ἀνερῖν μετὰ κόπιν μακρόν. Δὲν ἐκύτταξε δὲ τίποτε, οὐδὲ τὸ κατάλυμα ἐκεῖνο τῆς παιδικῆς της ἡλικίας, οὐδὲ τὸν ἄνθρωπον τὸν ὁποῖον ποταμὸν διῆλθεν, οὐδὲ τὸν μάρτυρα τῶν ἐρώτων αὐτῆς ποταμὸν ἀλλὰ παρέμεινε σπριζομένη τὴν κεφαλὴν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Χριστοῦ, ὡς ἐξοριστος ἀνευρίσκων τὴν πατρίδα αὐτοῦ, ὡς ναύτης ἐπιστρέφων εἰς τὸν λίκνον.

Ὁ δὲ Γουλιέλμος, ἐρῶς ἐνώπιόν της ἰστάμενος καὶ θαρρύνων, τὴν ἐκύτταξεν ἐν σιωπῇ· παρεκίε ἡ Γοθὼν ἐσπρίγγε μετὰ τὸ περιζωμά της τοῦ ὀρθαλμοῦ αὐ-

της. Πολλοί παρήλθον οὕτως ὥραιο τὸ ὁρολόγιον τῆς πατρικῆς οἰκίας ἐσήμανε τὰ πτηνὰ τοῦ κήπου ἐκελεύθησαν τὰ δένδρα ἐγόγγυσαν ὑπὸ τοῦ ἀνέμου κατακλιθέντα ἄνωθεν τοῦ περισσεύοντος, αἱ τρυγῶνες ἐτρύξαν ἐν τῇ οὐρανίᾳ αὐλῇ, ὁ ἀλέκτωρ ἐρώνησεν ἄλλ' ἅπαντες οἱ ἀγαπητοὶ αὐτοὶ ἦχοι, οἱ συνδεμένοι μετὰ τοῦ τόπου ἐν ᾧ ἐγεννήθημεν, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀποσπάσωσι τὴν Μάρθαν ἀπὸ τὴν συλλογὴν τῆς.

Ὁ Γουλιέλμος ἀπεμακρύνθη μὲ καρδίαν πληγωμένην, καὶ κατέβη μόνος εἰς τὴν αἶθουσαν. Ἐμεῖς δὲ αὐτοὶ πολλὴν ὥραν κεκυῶς, εἰς κατηρεῖς βεθυισμένοι σκέψαι, συλλογίζομενος τὰ ἀγαπητὰ αὐτοῦ ὄντα, τὰ διὰ παντός μακρυνθέντα, ἐπειτα δὲ καὶ τὰ ἄλλα, τὰ περικείμενα μὲν, ἀπόντα δ' ἐτι μᾶλλον. Αἰρῆς ἠκούσθησαν βήματα ἐμπεισμένα καὶ νέος ἄνθρωπος εἰσελθὼν, ἐξέφθη εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Γουλιέλμου.

— Ὁ Ἐρβερτε! τὸν εἶπεν ὁ γέρον, σὲ περιέμενα.

— Χριστίνα! Χριστίνα! ἐκραῖεν ὁ Ἐρβερτος· ποῦ εἶναι ἡ Χριστίνα; Κύριέ μου, μήπως οὐκ εἶμαι; Ὁ κύριος Ἀμβέρτης μὲ δίδει τωρίτι τὴν Χριστίναν; . . . Βλέπω πάλιν τὴν πατρίδα μου καὶ ἡ Χριστίνα μὲ ἀποδίδεται . . .

— Ὁ Κάρολος Ἀμβέρτης σὲ τὴν ἀποδίδει ἄλλ' ὁ Θεὸς σὲ τὴν ἀποποιεῖται, ἀπήντησε κατηρεῖς ὁ Γουλιέλμος.

Τότε ὁ Γουλιέλμος διηγήθη εἰς τὸν Ἐρβερτον τὴν συνέβη ἐν τῇ μοῇ καὶ τί ἐν τῇ ἐρυθροπλίνῳ οἰκίᾳ τὸν εἶπε λεπτομερῶς ὅλα τὰ διατρέξαντα, καὶ ἐπανελάβε μυστικῶς αὐτὰ χωρὶς νὰ δυνήθῃ νὰ δώτῃ εἰς τὸν Ἐρβερτον νὰ ἐνοήσῃ τὴν θλιβερὴν ἀλήθειαν.

— Δὲν εἶναι δυνατόν! ἐπανελάμβανεν ὁ νέος μὲ τόνον, ἂν ἡ Χριστίνα ζῇ, ἂν ἡ Χριστίνα ἦναι ἐδῶ, μία λέξις τοῦ φίλου τῆς ἀρκεῖ διὰ νὰ ἀποκριθῇ.

— Εἶθε! ἀνέκραξεν ὁ Γουλιέλμος, εἶθε! ἄλλην ἐλπίδα ἀπὸ σὲ δὲν ἔχω ἔλα νὰ τὴν εὐρωμεν.

Ὁ Ἐρβερτος ἀνέβη κατεσπασμένως τὴν κλίμακα διότι ἡ μετὴ ἀγάπης καρδία του δὲν εἶχε τόπον διὰ φόβον, οὐδὲ ἠδύνατο νὰ φαντασθῇ τὴν Χριστίναν ἐλευθεραν, εἰμὴ ὡς ἐτοίμην νὰ γίνῃ σύζυγός του. Ὁ θέν δρυμῆτας πρὸς τὸ δωμάτιον αὐτῆς, ἦτοίξε βιαίως τὴν θύραν· ἀλλὰ, ὡς εἰ ἐμβρόντητος, ἐμεινεν ἀκίνητος ἐπὶ τῆς φλίας τῆς θύρας ἐκείνης. Ἡ ἡμέρα προσηγγίζεν εἰς τὸ τέρας αὐτῆς καὶ αἱ τελευταῖαι τῆς ἀγῆρας ἐφώτιζον τὴν Μάρθαν, ὡς σκιὰν λευκὴν ἀναφανίσαν ἐν μέσῳ τοῦ σκότους τοῦ ἐπιλοῖπου δωματίου. Ἡτοῦ αἰετοῦ γονυπετῆς, εἶχε τὴν κεφαλὴν ἐστηρικμένην ἐπὶ τοὺς πόδας τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ λεπτόν αὐτῆς σῶμα κινετο εἰς τὰ διπλώματα τῶν μοναστικῶν ἐνδυμάτων τῆς.

Ἡ νέα δὲν ἤκουσε τὸν κρότον τῆς ἀνοιγομένης θύρας.

Ὁ δ' Ἐρβερτος τὴν κύτταξε πολλὴν ὥραν καὶ χεῖμαρρος δακρύων ἐξώρυσεν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν του. Ὁ Γουλιέλμος ἔλαβε τὴν χεῖρα τοῦ νέου καὶ τὴν ἐσφιγξεν ἐν σιωπῇ.

— Κύριέ μου, ἐφιδύρισε ὁ Ἐρβερτος, φοβοῦμαι!

— Ὁ! αὐτὴ δὲν εἶναι ἡ Χριστίνα μου! . . . Σκιδ ἀπὸ τῆς γῆς ἐξελθούσα ἡ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ καταβάς ἐλαβε τὴν θέσιν τῆς . . .

— Ὁχι, δὲν εἶναι πλέον αὐτὴ ἡ Χριστίνα, ἀπηνήσθη κατηρεῖς ὁ Γουλιέλμος.

Μετὰ δὲ τινῶν στιγμῶν ὁλ βερὺς διαλογισμοὺς, ὁ Ἐρβερτος ἀνέκραξε. — Χριστίνα, φιλότατη Χριστίνα! . . .

Ἡ δόκιμος, ἀκούσασα τὴν φωνὴν ταύτην, ἀνέτριχίσατο καὶ, ἐγερθεῖσα ὀρθῶς, ἀπήντησεν. — Ἐρβερτε!

Καθὼς πάλαι ποτέ, ἀκούσασα τὸν οἶλον τῆς λεγοντῆς — Χριστίνα! ἡ Μάρθα ἀπεκρίθη! — Ἐρβερτε!

Ἡ καρδία τοῦ νέου ἐκτύπησε δυνατὰ καὶ ὀρμήσας πρὸς τὴν δόκιμον, καὶ λαβὼν τὰς χεῖράς τῆς.

— Ἰδοὺ ἐγὼ, ἰδοὺ ὁ Ἐρβερτος! ἀνέκραξε, γονυπετήσας ἐνώπιόν τῆς.

Ἡ δόκιμος ἐστῆσεν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ μεγάλους αὐτῆς καὶ μέλανας ὀφθαλμοὺς, τὸν ἐκτύπησε πολλὴν ὥραν, καὶ ἐλθοῦν ἐρῶς διηλθεν ἐπὶ τοῦ μετώπου τῆς, ἐπειτα ἀπέβη πάλιν κατωχρὸς καὶ εἶπε πρῶτος πρὸς τὸν Ἐρβερτον.

— Δὲν ἤλπισα νὰ σὲ ἰδῶ πλέον ἐπὶ γῆς.

— Φιλότατη Χριστίνα, ἐπάθameν πολλὰ καὶ πολλὰ ἐχούσαμεν δάκρυα ἄλλ' ἰδοὺ εὐτυχὲς ἡμέραι ἀνατέλλουσι τέλος δι' ἡμᾶς! Φίλη καὶ μνηστὴ μου, δὲν θέλωμεν πλέον χωρισθῇ.

Ἡ Μάρθα, ἀποσπάσασα μὲ βίαν τὰς χεῖράς τῆς ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ Ἐρβερτου, κατέφυγε πρὸς τὸν Χριστόν.

— Εἶμαι μνηστὴ τοῦ Κυρίου, ἐφιδύρισε μὲ φωνὴν τρέμουσαν, καὶ μὲ περιμένει.

Ὁ Ἐρβερτος ἀρῆκε φωνὴν θλίψεως.

— Ὁ Χριστίνα, φιλότατη Χριστίνα! ἐνθυμήσου τοὺς ὄρκους μας, τὰς ὑποσχέσεις μας, τοὺς ἐρωτάς μας, τὰ δάκρυά μας, τὰς ἐλπίδας μας. Μὲ ἀρῆσες ὁμνύουσα ὅτι θέλεις μὲ ἀγαπᾷς διὰ παντός. Χριστίνα, ἐὰν δὲν θέλῃς ν' ἀποθάνῃς ἀπὸ τὴν ἀπελπισίαν μου, ἐνθυμήσου τὸ παρελθόν!

Ἡ Μάρθα διέμεινεν ἀτενίζουσα τὸν σταυρὸν καὶ ὑψώνουσα πρὸς αὐτὸν τὰς σπασμωδικῶς ἠνωμένας αὐτῆς χεῖρας.

— Θεέ μου, ἐφιδύρισε, λάλησε πρὸς τὴν καρδίαν του, καθὼς ἐλάλησες πρὸς τὴν ἐδικήν μου ὁ Ἐρβερτος ἔχει εὐγενῆ ψυχὴν, ἀξίαν νὰ σὲ ἀγαπήσῃ καὶ ἐπειδὴ εἶναι ἰσχυρότερός μου, θέλει δυνήθῃ νὰ ζήσῃ, καὶ ἀπὸ πολλὰ ἔχουσε δάκρυα . . . Θεέ μου, παρηγόρησέ τον . . .

— Χριστίνα μου, ἀγάπη μου! Ἐσὺ, τὴν ὁποίαν πρῶτην καὶ μόνην ἐπὶ τοσοῦτον χωρισμοῦ διάστημα ἐλάτρευσα! Χριστίνα, τὸ μόνον ἀγαθόν, ἡ μόνη ἐλπίς τῆς ζωῆς μου! Ὁ! ὅ! ἀφῆσθε τοιοῦτοτρόπως; ἡ καρδία σου, ἥτις ἦτο ὅλη ἐδική μου, ἐκλείσθη διὰ παντός εἰς ἐμέ;

Ἡ δόκιμος, ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐστραμμένους πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ τὰς χεῖρας πάντοτε ἐσταυρωμένας, ὡς ἂν μὴ γινώσκουσα ἤδη νὰ ὁμιλήσῃ, εἰμὴ εἰς μόνον τὸν Θεόν, ἀπήντησε πρῶτος.

— Θεέ μου, πάσχει καθὼς ἐπαθ' ἐγὼ! Ἐπίχυσον λοιπὸν ἐπ' αὐτοῦ τὸ βάλαμον, δι' οὗ ἐθεράπευτες

τὰς πληγὰς μου! Καὶ καταλείπων αὐτῷ τὴν ζωὴν, λάβε τὴν ψυχὴν του, καθὼς ἔλαβες τὴν ἐδικήν μου ψυχὴν· δὲ αὐτῷ τὴν ἀχανῆ ἐκείνην εἰρήνην, τὴν εὐλογούσαν τὰ ἐκλεκτὰ σου τέκνα.

— Ὁ Χριστίνα, φιλότατη Χριστίνα! ἀνέκραξεν ὁ Ἐρβερτος, ἀρπάζων πάλιν τὰς χεῖρας τῆς Μάρθας, κύτταξέ με ὀλίγον, γύρισε τὴν ματιὰ σου πρὸς ἐμέ, ἰδὲ τὰ δάκρυά μου! Φίλη τῆς καρδίας μου, μὴ φαίνεται ὅτι ὑπνώτεις . . . Ἐξύπνησε! δὲν ἐνθυμείται πλέον τὰς γλυκεῖας συνεντεύξεις μας; τὰς κατακλιμένας πρὸς τὸ ρεύμα ἰστέας; τὸ ἀκάτιόν μου, ἐπὶ τοῦ ὁποῦ ἐπλεύσαμεν νύκτα διόκλητρον, οὐκ εὐρούμενοι τὴν εὐτυχίαν τοῦ νὰ συζητήσωμεν μαζί; Κύτταξέ, κύτταξέ! . . . Ἡ σελήνη ἀνέτειλε, καθὼς ἀνατέλλει τὴν στιγμὴν αὐτὴν. Ἡ νύξ ἦτο ὥραία ὅσον ὥραία εἶναι ἡ παρούσα νύξ. Εἶμεθα πλησίον ὁ εἰς τοῦ ἄλλου, καθὼς τώρα εἶμαι πλησίον σου ἀλλὰ τότε μᾶς ἐχώρισαν, καὶ τώρα εἰσπορεύμεν νὰ μείνωμεν μαζί . . . Χριστίνα, δὲν μὲ ἀγαπᾷς πλέον; τὰ ἐλητηρόνησες ὅλα;

Ἐπλησίασε δὲ καὶ ὁ Γουλιέλμος, καὶ ἔλαβε τὴν μίαν τῶν χειρῶν τῆς.

— Τέκνον μου περιπόθητον, εἶπε· σὲ καθικετεύομεν νὰ μὴ μᾶς ἐγκαταλίπῃς ἀπὸ σὲ περιμένομεν τὴν εὐτυχίαν μας· μένε μαζί μας Χριστίνα.

Ἡ δόκιμος, ἔχουσα τὴν μίαν χεῖρα εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Ἐρβερτου, τὴν ἄλλην εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Γουλιέλμου, ἐφιδύρισε βραδέως.

— Τὸ σῶμα τὸ ἀναπαύομεν εἰς τὸν τάρον δὲ, ἀνασηκόνει τὸν λίθον αὐτοῦ διὰ νὰ ἐπανεῖθῃ εἰς τὸν κόσμον ἡ ψυχὴ ἡ κατεῖοσα τὸν οὐρανὸν δὲν κατέρχεται ἀπὸ αὐτοῦ διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν γῆν· τὸ πλάσμα τοῦ Κυρίου εἰς δὲ ὁ Θεὸς εἶπε· «Ἐσὺ μνηστὴ τοῦ Ἰησοῦ» δὲν ἐγκαταλείπει τὸν Ἰησοῦν δὲ νὰ ἐνωθῇ μὲ ἄνθρωπον . . . ἡ δὲ μετ' ὀλίγον μέλλουσα νὰ ἀποθάνῃ πρέπει ν' ἀποστρέψῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τῶν στοργῶν τοῦ βίου . . .

— Ἐρβερτε, ἀνέκραξεν ὁ Γουλιέλμος, σιώπα! σιωπήσωμεν! φοβοῦμαι . . . Μόλις αἰθάνομαι τὴν σφυγμὸν τῆς πάλιντα ὑπὸ τοὺς δακτύλους μου! . . . Μὲ φαίνεται ὡχρότερα ἐτι παρ' ὅτι ἦτο ὅτε μ' ἐπεφάνη κατὰ πρῶτον ὁπισθεν τοῦ δρυφάκτου τῆς μονῆς· οἱ λόγοι μας τὴν θλίβουν . . . Ἀρκεῖ Ἐρβερτε, ἀρκεῖ! Κάλλιον νὰ ἀποδώσωμεν αὐτὴν τῷ Θεῷ ἐπὶ γῆς, ἢ νὰ τὴν ἐκπέψωμεν αὐτῷ εἰς οὐρανούς . . .

— Κόρη μου, προσέειπεν ὁ Γουλιέλμος ἐπιθέτων εἰς τὸν ὄμῳν του τὴν ἄψυχον σχεδὸν κεφαλὴν τῆς Μάρθας, κόρη μου, σύνελθε εἰς ἐκὺν, μὴ κλείσῃς σὺ τὸς ὀφθαλμούς σου.

Καὶ ὁ γέρον ἐσφιγγε τὴν νέαν εἰς τὴν καρδίαν του, ὡς μήτηρ ἀγκαλιάζουσα τὸ τέκνον τῆς.

— Σύνελθε εἰς ἐκὺν, ἐπανελάβε καὶ σὲ ἐπαναφέρω εἰς τὸν οἶκον τοῦ Κυρίου.

Ἡ Μάρθα ἐστῆσεν ἐπὶ τοῦ θείου τῆς βλέμμα θλιβερόν καὶ γλυκὺ ἡ χεὶρ τῆς ἐσφιγγεν ἀσθενῶς τὴν χεῖρα τοῦ γέροντος, στραφεῖσα δὲ πρὸς τὸν Ἐρβερτον.

— Ἐσὺ, Ἐρβερτε, εἶπε μὲ φωνὴν μόλις ἀκουομένην,

ἐσὺ ὁ μέλλων νὰ ζήσῃ, μὴν τὸν ἐγκαταλείπῃς.

— Χριστίνα, ἀνέκραξεν ὁ Ἐρβερτος, γονυπετῶν ἐνώπιον τῆς μνηστῆς τοῦ Χριστοῦ· ὁ! ὁ! χωρισθῶμεν λοιπὸν διὰ παντός;

Ἡ δόκιμος ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμούς πρὸς τὸν οὐρανόν.

— Ὁχι διὰ παντός! ἀπήντησε.

— Σιώπα, Ἐρβερτε, σιώπα πλέον! ἀνέκραξεν ὁ Γουλιέλμος. Ἀρῆσωμεν τὴν νέαν αὐτὴν ἐν εἰρήνῃ· γεννηθῆτω τὸ θελημα τοῦ Θεοῦ! . . . Κλίνομεν τὰς κεφαλὰς ἡμῶν. Ὁ φιλότατη Χριστίνα, οἱ ὀλίγοι σου ἐνισταὶ οὐκ ἐπὶ τῆς δοκιμῆς. Ὁ Θεὸς φαίνεται δὲν ἤθελε νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν γῆν αὐτὴν, δὲν ὄρισε τὴν θέσιν σου ἐν αὐτῇ, καὶ σὲ ἀναγκάζει εἰς ἐκὺν διὰ νὰ μὴ σὲ ἀρῇσῃ ἐπ' αὐτῇ. . . Ὁ! ὅ! σὲ ἐγκατελείπομεν, ὁ Θεὸς μόνος ἦλθεν εἰς βοήθειάν σου· ἡ ἀγάπη τοῦ δὲν εἶν' ἐφήμερος. Μείνε λοιπὸν παρὰ τῷ Θεῷ, . . . καὶ εἶθε, ἐν τῇ εὐσπλαχνίᾳ αὐτοῦ, μὴ σὲ θελήσῃ πηγιέστερον ἐτι εἰς ἐκὺν! . . . Σὲ ἀρῶ. Χριστίνα μου· πορεύου ἐν εἰρήνῃ εἰς τὸ ἱερὸν κατάλυμά σου καὶ προσεύχου ὑπὲρ ἡμῶν, κόρη μου . . .

Μετὰ τινὰς ἡμέρας, αἱ θύραι τῆς μονῆς ἠεώχθησαν διὰ νὰ ὑποδεχθῶσι τὴν ἀδελφὴν Μάρθαν, καὶ τὴν φωνὴν αὐτὴν ἔμελλαν νὰ κλεισθῶσιν ὁπισθεν τῆς διὰ παντός.

Ἡ δόκιμος μόλις ἠδυνήθη ἀπὸ τὴν ἀδυναμίαν τῆς νὰ διέλθῃ τὰς παύσεις τῆς μονῆς, καὶ ἐπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἱεροῦ. Ἡ ἡγουμένη ἦλθε πάλιν· πλησίον τῆς εἰς τὴν κρίσιν ἐκείνην στιγμὴν.

— Ὁ μητὴρ μου! ἀνέκραξεν ἡ Χριστίνα, ἥτις, ἀνευροῦσα τὰ δάκρυα αὐτῆς ἔκλαυτε, καθὼς ἔκλαιεν ἐν τῇ παιδικῇ τῆς ηλικίᾳ, τὸν εἶδα καὶ τὸν ἀρῆσα! . . .

— Ἰδοὺ ἐγὼ, Κύριε, ἰδοὺ ἐγὼ! Πιστὴ εἰς τὰς καθολολογίας μου, περιμένω τὸν στέφανον, ὅστις θέλει μὲ καθαγιάσῃ ὡς νόμῳ σου. Ἡ φωνὴ σου μόνη θέλει τοῦ λοιποῦ ἡχῆται εἰς τὰς ἀκοὰς μου· θέλω διατελέσει αἰνοῦσά σε, καὶ προσευχομένη, καὶ ὑπηρετοῦσά σε μέχρι τέλους τῆς ζωῆς μου . . . Μητὴρ μου, εἰπέτε νὰ ἐτοιμάσωσι τὸν σάγγονον χιτῶνα, τὸν λευκὸν στέφανον, τὸν ἀργυροῦν σταυρὸν, τὸν ὁποῖον ὁ ἱερεὺς θέλει μὲ δώσῃ ἐν ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ, εἶμαι ἐτοίμη.

— Κόρη μου, ἀπήντησεν ἡ ἡγουμένη, εἶται, βλέπω, ἀσθενῆς καὶ ἐξηνητημένη ἀπὸ τοσοῦτων κλονισμῶν· δὲν εἶναι καλὸν νὰ ἀναβῇ τὴν τελετὴν τῆς χειροτονίας σου;

— Ὁχι, μητὴρ μου! Ὁχι μὴν τὴν ἀναβάλλετε, διότι θέλω ν' ἀποθάνω νόμῳ τοῦ Κυρίου! . . . Ὁ δὲ καιρὸς ἐπείγει! ἀπήντησεν ἡ ἀδελφὴ Μάρθα.

ΝΑΙ Η ΟΧΙ.

Δήγημα.

(Μετάρρασις).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Ἡ ἑπαυλις.

Οὐ μακρὰν τοῦ Μονάχου ὑπῆρχε μικρὰ ἑπαυλις οἰκ. κατασκευάζει αὐτὴν ἡ φιντασία οὐτωκαίδικαί τους νέου, ὀνειρουμένου εὐδαιμονίαν ἀνέρελλον καὶ ἀτελεύτητον παρὰ σύζυγόν νῆα καὶ ἀγαπητῇ. Οὐδὲν τῶν ὧν ἠγάπησαν ὁ Γεώργιος καὶ ὁ Ρουσσὸς εἰλεπεν ἀπὸ τὴν ἑπαυλὶν ταύτην· ἡ στεγὰς τῶν λευκῶν, ὁ κήπος, αἱ πράσινοι κυκλιδοθυρίδες (ζαλουζίες) καὶ αἱ ἀγγεῖαι τῶν περιστέρων αἱ περιπατῶμεναι εἰς τοὺς παρὰ κειμένους ἀγρούς, ἐπὶ τῆς στέγης καὶ πρὸ τῆς θύρας τὴν θύραν ταύτην ἦλθε νὰ ἀνοίξῃ ἄλλο τρικοντούτης περίπου, καθ' ἣν σιγῇ ὁ δῶν ἥλιος ἐπέχεε τὴν λαμπρότατην αὐτοῦ αἴγλην εἰς τὰ παραθύρα, τὰ ὁποῖα, ἀντανκλῶντα πολυτρόπως τὰς ἀκτῖνας ἐκείνας, ὁμοιάζον γιγαντιαίους ἀδαμαντίνους καὶ σαπφειρίνας πλάκας. Ἀμα δὲ κρούσαντος τοῦ πλήκτρου, γυνὴ νέη ἔτι, ἑαυτὴ καὶ διελθοῦσα μὲν ἤδη τὴν πρῶτην νεότητά, ἀλλὰ σώζουσα οὐδὲν ἤτιον καλλόντων καθ' αὐτήν, εὐρυθυμον καὶ χαρίεσσαν, ἦλθ', καί, ἀνοίξασα, εἰσῆλθε μετὰ σπουδῆς τὴν προ ελθόντα.

— Καὶ μὲν! ἀνέκραξε, τί ἔρines τὴν ἔξ μὴ νας; Μήπως διότι ὁ σύζυγός μου σ' ἀρτῶ μετόσσην σιγῇ, καὶ ἐγὼ ἐπ' αὐτοῦ, μήπως δ' αὖ τοῦτο ἀρῖνει νὰ παρέρχεται τ. σ. οὐτος χρόνος χωρὶς νὰ διέρχεται τὸ βραχὺ διαστήμα τὸ διαχωρίζον τὸ Μονάχον ἀπὸ τὴν ἑπαυλὶν μας; Ἀλλὰ πόσον εἶσαι ὠχρὸς! μὴν τὴν γῆ καὶ ἡθῆντες; ἡ ἑαυτὴ καὶ μὴν λύπη; Ἄν σὲ συνέβητι τοιοῦτον, ἐπρεπεῖν εἶναι μᾶλλον νὰ ἐλθῃς νὰ ἰδῇς τοὺς φίλους σου, νὰ καθῆσαι παρὰ τῇ ἐστῖα τῶν καὶ τὴν τράπεζάν των, νὰ ἀναπαύσῃς τὴν κεφαλὴν σου ὑπὸ τὴν στέγην των, καὶ νὰ σφίξῃς τὰς χεῖράς των εἰς τὰς χεῖράς σου. Καθῆσε, Ἀνδρέα, κάθισε! σὲ εὐχαριστῶ πάντοτε δ' αὖ τὴν ἐπίσκεψίν σου. Ὅσῳ βραδεῖα καὶ ἴον ἦτον, καλῶς ἦλθες.

Ὁ Ἀνδρέας ἐκάθισεν, ἐσπῆγγε τὸν ἰδρώτα ὅστις ἔβρεχε τὸ μέτωπόν του, καὶ περ ὁρῶν, αἱ οὐκ αἱ φθινοπωρινῆς ἐσπέραι, καὶ ἐμαρτύρει ὅτι εἶχε, καὶ τὴν ταράχην τοῦ πνεύματός του, περιπατήσαι, χωρὶς νὰ τὸ αἰσθάνῃ, μετὰ πολλὴν ταχύτητα. Ἐπειτα περὶ τὰ βλέμματα τριγύρω του, μέχρις οὗ τὰ ἀγγεῖα εἰς τὴν οἰκονομίαν τῆς οἰκίας, ἥτις ἐνησχολεῖτο εἰς τὴν κατασκευάσει μετὰ τὰς ἰδίας αὐτοῦ μικρὰς καὶ μεγάλας χεῖρας ζυμαρῶν λαμπρὸν καὶ ὀρεκτικόν, τοῦ ὅπου αἱ κίτριαι πλευραὶ, ποικιλόμεναι ὑπὸ μύρων σπορίων, ὁμοιάζον καλλιστοὺς στικτὸν μάργαρον. Ὁ ἕνος ἐπέναντον, ἐμειδίσατο καὶ κατ' ὀλίγον τὸ κατηρῆς καὶ μαλαγγολικὸν μέτωπόν του ἀπέβη αἰθριώτερον, γαληνιώτερον καὶ ὡς ἂν ἐ

φωτίσθη ὑπὸ ἀκτῖνος πίστεως καὶ ἐλπίδος. Ἡ θῆα τοῦ θελκτικοῦ καὶ εὐγενοῦς ἐκείνου πλάσματος, ἡ ἀγγελικὴ ἀταροξία τοῦ προσώπου τῆς καὶ ἡ χάρις τὸν ἐλαχίστων αὐτῆς κινήσεων κατένωγον τὴν καρδίαν του καὶ τὴν ἐπλήρουν εὐδαιμονίας καὶ εὐλαβείας.

— Εἶναι καὶ ἐκεῖνη ἐπίσης νόστιμος! Ὅθ' ἦναι βέβαια ἐπίσης καλὴ! ἀνέκραξεν.

Καὶ ἐνῶ ἡ χαρίεσσα οἰκονομὴ ἐστρέφετο πρὸς τὴν Ἀνδρέαν διὰ νὰ τὸν ἐρωτήσῃ τί σημαίνουσιν αἱ λόγιοι αὐτοῦ, ἠκούσθη εἰς τὴν θύραν κυνὸς ἑλαγμός καὶ φωνὴ ζωηρά καὶ εὐθυμὸς λέγουσα.

— Ἀνοίξε, Μαρία, ἀνοίξε! δὲν εἶμαι μόνος.

Ἡ Μαρία ἔδραμεν, ἤνοιξε καὶ εἰ ἦλθεν ὁ σύζυγός της μετὰ ξένου τινός· τὸν ὁποῖον ἐστήριξε, πληγωμένον ὄντα. Ἐπειδὴ δ' ἐκεῖνη ὠχρίασε καὶ ἀνησύχει.

— Μὴν ἀνησυχεῖς, καλὴ μου Μαρία, ἀνέλαβεν ἀσπαζόμενος τὸ λευκὸν καὶ καθαρὸν τῆς γυναικὸς του μέτωπον· μὴ φοβῆσαι, ἡ πτῆγὴ τοῦ κυρίου δὲν εἶναι ἐπικίνδυνος· ἐκτύπησε τὴν κνήμην του, ἀναβαίνων βράχον τινά.

— Καὶ κρημνίζομενος εἰς βράχον ὅπου ἦλθε, ἀποβάνει, ἐὰν δὲν ἐκινδυνεύετε τὴν ζωὴν σας ἐξάγοντες με ἀπὸ αὐτοῦ, προσέθηκεν ὁ ἄγνωστος, ὅστις ἐφαίνετο πενητηκοντοῦτης περίπου καὶ γηράσας ὑπὸ τῶν φροντίδων καὶ τῶν κόπων πολὺ μᾶλλον ἢ ὑπὸ τοῦ χρόνου· διότι ὁ κύριος τῆς οἰκίας, ὅν καὶ μὴ ὦν νεώτερος, εἶχε θαλερότητα τῆς ὁποίας ἔχνος δὲν ἐζώζετο εἰς τὸν ξένον. Ἡ Μαρία ὑψώσεν εἰς τὸν Γεώργιον ὀρθάλας· πλήρεις δακρύων καὶ θυμασμοῦ, καὶ ἤρχισεν νὰ περιποῖται τὴν πτῆγὴν τοῦ νεοῦ αὐτοῦ ξένου, πληγὴν ἥτις ἦτο τφόντι ὀδυνηρὰ μᾶλλον ἢ ἐπικίνδυνος.

— Ἐχετε ἀνάγκην πέντε ἢ ἕξι ἡμερῶν ἀπολύτου ἀναπαύσεως, εἶπεν, ἀρῶ ἐτελείωτε τὴν ἐγχείρισιν ταύτην μετὰ τὴν δεξιότητα τοῦ ἐπιτηδεύοντος χειρουργοῦ. Ὅθ' αὖ μείνιτε λοιπὸν ἐγὼ εἰς ὅσον αὐτὸ το διαστήμα, εἰς ἱατρικὴς διακογῆς μου. Ἐπειτα θα ἰδῶμεν πόσας ἡμέρας θέλετε ζῶτε εἰς τοὺς φίλους σας, ὁ ὅτι ἐλπίζω ὅτι θέλετε εὐχεστέτη νὰ μᾶς θεωρήσετε ὡς τοιοῦτους.

— Καὶ σὰς θεωρῶ ἤδη. Ναί, δὲν εἵμπορῶ εἶμὴ νὰ σὰς ὀνομασῶ φίλους μου, ἀνέκραξε! καὶ ὅμως δὲν πιστεύω πᾶσι εἰς τὴν φιλίαν, καθὼς οὐτε εἰς τὴν εὐτυχίαν!

— Ἀ! μὴν ἐκφέρετε τοιοῦτους λόγους εἰς τόπον ὅπου ἐκκρατεῖ ἡ εὐτυχία καὶ ἡ ἀγάπη, εἶπεν ἐκεῖνη ἐπιθετῶν τὸν δακτύλον εἰς τὰ χεῖλη του. Σὰς ἀπαγορεύω δὲ, καὶ ὡς ἱατρός, τὰς πικρὰς καὶ κατηρεῖς ιδέας. Ἀς καθίσωμεν εἰς τὴν τράπεζαν, διότι ἰδοὺ ἔσταν τὸ δεῖπνόν μας. Ἐλα Ἀνδρέα! ἔλα, Γεώργιε! ἔλατε, κύριε...

— Κυρία μου, ὁ συνταγματάρχης Δαρνίμιος, ἐπέφερεν ὁ ξένος.

Ἡ Μαρία ἐχρίσθη, προσέφερε, τὸν βορρηνά της εἰς τὸν πληγωμένον καὶ τὸν ὠδύνητος εἰς τὴν τράπεζαν, ὅπου τὸν ἔβαλε νὰ καθῆται ἀναπαυτικῶς, θέσασα ὑποπόδιον ὑπὸ τὴν κνήμην του καὶ ἐπιμεληθεῖσα

ἡ κνήμη αὐτῇ νὰ τοποθετηθῇ τοιοῦτοτρόπως ὥστε μήτε νὰ κουράζεται, μήτε νὰ πονῇ.

Ἀρῶ δὲ πάντες ἐδείπνησαν μετ' ὁρεξίν καὶ ἐτήκωθη ἡ τράπεζα, ἐκάθισαν πλησίον τῆς ἐστῖας, ἐν ἣ ἑλαμπρον πεῦκαι εὐραίνονσαι τὴν θάλασσαν καὶ διαδιδουσαι εὐχάριστον θερμότητα. Ἐπειτα ἡ Μαρία πρὸς ἔφερε πῖπας εἰς τὸν συνταγματάρχην, εἰς τὸν Ἀνδρέαν καὶ εἰς τὸν σύζυγόν της, καὶ ἡ δουλιὰ ἀπέβη ἀφελὴς καὶ εὐθυμὸς, ἐπὶ δὲ τέλος τοσοῦτον φιλικῇ ὥστε ὁ Ἀνδρέας εἶπεν.

— Ἐρχόμην, φίλοι μου, νὰ ζητήσω τὴν συμβουλὴν σας· ἡ πεῖρα τοῦ συνταγματάρχου εἵμαι εἰς ἐπίσης νὰ με ὠφελήσῃ, ἐάν, ὡς ἐλπίζω, εὐχεστέτη νὰ με εἴπῃ τὴν γνώμην του εἰς τὴν περίστασιν εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκομαι. Πλησίον τῆς οἰκίας τῆς μητρὸς μου, κατοικεῖ νῆα κήρη ξανθὴ, ὡς ἡ σύζυγός σου Γεώργιε, καὶ ὡς αὐτὴ νόστιμος, πρῶτος καὶ φιλόπονος· ἡ μήτηρ μου θέλει νὰ τὴν νυμφευθῇ καὶ ἡ καρδία μου τὴν αὐτὴν με δίδει συμβουλὴν... Ἀλλ' ἀρ' ἐτέρου ὁ γέρον θείός μου με λέγει ὅτι εἶναι τρέλλα νὰ λαβῶ γυναῖκα μὴ ἔχουσαν μεγάλην περιουσίαν. Ἦ πρόπει νὰ κῆμω; καὶ τί με συμβουλεύετε εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν;

Ἡ Μαρία, ἥτις ἐκρατεῖ εἰς τὰς χεῖράς της τὰς χεῖρας τοῦ Γεωργίου, ἐτοιμάζετο νὰ ἀπαντήσῃ, ὅτε ὁ συνταγματάρχης ἀνέκραξεν.

— Ἐμείνα καὶ θὰ μείνω ἄγαμος εἰς ὅλην μου τὴν ζωὴν. Ἀπεράσισα δὲ τοῦτο, ἀρῶ εἶδα τί συνέβη εἰς ἓνα τῶν φίλων μου. Ἀκούσατέ με.

Τὸ φθινόπωρον τοῦ 1782 ἔτους, ὁ χειρουργὸς Λουδοβίκος Θεβενέτιος, ἐκ Καλαϊσίου τῆς Γαλλίας, ἔλαβεν ἀνυπόγραφον πρόσκλησιν τοῦ νὰ ἐλθῇ τὴν ἐποῦσαν εἰς ἑπαυλὶν τινὰ εὐ μακρὰν τῶν Παρισίων κειμένην, λαμβάνων μετ' ἑαυτοῦ ὅλα τὰ πρὸς ἐκτρομὴν ἀπαιτούμενα ἐργαλεῖα. Ὁ Θεβενέτιος ἐθεωρεῖτο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὡς ὁ ἐπιτηδεύοντος τῆς τέχνης τοῦ ἀνθρώπου καὶ πολλάκις ἐκαλεῖτο εἰς τὴν Ἀγγλίαν αὐτὴν ἵνα ἐξακτῇ τὸ ἔργον του. Ἐπειδὴ δὲ πολὺν χρόνον παρηκολούθησε τοὺς στρατοὺς, οἱ τῶν τοῦ εἶχον ἀπεβῇ τραχεῖς ὁπωςοῦν, ἀλλ' ὅμως ἠγάπητο διὰ τὴν φυσικὴν αὐτοῦ ἀγαθότητα. Ὁ Θεβενέτιος ἠπόρησε διὰ τὸ ἀνώνυμον, προσκλητήριον, τὸ ὁποῖον ἐσημεῖωνεν ἀκριβῶς τὰ πάντα, τὸν χρόνον, τὴν ὥραν, τὸν τόπον, μόνον δὲ ὑπογραφεὶν δὲν ἔφερεν. Ἀπρόκειται, φησίνε, περὶ ἀτόπου τινός παιδῆς, διὰ νὰ χάσῃ τὸν καιρὸν μου, ἐτοχάσθη καὶ δὲν ὑπήγε.

Μετὰ τρεῖς ἡμέρας λαμβάνει νέον π. οἰκλήτιν, εἰ μᾶλλον κατεπεύγουσαν καὶ διηλυμβάουσαν, ὅτι τὴν ἐπισκοπῶν εἰς τὰς ἐννέα ὥρας, ἄλλαξ ἑμεῖλε νὰ ἐλθῇ νὰ τὸν παραλάβῃ. Τῶντοι, τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν, εἰς τὰς ἐννέα ὥρας, βλέπει προσερχόμενον κομψὸν ἄνθρωπον. Ὅθ' ἂν ἀναβάνει εἰς αὐτὸ, χωρὶς νὰ κάμῃ ἄλλας δυσκολίας. Ἐξελθὼν δὲ τῆς πόλεως.

— Ἦ Πού με ὑπάγεις; ἐρώτησε τὸν ἀμαχῆλστην.

— Things unknown to me, Jam not concerned for; ὅπερ σημαίνει σχεδὸν τὸ εἶπῃ. Δὲν ἤθελῶ τίποτε, δὲν εἵμπορῶ νὰ σας τὸ εἴπω.

— Τετάρτη, ἀπρίλιος, ὁ π. οἰκλήτιν.

Τὸ ὄχημα ἐστάθη εἰς μεμονωμένην τινὰ ἑπαυλιν. — Ἦ Πού μ' ἐρεῖς; Τίς κατοικεῖ; Τίς ἀθροεῖ; ἐδῶ; ἐρώτησεν ὁ Θεβενέτιος τὸν ἡνίοχον πρὶν παύσῃ κατὰ γῆς.

Ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ἔλαβε ἀπόκρισιν καὶ δὲν ἐρωτήσθη περισσότερον. Ἐπὶ τῆς φιλίας τῆς θύρας, νέος εἰκοσιετὴς περίπου ἔτων τὸν ὑπεδέχθη καὶ τὸν ὠδήγησεν εἰς τὴν αἴθουσαν· ἀπὸ τὴν προφορὰν του ἐφαίνετο ὅτι ἦτο Ἀγγλός.

— Μὲ προσκαλεσάτε; εἶπεν ὁ χειρουργός, ἀρῶμενος πρῶτος τοῦ λόγου.

— Σὰς εὐχαριστῶ δ' αὖ τὴν προθυμίαν σας, ἀπήντησεν ὁ Ἀγγλός. Ἀλλὰ δὲν θέλετε ν' ἀναπαυθῆτε; Ἰδοὺ τοκοῦντα, καρέ, οἶνος· σὰς παρακαλῶ νὰ λάβετε τίποτε πρὸ τῆς ἐγχείρισεως.

— Ἰδῶμεν πρὸ πάντων τὸν ἀσθενῆ, κύριέ μου. Πρέπει πρῶτον νὰ ἐξετάσωμεν τὴν ἀσθένειαν, διὰ νὰ γνωρίσωμεν, αἱ ἡ ἐγχείρισις ἦν ἀναγκαῖα.

— Τὸ πρῶτον δὲν εἶναι κατεπεύγον, κύριε Θεβενέτι· καλῆτατε σὰς παρακαλῶ. Ἡ πεποιθήσις μου πρὸς ὑμᾶς εἶναι ἀπεριόριστος· ἀκούσατέ με. Ἰδοὺ βιλάντιον περιέχον 100 γινέας. Λαβετέ το, καὶ ἂν ἐπιτύχετε, θέλω σὰς δώσει καὶ ἄλλα δαίματα τῆς εὐγνωμοσύνης μου· αἱ δὲ με ἀποπειρήσῃτε... βλέπετε τὰ εἶδη αὐτὰ πιστόλια... νὰ μ' ἐπάρῃ ὁ διάβολος αἱ δὲν τὰ ἀδαιῶ ἐπάνω σας.

— Τὰ πιστόλια σας, κύριέ μου, δὲν με φοβίζουσιν παντάπασι· ἀλλὰ τί θέλετε ἀπὸ ἐμὲ; ἀπαντήσατέ με, παρακαλῶ, ἀνευ προσημίαν, τί πρόκειται νὰ κάμω ἐδῶ;

— Πρόκειται νὰ μ' ἐκκόψετε τὴν δεξιάν μου κνήμην.

— Προθυμότερος, κύριέ μου, ἂν θέλετε ἐκκόψω τὸ κεφάλόν σας· ἀλλ' ἂν δὲν ἀπαυθῶ, ἡ κνήμη σας με φαίνεται ὑγειεστάτη· σὰς εἶδα ἀναβάνοντα πρὸ ἐμοῦ τὴν κλίσμα, ἐλαφρότερον σχεῖνδόν του. Ἦ ἔχει ἡ κνήμη σας;

— Τίποτε ἐπιθυμῶ νὰ τὴν ἐξεορτωθῶ.

— Βλέπω ὅτι παραρροῖτε!...

— Μὴ σὰς μέλῃ περὶ τοῦτου, κύριε Θεβενέτι.

— Κατὰ τί φημάτε λοιπὸν ἡ κνήμη αὐτῇ;

— Κατ' οὐδὲν... ἀλλ' ἔχετε ἀπόραστο νὰ μὴ ἐκτελέσετε τὴν ἐπιθυμίαν μου;

— Δὲν σὰς γνωρίζω, κύριέ μου· ἀποδείξατέ με ὅτι ἐχερρῶνεται· φέρετε μάρτυρας...

— Ὅλετε νὰ μ' ἐκκόψετε τὴν κνήμην, κύριε Θεβενέτι;

— Μάλιστα, κύριέ μου, ὅμα με δώσετε λόγους ἰατροῦ περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ σὰς ἀκρωτηριασῶ.

— Δὲν εἵμπορῶ νὰ σὰς εἴπω τὴν ἀλήθειαν...

— Τίποτε... ἀλλὰ στοιχηματίζω, κύριέ μου, στοιχηματίζω ὅτι τότε θέλετε ὁδοὶ ὁμοιογήσει εἰς εὐγενέστατος λόγος μετὰ παραινέσεως νὰ στερῶ τὴν κνήμην ταύτην.

— Δὲν στοιχηματίζω, δὲν με εἴπατε τὸ ὄνομά σας, τὴν κατοικίαν, τὴν οἰκονομίαν, τὰς ἐνασχολήσεις σας.

— Θέλετε οὐδὲν ταῦτα πάντα βραδύτερον κατὰ

τὸ παρὸν τοῦτο εἶναι ἀδύνατον· ἀλλὰ σὰς παρακαλῶ κόμπην· εἰς τὴν καλλονὴν καὶ τὴν οὐρανίαν γλυκύτητά νὰ μ' ἔχετε ὡς τίμιον ἄνθρωπον.

— Ἄνθρωπος τιμὴς δὲν ἀπειλεῖ τὸν ἱατρὸν τοῦ διὰ πιστολίου. Ἄν καὶ δὲν σὰς γνωρίζω, ὁρῶ ἔμως νὰ πράξω πρὸς ὑμᾶς κατὰ τὸ καθήκον μου, τὸ δὲ καθήκον μου εἶναι νὰ μὴ σὰς ἀκρωτηριάσω ἀνεὺς ἀνάγκης. Ἐπιθυμῶτε νὰ γίνετε φονεὺς πατρὸς οἰκογενείας, ὅστις δὲν σὰς ἐπροξένητε κἀνὲν κακόν; Ἰδοὺ τὰ πιστόλια, ἀδειάζατέ τα ἐπάνω μου.

— Καλὸν! κύριε Θεβενέτιε, ἀνέλαβεν ὁ Ἀγγλος, λαβὼν τὰ ἐν τῶν πιστολίων· δὲν θέλω τὸ μεταχειρισθῆ κατ' ὁμῶν, ἀλλ' οὐδὲν ἤττον θέλω σὰς ἀναγκάσει νὰ μ' ἐκκόψετε τὴν κνήμην. Ὅτι δὲν θέλετε νὰ κάμετε οὔτε πρὸς χάριν μου, οὔτε ἀπὸ φιλοφροσύνης, οὔτε ἀπὸ φόβου, θέλετε τὸ κάμει ἀπὸ οἰκονομίας;

— Ἦδὼς τοῦτο;

— Θέλω θρύψει τὴν κνήμην μου διὰ πιστολίου, ἐδῶ ἐμπρὸς σας.

Ὁ Ἀγγλος ἐκάθησε καὶ ἐπέθηκε τὸ στόμα τοῦ πιστολίου ἐπὶ τοῦ γόνατός του. Ὁ Θεβενέτιος ὤρμησε διὰ νὰ τὸν ἐμποδίσει.

— Μὴ πλησιάζετε, εἶπεν ὁ Ἀγγλος, εἰδὼς ὅτι τὴν σκανδαλίζετε. Ἐν δόλοισι· θέλετε ἀνωφελεῖς ν' αὐτὴν ἐξήσετε καὶ νὰ πειρατεῖτε τὸς δούλους μου;

— Εἰσθε παράφρων, κύριέ μου· ἀλλὰ γεννηθῶ τὸ θέλημά σας, ἰδοὺ ἐκκόπτω τὴν κατηραμένην ταυτὴν κνήμην.

Ὅθεν παρεσκευάσθησαν τὰ πρὸς τὴν ἐγχείρισιν. Καθ' ἣν στιγμήν ἐμείλιν αὕτη νὰ ἀρχίσῃ, ὁ Ἀγγλος ἀναψὲ τὴν πίπαν τοῦ καὶ ἐφαίετο παντάπασιν ἀδελφὸς εἰς τὰ γινόμενα· δὲ εἶπε γὰρ, καὶ ἡ κνήμη εἰσέχεν ἤδη χωρισθῇ ἀπὸ τοῦ ἄλλου σώματος, ὁ δὲ Βρετανὸς ἐκάπνιζεν ἔτι.

Ὁ Θεβενέτιος συνεπλήρωσε τὴν ἐγχείρισίν του μετὰ τὴν συνῆθη οὗτοῦ ἐπιτηδεϊότητά. Ὁ ὁσθενὴς ἐντὸς μικροῦ ἤρχισε ν' ἀναρμάρη. Καθεκαστὴν ὁμολόγει χάριτας πρὸς τὸν ἱατρὸν του, τὸν ὁποῖον καθεκαστὴν ἐτίμα ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον· καὶ μετὰ δακρύων χάρις τὸν εὐχαρίστει διότι τὸν ἀπήλλαξε τῆς κνήμης του. Ἀναρμώσας δὲ ἀπῆλθεν εἰς Ἀγγλίαν.

Πέντε περὶπου μῆνας ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του, ὁ Κ. Θεβενέτιος ἔλαβεν ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολήν.

« Ἐγκλειστον εὐρίσκετε, ὡς δαίγμα τῆς εὐγνωμοσύνης μου, γραμμάτιον διακοσίων τεσσαράκοντα γχινέων ἐπὶ τοῦ ἐν Παρίσιους τραπεζίτου Κ. Δ. Με κατεστήσατε τὸν εὐτυχέστερον τῶν ὀνητῶν, ἀφαιρῶντες με τὸ μέλος ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον διέκωλυε τὴν ἐπὶ γὰρ εὐτυχίαν μου. Τώρα εἰμὸς νὰ σὰς ἐξηγήσω τὰ κατὰ τῆς παραφροσύνης ἰδιοτροπίας μου, ὡς τὴν ὀνομάζω. Ἐλέγετε ὅτι δὲν ὑπάρχει λόγος ἐσχυρὸς εἰς ἀκρωτηριασμὸν οἷος ὁ ἐδικός μου· ἐγὼ δὲ σὰς προέτεινα νὰ τοιχοματίζωμεν. Ἐάν ἐδίδεσθε τὸ στοιχείον, ἠθέλετε κάμει.

« Ἐλα-ελὼν τὸ δεύτερον, ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς, ἐγνώρισα τὴν Αἰμιλίαν Ἀρλεὺν, τὴν χαριεστάτην τῶν γυναικῶν. Οἱ γονεῖς μου ἐθεώρησαν τὴν περιουσίαν καὶ τὴν οἰκογένειάν της ἀρμόζουσαν εἰς ἐμὴν· ἐγὼ δὲ ἤρ-

της. Ὅθεν κατετάχθην εἰς τὸν χορὸν τῶν λατρευτῶν τῆς ἁγίας φιλίας· φίλε Θεβενέτιε, μετ' ὀλίγον ἡτύχησα νὰ ἀπεβῶ ὁ ἀτυχέστερος τῶν ἀντιπαλῶν μου· διότι με ἠγάπα, δὲν τὸ ἐκρυπτε καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο ὅτι με ἠγάπα, με ἀπέκρουε. Μάτην τὴν ἰκέτευον γονυπετῆς, μάτην αἱ γονεῖς καὶ αἱ φίλοι τῆς ἐμεσίτευσον ὑπὲρ ἐμοῦ, ἡ νέα ἦτο ἀμετάπειστος.

« Ἐπὶ πολλὸν χρόνον δὲν εἰμώρεσα ν' ἀνακαλύψω τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστρέψεως ταύτης εἰς τὸ νὰ με συζητήσῃ, ἐνῶ με ἠγάπα μέγας παρρησιότητος. Τελουταῖς μίαν τῶν ἀδελφῶν τῆς με ἀνεκαλύψε τὸ μυστήριον. Ἡ κόρη αὕτη εἶχεν ἐξαισίαν καλλονῆς, ἀλλ' εἶχεν ἐν φυσικὸν ἐλάττωμα. . . . δὲν εἶχε παρὰ μίαν κνήμην, καὶ ἔτρεψε μίαν τὴν ἀποστρέφω διὰ τοῦτο. Ἀμα μαθὼν τοῦτο, ἀπεράνιστα περὶ τοῦ πρακτέου ἠθέλησα νὰ τὴν ὁμοιάσω, καὶ, χάρις εἰς ὑμᾶς, κύριε Θεβενέτιε, τὴν ὁμοίωζα τώρα. Ἐπανελθὼν εἰς Λονδὸν με ξυλινὴν κνήμην, ἐσπευτα νὰ ἴδω τὴν Κ. Ἀρλεὺν. Οἱ περὶ αὐτὴν ἤξευραν τὸ πρᾶγμα, καὶ ἐγὼ αὐτὸς τὴν εἶχον γράψει ἀνωφελεῖς ἀπὸ τῆς Ἀγγλίας, ὅτι εἶχον θρύψει τὴν κνήμην μου, περὶ ἀπὸ τὸν ἱππὸν μου καὶ ὅτι ἀνάγκη εἶναι νὰ κοπῇ. Ἡ Αἰμιλία ἐλειποθύνησεν ὅταν με εἶδε πρῶτην φοράν ἐπὶ ἱκανὸν χρόνον διετέλεσεν ἀπαραμύθητος, ἀλλὰ τώρα εἶναι σύζυγός μου.

« Τὴν ἐπιστολὴν τοῦ γάμου μου τὴν ἐξωμολογήθην διὰ ποίας θυσίας ἐξηγόρασα τὴν εὐτυχίαν μου· ἡ δὲ ἀγάπη τῆς ἀπὸ ἐντεῦθεν τρυφερότερη. Ὁ ἀγαθὸς Θεβενέτιε, διατι νὰ μὴν ἔχω ἐτι δέκα κνήμας νὰ χάσω! ἤθελα τὰς κόψει, διὰ νὰ τὰς προσφέρω εἰς τὴν Αἰμιλίαν. Ἡ ἀνάμνησίς σου δὲν θέλει με καταλείπει ἐνὸς ζω. Ἐλα εἰς Λονδὸν, ἔλα νὰ γνωρίσῃς τὴν γυναῖκά μου, διὰ νὰ με εἰπῇς τότε ἂν ἦναι παράφρων.

« Καρὸς Τέμπλης. »

Ὁ Θεβενέτιος διέδωκεν εἰς τοὺς φίλους του τὸ ἀνέκδοτον καὶ τὸ γράμμα τὸ ὁποῖον ἔλαβεν. Ἐσκανε δὲ ἀπὸ τὰ γέλοια, καὶ δάκρυα διηγεῖτο τὸ συμβεβηκός, δὲν ἔλειπε τοῦ ν' ἀνακράζῃ « ὦ τὸν παράφρον! » Ἀπῆντησε δὲ ὡς ἐξῆς, εἰς τὴν ἐπιστολήν τοῦ Ἀγγλου.

« Σὰς εὐχαριστῶ, κύριέ μου, διὰ τὸ ἐλευθερίον δῶρόν σας· τὸ ὀνομάζω δῶρον, διότι δὲν εἰμώρην νὰ τὸ θεωρῶ ὡς ἀντιμισθίαν τοῦ μικροῦ κόπου τὸν ὁποῖον ἔλαβον. Σὰς εὐχαριστῶ πάναν εὐτυχίαν μετὰ τῆς χαριεστάτης Ἀγγλίδος σας! Εἶναι ἀληθὲς ὅτι θεωρῶ ὅχι ἐπικερδὴ τὴν ἀνταλλαγὴν υἱὸς κνήμης, ἀντὶ μίᾳς γυναικὸς, ὅση ὥρα καὶ ἂν ἦναι· ἀλλ' αἱ ὁρέξεις εἶναι ποικίλοι, καὶ ὁ Ἀδὰμ ἔδωκε μίαν τῶν πλευρῶν του διὰ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν Εὐάν.

« Ὅπως εἴπατε ἔμως, ἐπιμένω, μὴ πρὸς θάρος σας, εἰς τὴν παρατήρησίν μου· σήμερον ἴσως ἔχετε δίκαιον· ἀλλ' αὐριον. . . . Τίς οἶδε; Καὶ ὁμολογῶ ὅτι φοβοῦμαι μήπως μετὰ δῶ εἴη μετανόησεν διότι ἐχωρίζετε τὴν κνήμην σας ἀπὸ τοῦ γόνατος, καὶ συζητῶτε ὅτι τῇ ἀληθείᾳ τὰ δύο αὐτὰ μέλη ἐπαίμαζαν κάλλιστα μαζί. Μετὰ τρία ἔτη, θέλετε ἴσως ὁμολογήσῃ, ὅτι ἡ ἀπώλεια τοῦ ποδὸς ἦκει ἐν ἐπὶ τοῖς βραχύτερον, ὅτι ἡδύνασθε νὰ περιορισθῇτε εἰς τὴν

ἐκκοπήν τοῦ μεγάλου δακτύλου τοῦ ποδὸς καὶ μετὰ ἐν πάλιν ἔτος, κύριος οἶδε! ἂν δὲν ὑπολάβετε ὅτι ἡ στέρησις τοῦ μικροῦ μόνον δακτύλου ἦτο ἀρκετὴ. Εἶθε, μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἔκτου ἔτους, μὴ συνομολογήσετε μετ' ἐμοῦ ὅτι ἡδύναμην ἀπλῶς νὰ περιορισθῶ εἰς τὸ νὰ σὰς κόψω τοὺς δούλους! Οἱ δὲ λόγοι μου αὐτοὶ μὴ προσβάλλωσι κατ' οὐδὲν τὴν χαριεστάτην ὁμῶν σύζυγον· καθὼς καλὸν εἶναι νὰ διατηρῶσιν αἱ κυρίαι ἀναλλοίωτον τὴν καλλονὴν καὶ τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, οὕτω ἐπιτετραμμένον εἶναι νὰ διατηρῶσι καὶ οἱ ἄνδρες τὰ φρονήματά των.

« Ἐνθυμοῦμαι ὅτι νέος ὢν, παρεκάλουν πολλάκις τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῆς ἀγαπητῆς μου γυναικὸς, ἀλλὰ δὲν ἤθελον θυσιάσει χάριν αὐτῆς τὴν μίαν κνήμην μου καὶ ἂν τὸ ἔκαμνα, σήμερον ἀκόμη ἤθελα εἰπεῖ περὶ ἐμαυτοῦ βεβαίως « ἤμην παράφρων! » Ἐπὶ τοῦ τοῖς ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἦμαι δοῦλός σας.

« Θεβενέτιος. »

Τῷ 1793, ὁ Θεβενέτιος, ἰδὼν φυλακισθέντα νέον τινα χειρουργόν, ὡς ὑποπτον ἀριστοκρατικῶν φρονημάτων, ἐφυγεν εἰς Λονδὸν διὰ νὰ σώσῃ τὴν κεφαλὴν του ἀπὸ τὸ ὁμάλιστρον τῆς λαιμητόμου. Ἐκεῖ, εἴτε μὴ ἔχων τι ἄλλο νὰ πράξῃ, εἴτε ἀπὸ περιέργειαν κινούμενος, ἐρώτησε μίαν ἡμέραν ποῦ κατοικεῖ ὁ Σὶρ Κάρολος Τέμπλης· πληροφορηθεὶς δὲ περὶ τούτου, ὑπῆγεν εἰς ἐντάμωσίν του, καὶ ἤρε τὸν φίλον του ἐξαπλωμένον εἰς εὐρὺ κλινικαθέδριον, πλησίον τῆς ἐστίας, ἔχοντα εἰς τὸ πλάγιόν του θαυκάλιον ζύθου ἀφρίζοντος καὶ περιστοιχισμένον ἀπὸ πλῆθος ἐφημερίδων.

— Ἀ! καλῶς ὀρίσατε, κύριε Θεβενέτιε, ἀνέκραξεν ὁ Ἀγγλος· με συγχωρεῖτε ἂν δὲν σὰς προσκύνωμαι· ἡ κατηραμένη αὕτη κνήμη μ' ἐμποδίζει. . . . Ἥλθετε ἴσως νὰ ἰδῇτε ἂν εἴχετε δίκαιον. . . .

— Ἐρχομαι ὡς φυγὰς νὰ ζητήσω ἀσυλὸν εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

— Καλὸν! θὰ καταλύσετε λοιπὸν παρ' ἐμοῖ, διότι, τῇ ἀληθείᾳ, εἰσθε ἄνθρωπος με ὁρθότατον νοῦν· θὰ με παρηγορήσετε. Ἰδέτε τώρα, ἡδύναμην νὰ ἦμαι οἱ δύο σύζυγοι ἀπῆλθον εἰς τὰ ἴδια ναύαρχοι, ἂν δὲν ἐκωλύομην ὑπὸ τῆς ἀθλίας αὐτῆς κνήμης. Ἀνεγίνωσκα τὰς ἐφημερίδας καὶ ἔσκανα ἀπὸ τὸ κακόν μου διότι εἶμαι μακρὰν τῶν πολεμικῶν αὐτῶν κατορθωμάτων. . . . Ἐλάτε λοιπὸν, παραμυθήσατέ με, — Ἡ κυρία σύζυγός σας θέλει βέβαια σὰς παραμυθήσει, πολὺ καλῆτερα ἀπὸ ἐμέ.

— Ὅχι, ὄχι· ἐπειδὴ ἡ ξυλινὴ κνήμη τῆς τὴν ἐμποδίζει ἀπὸ τοῦ νὰ χορεύῃ, ἐδόθη εἰς τὰ χαρτιά. Δὲν ἔχω τὴν ἀνάγκην τῆς, ἂν καὶ σὰς βεβαιῶ ὅτι εἶναι ἡ ἀρίστη τῶν γυναικῶν.

— Καὶ πῶς λοιπὸν, εἶχα δίκαιον; — Ὅμολογῶ ὅτι, ναί, φιλτατέ μου Θεβενέτιε· ἀλλὰ μὴ ξύβωμεν τὴν πληγὴν αὐτὴν. Μεταξὺ μας σὲ λέγω, ὅτι ἐφέρβην ἀνότητα. Ἄν ἡδύναμην νὰ ἀνακτήσω τὴν κνήμην μου, δὲν ἤθελα κόψει οὐδὲ τοὺς δούλους μου διὰ τὴν Κ. Τέμπλην. Ἥμην παράφρων· ἀλλὰ μὴ λέγεις τοῦτο εἰς κἀνένα.

— Δὲν νυμφεύομαι τὴν χαριεστὴν γειτόνισσάν μου, εἶπεν ὁ Ἀνδρέας ἀναστενάζων, ὅτε ὁ συνταγματάρχης, τελειώσας τὴν διήγησίν του, ἀνέλαβε τὴν πίπαν του, τὴν ἀναψὲ, καὶ ἤρχισε πάλιν νὰ καπνίζῃ. Τότε ὁ Γεώργιος, ἀποθέσας τὴν πίπαν τοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἐλάλησεν οὕτω.

— Πρὶν ἀποφασίσῃς περὶ πράγματος τοσοῦτον σπουδαίου, ἀνάγκη, φιλτατέ μου Ἀνδρέα, νὰ ἀκούσῃς τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατὰ. Τὸ διήγημα τοῦ Συνταγματάρχου εἶναι φοβερόν καὶ ἀπαίσιον· συγχώρησέ με νὰ σὲ διηγηθῶ ἐν ἄλλο, τὸ ὁποῖον θέλει ἴσως σὲ συνδιαλλάξῃ με τοὺς σκοποὺς τῆς μητρὸς σου. Ἀκούσατέ με.

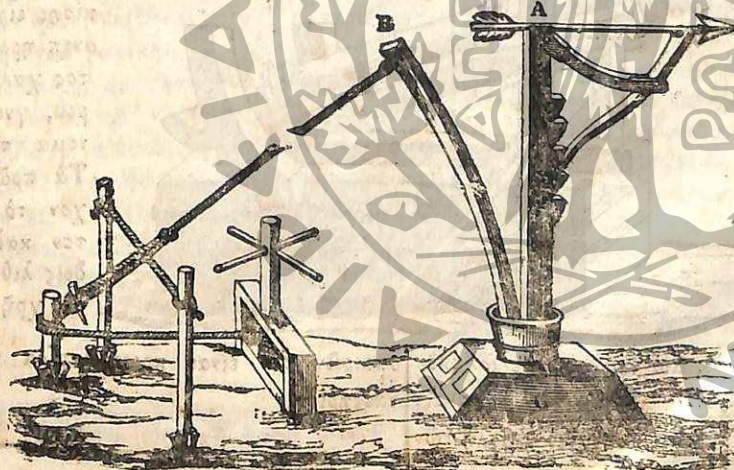
— Ἀλλὰ μὴ φαίνεται ὅτι εἶναι ἐξώρας διὰ νὰ ἀργίσωμεν τὴν διήγησιν αὐτὴν, διέκοψεν ἡ Μαρία. Ὁ ξένος μας ἔχει χρεῖαν ἀναπαύσεως, καὶ ὁ Ἀνδρέας πρέπει νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν πόλιν. Ἄν ἔχη περιέργειαν νὰ σὲ ἀκούσῃ, εἰμώρεται νὰ ἐπαγγέλλῃ αὐριον.

Ἡ γνώμη αὕτη τῆς ἀγαθῆς καὶ καλῆς Μαρίας ἐράνη εἰς πάντας ἀρετῇ. Ὁ Ἀνδρέας ἐκίνησε διὰ τὸ Μόναχον, ὁ Γεώργιος ὡδήγησε τὸν συνταγματάρχην εἰς τὸ παρασκευασθὲν δι' αὐτὸν δωμάτιον καὶ οἱ δύο σύζυγοι ἀπῆλθον εἰς τὰ ἴδια.

(Ἡ συνέχεια εἰς τὸ ἀκόλουθον φυλλάδιον.)

ΚΑΤΑΠΕΛΤΑΙ. ΒΕΛΟΣΤΑΣΕΙΣ. ΠΡΩΤΟΝ ΚΑΝΟΝΙΟΝ.

Οἱ καταπέλται ἐπείχον παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἦν θέσιν ἔχει ἐν τῷ σημερινῷ ἔρατῷ τὸ βαρὺ πυροβολικόν. Διέφερον δὲ τῶν βελιστάσεων κατὰ τοῦτο, ὅτι ἡ βολὴ αὐτῶν ἦτο ὀριζόντιος μᾶλλον, ἐνῶ ἡ τῶν βελοςτάσεων ἦτο μᾶλλον καμπυ-



λοειδής. Οἱ καταπέλται διέφερον τῶν βελοςτάσεων καὶ κατὰ τὸ σχῆμα, ἔχοντες ἐν γένει μορφήν τοῦτον. Τὸ τόξον τοῦτο ἐπετείνετο ἰσχυρῶς διὰ νευρῶς κατεσκευασμένης μὲν ἐκ δορᾶς, ἡ ἐντέρων τῶν ζώων, ἡ καὶ ἐκ τριχῶν, ἐντεταμένης δὲ διὰ

κῆ, ὡς συμβαίνει εἰς πᾶσαν πόλιν αὐτοσχέδιον ἦτις δὲν εἶνε τὸ βαθμιαῖον καὶ αὐτόματον ἔργον τοῦ χρόνου, ἀλλ' ἐξέρχεται αἰφνιδίως ἀπὸ τῆς γῆς ἐπὶ τῇ φωνῇ ἐνδὸς ἀνθρώπου ἢ ἔθνους· τοιοῦτοτρόπως ἡ πόλις Ἀλ Βαλέττα ἐν Μελίτῃ ὠκοδομήθη ἐξ ὀλοκλήρου ὑπὸ τοῦ μεγάλου κυρίου (Grand-maitre), ὅστις ἔδωκεν εἰς αὐτὴν τὸ ἴδιον αὐτοῦ ὄνομα· τοιοῦτοτρόπως τὸ Βερολίον διεγραμμίσθη ὡς στρατόπεδον ὑπὸ τοῦ Φριδερίκου· τοιοῦτοτρόπως ἐγείρονται στιγμιαίως αἱ ὑπὸ τῆς Ἀμερικανικῆς δημοκρατίας ὁσημέραι ψηφισόμεναι πόλεις· τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ Ἀλεξάνδρεια ἀνηγέρθη ἐπὶ τῇ φωνῇ τοῦ στρατηγοῦ εὐρυθυμῆος καὶ τακτικῆς ὡς ἡ Μακεδονικὴ φάλαγξ· δύο μεγάλα ἄγυιαι ἔτεμνον ἀλλήλας πρὸς τὸ κέντρον· ἡ μακροτέρα αὐτῶν εἶχε μίαν καὶ ἡμισίαν λεύκας μῆκος ἀπὸ τῆς μίαν πόλης μέχρι τῆς ἄλλης, καὶ ἑκατὸν ποδῶν πλάτος· πᾶσαι δὲ αἱ λοιπαὶ ἄγυιαι οὗσαι παράλληλοι πρὸς ταύτας τὰς δύο πρωτίστας, ἔδιδον εἰς τὴν πόλιν ὁμοιότητα ἡρακλείου παρατηρηθεῖσαν καὶ ὑπὸ τοῦ Ἑμπούλφου ἐστὶ κατὰ τὸν 14 αἰῶνα.

Ἡ τοιαύτη διάταξις τῆς πόλεως παρείχε μεγάλας ὠφελείας· αἱ ἀπ' ἄρκτου πρὸς μεσημβρίαν διευθυόμεναι ἄγυιαι ἐδρυσίζοντο ὑπὸ τοῦ θαλασίου ἀνέμου ὅστις διέπνεε δι' αὐτῶν ἀνεμολιόσως, καθὼς καὶ σήμερον ἐστὶ προσπαθούσιν εἰς τὴν Αἴγυπτον νὰ προσπορίζωνται τὸν τοιοῦτον δροσισμόν δι' ἀνεμολιόσων ὧν τὸ πλατυνόμενον στόμιον διευθύνεται πρὸς ἄρκτον· δὲν δύναται δὲ νὰ ὑπάρξῃ ἀντίθεσις τοιοῦτον ἐντελής ὅσον ἡ τοῦ παραλληλισμοῦ, τῆς εὐθύτητος καὶ τῆς πλατύτητος τῶν ἄγυιων τῆς ἀρχαίας Ἀλεξάνδρειας πρὸς τὰς καμπὰς τῶν στενῶν καὶ σκοτεινῶν ἄγυιων τῆς ὀθωμανικῆς πόλεως τῆς διαδεχθείσης τὴν ἀρχαίαν.

Ἀτύχητος ἦν ἡ λαμπρότης τῆς ἀρχαίας Ἀλεξάνδρειας· ὁ Ἀθήναιος τὸν ὀνομάζει πολλάκις καλὴν καὶ χρυσήν, ὁ Φίλων καὶ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης τὴν κηρύττουσι βασιλίδαν τῶν πόλεων· εἰς δὲ τὴν μυθιστορίαν τοῦ Ἀλεξανδρέως Ἀχιλλέως τοῦ Τάτιου ἀπαντῶμεν εἰκόνα ζωηρὰν τῆς ἐντυπώσεως ἣν καὶ κατὰ τὸν 4' ἐστὶ αἰῶνα ἐνεποιούν εἰς τοὺς ξένους τὰ θαυμάσια τῆς Ἀλεξάνδρειας· ὁ Τριῶν (λέγει) πλεῦσταντες ἡμεῖς ῥῶν εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἤλθομεν. Ἀνιόντι δὲ μοι κατὰ τὰς Ἡλίου καλουμένας πόλεις, συνηντᾶτο εὐθύς τῆς πόλεως ἀτράπτον τὸ κάλλος, καὶ μοι τοὺς ὀρθαλμούς ἐγείμισεν ἡδονῆς· στάθμη μὲν κίονων ὀρθῶς ἐκατέρωθεν ἐκ τῶν ἡλίου πυλῶν· εἰς τὰς σελήνης πόλεις· οὗτοι γὰρ τῆς πόλεως οἱ πυλωροί· ἐν μέσῳ δὲ τῶν κίωνων, τῆς πόλεως τὸ περὶ ὁδὸς δὲ διὰ τοῦ πεδίου πολλή, καὶ ἔνδημος ἀποθήκη. ὀλίγους δὲ τῆς πόλεως σταδίου προελθὼν, ἤλθον ἐπὶ τὸν ἐπώνυμον Ἀλεξάνδρου τόπον· εἶδον δὲ ἐντελὴν ἑλλην πόλιν, καὶ σχιζόμενον αὐτὴν τὸ κάλλος· ὁ γὰρ κίωνων ὄρχατος εἰς τὴν εὐθυωρίαν, τοσοῦτον ἕτερος εἰς τὰ ἐγκάρσια· ἐγὼ δὲ μερίζων τοὺς ὀρθαλμούς εἰς πᾶσας τὰς ἄγυιαι, θεατὴς ἀκρόεστος ἤμην, καὶ τὸ κάλλος ὄλωσ' οὐκ ἐξήρακον ἰδεῖν (1).

[1] Ἀχιλ. Ταί. Ἑρωτικά. Β. σ'. Κ. 1.

Εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν μετὰ τοῦ μεγαλοπρεποῦς συνηνοῦτο καὶ τὸ ὠφέλιμον· τὸ ὕδωρ τοῦ Νείλου διωχετεύετο δι' αὐλάς εἰς πολυαἰθμούς· δεξαμενὰς ἐξ ὧν ἰδρύνοντο οἱ κάτοικοι, καὶ ὧν πολλαὶ τῶν οὐνται ἐστὶ καὶ σήμερον, (2). Ἡ ὠραία ῥύμη, ἡ βασιλικὴ ἐπὶ τῶν Πτολεμαίων καὶ αὐτοκρατορικὴ ἐπὶ τῶν Ῥωμαίων λεγομένη ῥύμη ἔκειτο παρὰ τὸν πρὸς ἀνατολὰς λιμένα· τὰ ἀνάκτορα μετὰ τῶν παραρτημάτων αὐτῶν ἐν οἷς ἦσαν καὶ τὸ μουσεῖον καὶ ἡ μεγάλη βιβλιοθήκη κατεῖχον ἀπέραντον ἑκτασιν τόπου περικυβερνούσαν τὸ πέμπτον μέρος τῆς πόλεως κατὰ τὸν Πλίνιον, κατὰ δὲ τὸν Στράβωνα τὸ τέταρτον ἢ καὶ τὸ τρίτον· ὅπερ δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν, ὅταν παρατηρήσωμεν ὅτι τὰ ἀνάκτορα ταῦτα ἦσαν ἄθροισμα οἰκοδομῶν καὶ κήπων κατὰ τὸν Ἀσιατικὸν τρόπον, ὡς ἡ καθέδρα τῶν μεγάλων αὐτοκρατόρων εἰς Δελί· ἡ τὸ σεράϊον τῶν σουλτάνων εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὡς ἡ χρυσὴ οἰκία τοῦ Νέρωνος ἦτις κατεῖχεν ὀλόκληρον ῥύμην τῆς Ῥώμης· ἡ τοῦ Παλατινοῦ εἰς Εὐαβλίην ἢ ἡ βίλλα Μίλλας εἰς Ἀγίαν Μαργαρίταν τὴν Μεγάλην.

Πρὸς τὸ μέσον τῆς πόλεως ἔκειτο ὁ τάφος τοῦ Ἀλεξάνδρου. τὸ σῶμα τοῦ κατακτητοῦ τούτου ἀφαιρέθην ἀπὸ τοῦ Περδίκχα παρὰ Πτολεμαίου τοῦ Σωτήρος, ἐκομίσθη ἐπὶ κολοσσάει· ἀμάξης συρομένης ὑπὸ ἐξήκοντα τεσσάρων ἡμιόνων καὶ ἐτέθη εἰς χρυσοῦν φέρετρον ὅπερ ἐκλάπη ἔπειτα ὑπὸ τινος οὐτιδανοῦ Πτολεμαίου· μετατεθὲν δὲ μετὰ τὸ χρυσοῦν εἰς ὕαλινον φέρετρον καὶ κακῶς φυλαττόμενον ἐγένετο ἀφανὲς καὶ τὸ σῶμα αὐτὸ καὶ ἔλαβε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἀλεξάνδρειας ἦτις κατὰ τινὰ προφητείαν ἐπαληθεύεσθαι ἦν συνδεδεμένη μετὰ τῆς διατήρησεως τῶν λειψάνων τοῦ θεμελιωτοῦ τῆς.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἀπετέλεσε μέρος τῆς Ἀσιανῆς ἱστορίας· τὸ μνημόσυνόν του διέμεινεν εἰς Αἴγυπτον ὡς καὶ εἰς Περσίαν καὶ εἰς Ἰνδίας ὅπου τὸ ὄνομα ἴσκεινδερ σῶζεται εἰς τὸ στόμα τοῦ λαοῦ καὶ μέχρι τῆς σήμερον. Οἱ Ἀραβες τῆς Ἀλεξάνδρειας ἐδείκνυν κατὰ τὸν 16' αἰῶνα τάφον λεγόμενον τοῦ μεγάλου προφήτου Ἰσκεινδέρ, ἀλλ' εἶναι διόλου ἀναπόδεικτον ἂν οὗτος ἦν ὁ ἀληθὴς τάφος τοῦ υἱοῦ τοῦ Φιλίππου· παράδοσις τῆς Ἀραβικῆς ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Ἰδρίση ἔθετε τὸν τάφον τοῦ Ἀλεξάνδρου εἰς νῆτον ἀπωκισμένην, κατὰ τὰ πέρατα τῆς Ἀσσυρίας, ἐν τῷ μέσῳ ζοφώδους θαλάσσης. Εἶναι δὲ ἀξιοσημείωτον ὅτι ἡ φαντασία τῶν λαῶν ὠνειρεύθη περὶ τοῦ τάφου τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὅτι ἡ εἰμαρμένη ἐτέλεσεν ὡς πρὸς τὸν τοῦ Ναπολέοντος· ἡ ἱστορία εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν ἐφάνη κατὰ τὸ ποιητικὸν μέρος ἐφάμιλλος τῆς βιογραφικῆς παραδόσεως καὶ παραδόξως πως ἐν ᾧ ἡ Ἀσιανὴ φαντασία ἐπλασε ποίησιν διὰ τὸν ἥρωά της, ἡμεῖς ἀπεγυμνώσαμεν αὐτῆς τὸν ἡμέτερον.

Ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς ἐξετείνετο ἡ ὁδὸς ἡ

[2] Οἱ χριστιανοὶ τῆς Αἰγύπτου ἀποδίδουν τὰς δεξαμενὰς ταύτας εἰς πατριάρχην τινὰ Τακωβίτην τοῦ 9 αἰῶνος.

ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς πόλεως πρὸς τὴν Αἰγυπτιακὴν ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ὕψους ὁ λόφος καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἡ σήλη ἡ δεικνύουσα ἐστὶ καὶ σήμερον τὴν θέσιν τῆς ἀκροπόλεως, τοῦ Σεραπίου καὶ τῆς ἀρχαίας Ἀλεξάνδρειας ἦτις ἔκαλεῖτο Ῥάκωτις· κατὰ δὲ τὸ δυτικώτατον ἄκρον ἦν ἡ λεγομένη νεκρόπολις· οἱ Αἰγύπτιοι ἐκ παλαιᾶς ἔξω πηγαζούσης ἐκ τῶν θρησκευτικῶν τῶν ἐθίμων εἶχον πάντα πόλιν νεκρῶν πλησίον τῆς πόλεως τῶν ζώντων κειμένην κατὰ δυσμὰς ὡς ἐνταῦθα, διότι ἐδόξαζον κατοικίαν τῶν ψυχῶν τὸν τόπον ὅπου ἔδυσεν ὁ ἥλιος, καὶ ἐξέφραζον διὰ τοῦ αὐτοῦ ἱερογλυφικοῦ καὶ διὰ τῆς αὐτῆς λέξεως ἀμέντι τὴν μυστηριώδη ἐαείνην κατοικίαν καὶ τὸν τόπον τῆς δύσεως· κατὰ τὸ δυτικὸν τῆς Ἀλεξάνδρειας ἦν τὸ προάστειον ὅπου ὁ Στράβων εἶδε τοὺς τάφους καὶ τὰς διὰ τὴν ταρίχευσιν τῶν νεκρῶν προσδιορισμένας οἰκίας· ἡ ῥύμη αὕτη ἦν ὡς τὸ Μνημόνιον τῶν Θεῶν ὅπερ περιεῖχε τὸ αὐτὸ εἶδος τῶν οἰκοδομημάτων καὶ ἔκειτο ὡσαύτως κατὰ τὸ δυτικὸν τῆς πόλεως, ἐπὶ τῆς δυτικῆς ὁχθῆς τοῦ ποταμοῦ· Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐπεκράτησε πολὺν καιρὸν ὁ τόπος οὗτος νὰ ὀνομάζεται τόπος τῶν τάφων· οἱ χριστιανοὶ ἐξηκολούθησαν νὰ ἐνταφιάζωσιν ἐν αὐτῷ τοὺς νεκρούς των, καὶ ὁ ἅγιος Πέτρος πατριάρχης τῆς Ἀλεξάνδρειας ἔκτισεν ἐκεῖ δι' ἑαυτὸν μαυσωλεῖον· ἐστὶ δὲ καὶ σήμερον φαίνονται κατὰ τὸ δυτικὸν τῆς πόλεως αἱ κρύπται, ἵχνη τῆς ἀρχαίας νεκροπόλεως, φέρονται μὲν τὸν Ἑλληνικὸν χαρακτῆρα, ἀλλὰ κατὰ μέρος αἰγυπτιακοῦ.

Ἡ Ἀλεξάνδρεια μᾶς δίδει ἐν τῶν παρδοξοτέρων παροδειγμάτων τῶν ἐκ τῆς καταπτώσεως τῶν πόλεων ἔκτοπίσεων. Ἡ Ῥώμη κατέβη σχεδὸν ὀλόκληρος ἀπὸ τῶν ἐπτά λόφων εἰς τὸ πεδῖον τοῦ Ἀρεως. Αἱ Συρακοῦσαι περιεκλείσθησαν εἰς τὴν νῆτον Ὀρτυρίαν· ὁ Ἀκράγας περιορίσθη εἰς τὴν ἀκρόπολιν του· ἡ δὲ Ἀλεξάνδρεια ἐπαθέ τι παρδοξότερον· κατέφυγεν ἐπὶ τοῦ Ἐπτασταδίου, τοῦ προχώματος δηλ. ἐκείνου τοῦ συνάπτοντος αὐτὴν μετὰ τῆς νήσου Φάρου καὶ ὅπερ ἐπλατύνθη μεγάλως ἐκ τῆς ἄμμου καὶ τῶν κατὰ τὴν βάσιν του σωρευθέντων συντριμμάτων· τοῦτο ὁμοιάζει ὀλίγον ὡς τὸ Χερσοῦργον νὰ μετετίθετο μίαν ἡμέραν ἐπὶ τοῦ προχώματός του.

Ἡ πόλις τῆς Ἀλεξάνδρειας ἦτις εἰς πάντα καιρὸν ἦν στενὴ διὰ τὸ μῆκος της ἐστὶ μᾶλλον συνστελλετο βαθμηδὸν πάντοτε, καὶ ὁ μανδύας τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐσμικρύνετο κατὰ τάχος· ὑπὸ τὴν ἀκμὴν τοῦ ἀκινάκου τοῦ Σουλτάν Μεχμέτη, ὥστε ἡ Ἀραβικὴ πόλις κατήντησε τὸ τρίτον τῆς ἀρχαίας πόλεως, καὶ τέλος ἐκ τοῦ ὑπὸ τῆς ψαλίδος τῶν αἰῶνων περιεκομμένου μανδύου ἀπεκόπη τελευταῖον τι ῥάκος, καὶ τὸ ῥάκος τοῦτο εἶναι ἡ ὀθωμανικὴ πόλις, ἡ σημερινὴ Ἀλεξάνδρεια. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἀλεξάνδρειας ἔλαβε διαφόρους μεταβολὰς κατ' ἀναλογίαν τῆς μεταβολῆς τῆς ἐκτάσεώς της· κατὰ τὸν καιρὸν Διοδώρου τοῦ Σικελιώτου περιεῖχε 300,000 κατοίκων ἐλευθέρων (1)· ὅπερ, ἂν ὑποτεθῇ ὅτι ἡ Ἀλεξάνδρεια περιεῖχεν ἰσάριθμους δοῦ-

λους ὡς αἱ Ἀθήναι, ἀποτελεῖ ἀριθμὸν 600,000 ἀτόμων (2) δηλαδή, ὅσος σχεδὸν ἦν ὁ πληθυσμὸς τῶν Παρισίων κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος (3). Οἱ Ἰουδαῖοι κατεῖχον δύο τῶν πέντε ῥυμῶν εἰς ἃς ἦν διτρημένη ἡ πόλις· ἡλαττώθη δὲ ὁρμητικῶς ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἀλεξάνδρειας, ὅστις ἐστὶ ἐπὶ Γάλθῃ εἶχε λάβη ἐπαισθητὴ μείωσιν (4)· ἐκπίπτων δὲ πάντοτε ἀπὸ αἰῶνος εἰς αἰῶνα, κατήντησεν εἰς 6,000 ψυχῶν, δηλ. εἰς τὸ ἑκατοστημόριον· σήμερον δὲ ἀνέβη πάλιν εἰς 600,000 ὅπερ ἐστὶ εἰς τὸ δεκαπλάσιον τοῦ προλαβόντος ἀριθμοῦ καὶ εἰς τὸ δεκατημόριον τοῦ ἀρχαίου· τῆς αὐξήσεως ταύτης αὐτοῦργος εἶναι ὁ Μεχμέδ Ἀλῆς ὅστις ἠνέωξεν ἐκ νέου δι' ὀχρεῶν τὴν τῆς πόλεως μετὰ τοῦ ποταμοῦ κοινωνίαν· πρέπει νὰ σπεύσω νὰ ἐξυμνήσω τὸ εὐεργέτημα τοῦτο, ἐπειδὴ, ὡς λέγουσιν, ὀλίγας περιστάσεις θ' ἀπαντήσω εἰς τὸ ἐξῆς νὰ ἀνανεώσω τὸ τοιοῦτον εἶδος τοῦ ἐπαίνου.

Ἡ Ἀλεξάνδρεια ἦν πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανική, πόλις κατοικημένη καὶ φιλεργὸς ὡς αἱ ἡμετέραι νεώτεραι πόλεις. » Εἶνε πόλις εὐδαίμων, λέγει ὁ Βεπίσκος, ὅπου οὐδεὶς διάγει ἐν ὀκνηρίᾳ· » τὰ ὑελοῦργαί της ἦσαν περίφημα· οἱ πεποικιλμένοι της τάπητες ὑπερέβαινον τοὺς τάπητας τῆς Βαβυλώνης, κατὰ τὸ μέσον τῆς πόλεως ὑπῆρχε τόπος καλούμενος ἄγυια ἡ συνοικία τῶν πλουσίων ὅπου ἐπωλοῦντο πάντα τὰ πρὸς τὴν ποικιλωτέραν πολυτέλειαν· ἦν δὲ ὁ τόπος οὗτος εἶδος ἀγορᾶς πολὺ βεβαίως πλουσιωτέρας τῆς ἐνεστῶσης ἀγορᾶς τῆς Ἀλεξάνδρειας· ἡ βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ αὕτη δραστηριότης ἦν ἴδιον μᾶλλον τοῦ Ἑλληνικοῦ χαρακτῆρος παρὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ, καθότι οἱ Ἀλεξανδρεῖς ἦσαν πολὺ ὀλιγώτερον Αἰγύπτιοι παρὰ Ἕλληνες, ὡς ἀποδεικνύεται καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἐλαττωμάτων των.

Οἱ Ἀλεξανδρεῖς ἦσαν λαὸς κοῦφος, χλευαστικὸς καὶ σπενδονίζων ἀπαύστως σατύρας ἢ ᾄδας κατὰ τῶν διοικούντων αὐτοὺς· ἔδωκαν ὀνόματα γελοῖα εἰς τοὺς πλείους τῶν Πτολεμαίων· ἔσκωψαν τὸν Βεσπασιανὸν ὅστις σκώπτῃς καὶ αὐτὸς ἀνείχετο τοὺς ἀστεϊσμούς, ἔσκωψαν τὸν Καρακάλλον ὅστις ἐξεδιχῆθη διὰ σφαγῆς τρομερᾶς· εἰς μὲν τοὺς πολέμους μέτροι· στρατιῶται ἐξέχοντες εἰς τὰς μάχας τῶν ἀλεκτρυόνων καὶ εἰς τὰ ἄγματα τῆς τραπέζης. Εὐμετάβλητοι, ἀνάγωγοι, πάντοτε ἑτοιμοὶ εἰς ταραχὰς καὶ στάσεις, οἰστρηλατούμενοι ὑπὸ τῶν πλοῦτων τοῦ σχολείου καὶ τοῦ ἱπποδρομείου οἱ Ἀλεξανδρεῖς περιεῖχον ἐν ἑαυτοῖς παρδοξὸν σύγκραμα τῆς Ἀθηναϊκῆς ζωηρότητος καὶ τοῦ φιλοταράχου ἥθους τῶν Βυζαντινῶν· ὁ χαρακτῆρ των ἦν ὁ Ἑλληνικὸς χαρακτῆρ μετὰ τινος βαφῆς τῆς σκοτεινῆς καὶ χολερικῆς κρᾶσεως τῆς Αἰγυπτιακῆς φυλῆς· ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἦν ἐν Ἀλεξαν-

[2] Εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ ἀριθμὸς τῶν δούλων πᾶσις ἡλικίας καὶ παντὸς γένους ἐξίσον ὡς ἔγγιστα τὸν ὀλίγον πληθυσμὸν τῶν ἐλευθέρων. Λερόνιος· ἀπομνημ. Ἀκαδημ. 6 149.

[3] Κατὰ τὰ ἐπὶ πρῶτα ἔτη τοῦ αἰῶνος τούτου ὁ πληθυσμὸς τῶν Παρισίων ἦν 547,556· κατὰ δὲ τὰ 1842 ἀνέβη εἰς 912,033. Ὁράτιος καὶ μελέτη περὶ τῆς διοικήσεως τῆς πόλεως τῶν Παρισίων.

[4] Σχάρις, ἡ Αἴγυπτος ὑπὸ τοῦ Ῥωμαίου, σ. 45.

δρεία ή γλώσσα τῶν δικαστηρίων, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν παπύρων καί ἡ ἐπίσημος γλώσσα, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν· ἡ γλώσσα αὕτη εὐρίσκεται ὡσαύτως μόνη ἐπὶ τῶν νομιμάτων, μέχρι τοῦ Διοκλητιανοῦ. Ὁ Φίλων ἀναφέρων λέξεις Ἑλληνικάς ἐν χρήσει εἰς Ἀλεξανδρείαν, λέγει ὅτι ἦσαν λέξεις ἐπιτοπίου γλώσσης. αἱ εἰσὶ καὶ ἡ δημοσία λατρεία ἦσαν Ἑλληνικαί, ὡς τὰ ἀποδεικνύουσιν ἡ περιγραφή τῶν εἰσοδῶν τοῦ Ἀδωνίδος εἰς τὰς Συρακουσίας τοῦ Θεοκρίτου καὶ ἡ ἐπίσημος πομπή ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου περιγραφομένη μετὰ τσαύτης λεπτομερείας ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου ποιητῆ ἀληθῶς Βακχικῇ ἐν ᾗ παρίστανται ὁ Διόνυσος, ἡ Σεμέλη, καὶ οἱ Σιληνοὶ καὶ καθ' ἣν οὐδεμία θεότης Αἰγυπτιακῇ παρρησιάζεται. Φαίνονται δὲ ἐν αὐτῇ (ἐνδείξεις χαρακτηριστικῇ), αἱ τέσσαρες ἡμέραι τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ᾗ ὁ Αἰγυπτιακὸς ἐνιαυτὸς εἶχε τρεῖς μόνον.

Ἐν ἐνὶ λόγῳ ἡ Ἀλεξανδρεία ἦν λίαν Ἑλληνική, ἰκανῶς Ἰουδαϊκή, ὀλίγον Ῥωμαϊκή καὶ σχεδὸν οὐδαμῶς Αἰγυπτιακή· ἡ ἀλήθεια αὕτη φαίνεται ἐπαισθητῶς ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ἐν ᾗ μένει ὁρθὸς εἰς μόνον κίων, Ἑλληνικὸς κατ' ἐμὲ, καὶ οὐδὲν ὁμοίως ἐλλοθὺς· ἀλλὰ καὶ κείμενοι ἐπὶ βράτῃς Ἑλληνικαί. Ἡ πόλις αὕτη εἶνε τετραμμένη πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ἀντικρύζει τὰς Ἀθήνας καὶ τὸ Βυζάντιον, κεῖται εἰς ὀλίγων μόνον ἡμερῶν ἀπόστασιν θαλάσσης ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου, τῆς Σικελίας, τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος, γειτνιάζει εἰς τὴν παραλίαν ἐκείνην ἐφ' ἣς ὑπῆρχεν ἡ ὑπὸ τοῦ Πινδάρου ὑμνηθεῖσα Κυρήνη καὶ βλέπει σχεδὸν ἐπὶ τοῦ ὁρίζοντός της τὴν κοιτίδα τοῦ Διὸς Κρήτην. ὅπερ ἐξέφραττα ἦδη περὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ λαοῦ τὸ ἐπαναλαμβάνω περὶ πολλῶν περιήρων καταστημάτων, καθὼς τοῦ μουσείου καὶ τῆς βιβλιοθήκης· τὸ ἐπαναλαμβάνω περὶ τῆς φιλοσοφίας, τῶν γραμμάτων, τῶν ἐπιστημῶν, τῶν τεχνῶν, τοῦ χριστιανισμοῦ, τῶν αἱρέσεων, καὶ λέγω ὅτι τὰ πάντα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἦσαν καθαρῶς Ἑλληνικά καὶ πολὺ ὀλιγώτερον Αἰγυπτιακά ἢ Ἀσιατικά ὅσον πολλάκις ἐνομίσθη.

Ἀρχομαι ἀπὸ τοῦ μουσείου· εἶναι γνωστὸν τὸ παράδοξον τοῦτο κατὰ τὴν ἀρχαίαν καὶ τὴν πρώτον τῶν ἀκαδημιῶν, καὶ ἦν πλέον ἢ ἀκαδημία· οἱ σοφοὶ τοῦ μουσείου συνήρχοντο οὐχὶ μόνον διὰ συνδράσεις, ἀλλὰ καθήμενοι εἰς τὴν αὐτὴν τράπεζαν, διαγινόντες βίον κοινὸν εἰς μεγαλοπρεπὲς οἶκον καὶ ἐλευθεροὶ πάσης μερίμνης βιωτικῆς, ἐδύνατο νὰ ἀποσιῶνται ὁλοκλήρως εἰς τὴν σπουδὴν τῶν γραμμάτων· τὸ κατὰ τὴν ἀρχαίαν εἶχεν ἀρχὴν Ἑλληνικήν. Δημήτριος ὁ βασιλεὺς, μαθητὴς τοῦ Ἀριστοτέλους ἐφῆρεν εἰς Ἀλεξανδρείαν μουσεῖον κατὰ μίμησιν τῶν τοῦ Πλάτωνος τοῦ Θεοφράστου, ἀλλὰ τὸ μουσεῖον τοῦτο ἦν οὐχὶ τοῦτον ἐλεύθερον ὑπὸ βασιλείᾳ ὅσον ἦν ὑπὸ δημοκρατίᾳ· οἱ σατυρισταὶ τοῦ καιροῦ τὸ νόμισαν κλωβίον· ἄλλες σπανίων πτηνῶν, ἐμμενόμεως εἰσέτι ἐν αὐτῷ ἀνὸν Ἀθηναϊκὸν δημοκρατικὸν πνεῦμα ὥστε φιλόσοφος τοῦ μουσείου ἐδυνάθη νὰ εἴπῃ πρὸς αὐτοκράτορα ὅτι· δημοκρατία ἦν ἡ μόνη λογικὴ κυβέρνησις καὶ ὅτι ἡ μοναρχία ἦν ἐναντία τῆς

φύσεως· ἴσως βλέποντες τινὲς τὴν ἐν τῷ Σεραπείῳ ἐγκατάλειψιν ἐξέλαβον ὅτι ὑπὸ τὴν αὐτὴν κατηγόριαν ἦν καὶ ἡ ἐν τῷ μουσεῖῳ ἐνοίκησις· ἀλλ' αὕτη ἐξ ἐναντίας ἦν πάντοτε χάρις καὶ οὐδέποτε κατὰ θλίψιν, καὶ τοῦτο μόνον εἶνε τὸ μόνον ὁπερ δυνάμεθα νὰ ἀποδώσωμεν εἰς τὴν Αἰγυπτιακὴν ἐπιβροχὴν δυνάμει νὰ ἐκταθῇ περισσότερο, δὲν δύναται νὰ παραδοχθῇ τὴν γνώμην τοῦ Κ. Μάττερ, συγγραφέως βαθέως πονήματος περὶ τῆς σχολῆς τῆς Ἀλεξανδρείας, ὅτι ἰδέα συγχωνεύσεως μεταξὺ τῶν ἐπιστημῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ διοργανισμοῦ τῶν ἱερατικῶν σχολείων τῆς Αἰγύπτου (1) προήγαγε τὸ μουσεῖον· δὲν δύναται νὰ συμφωνήσῃ μετὰ τοῦ Κ. Οὐίλκινσον (2) ὅτι ὑπῆρχεν ἡ παράμικρά σχέσις μεταξὺ τοῦ μουσείου τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τῶν ἱερῶν σχολείων τῆς Ἡλιουπόλεως, οὐτε τὸ εἰρημένον μουσεῖον ἐγένετο ποτὲ τὸ αὐτὸν τῆς Αἰγυπτιακῆς ἐκείνης σοφίας ἢ τὰ ἴχνη εἰς πᾶν ἄλλο μέρος εὐρίσκονται ἐκτός ἐπὶ τῶν μνημείων· τὸ μουσεῖον ἦν κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ὡς καὶ τὸ ὄνομα τοῦ· οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ ἦσαν φιλόλογοι Ἑλληνες· σκοπὸς τῶν ἐργασιῶν τῶν ἦσαν τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα καὶ ἡ Ἑλληνικὴ φιλολογία, καὶ οὐδὲν ἢ Αἰγυπτιακὸν ἢ ἱερατικὸν ἐφαίνετο εἰς τὸν διοργανισμὸν τοῦ μουσείου· ἀλλὰ τὸ μουσεῖον, λέγουσι τινὲς, διευθύνετο ὑπὸ ἱερέως καὶ ἦν ἐπομένως τὸ κατὰ τὴν φύσιν τοῦτο ὡς τὰ λοιπὰ σχολεῖα τῆς Αἰγύπτου· κατὰ πρώτην προσβολὴν ἡ περίστασις αὕτη δύναται νὰ φανῇ ἀποφασιστικῇ, ἀλλὰ παρατηροῦντες προσεκτικώτερον, βλέπομεν ὅτι ὁ ἀνώτατος οὗτος ἱερεὺς τοῦ μουσείου ἦν ἐπὶ μὲν τῶν Ἑλλήνων βασιλέων Ἑλλήν, ἐπὶ δὲ τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων Ῥωμαῖος, ἐκτός δὲ τούτου τίνα θεοτήτα ὑπῆρξε; τὸν Ἀμμωνά, τὸν Θοτ ἢ τὸν Ὄσιριν; οὐδαμῶς· ἀλλὰ ὡς ὁ Κ. Λετρόντος τὸ ἀπέδειξε, τοὺς θεοὺς Πτολεμαίους, δύνανται λοιπὸν ἱερεὺς τοιαύτης λατρείας νὰ θεωρηθῇ ὡς ἄλλο τι εἰμὶ ὡς ὑπαλλήλος ἐνδεδυμένος χαρακτῆρα ἐπίσημον καὶ διωρισμένον εἰς τὴν διακόσμησιν τοῦ τόπου; ἡ προεδρία τοῦ ὑπαλλήλου τούτου δὲν ἐπέφερε κατ' οὐδένα τρόπον τὴν ἐπιβροχὴν τῆς παλαιᾶς θρησκείας καὶ τοῦ παλαιοῦ ἱερατείου τῆς Αἰγύπτου ἐπὶ τοῦ διοργανισμοῦ τοῦ μουσείου· ἐκ τούτων τὸ μουσεῖον διετηρήθη πιστὸν εἰς τὴν ἀρχὴν του καὶ εἰς τὸ ὄνομα του, καὶ αἱ Ἀθηναῖοι μούσαι ἐφύλαξαν ἐν αὐτῷ μέχρι τέλους τὴν κυριότητά των (3).

Λέγει πρὸς τούτους ὁ Κ. Μάττερ ὅτι πνεῦμα συνδυασμοῦ μεταξὺ Αἰγύπτου καὶ Ἑλλάδος ἐκίνησε τὸν θεμελιωτὴν τῆς μεγάλης βιβλιοθήκης τῆς Ἀλεξανδρείας· κατὰ τὸν συγγραφέα τοῦτον προέκειτο σκοπὸς συλλογῆς ἥτις νὰ περιλαμβάνῃ πάντα τὰ ἀπομνημονεύματα τῆς ἀνθρωπίνης μεγαλοφυΐας, καὶ νὰ συνάψῃ τοὺς κώδικας τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Ἰουδαίας

[1] Μάττερ, ἱστορ. τῆς Ἀλεξανδρινῆς σχολῆς. Β'. ἔκδοσις. Τ. Α'. σελ. 12.

[2] Modern Egypt and Thebes, T. I. σ. 133—134.

[3] Τὸ μουσεῖον ὑπῆρχε ἐπὶ Θεοδωρίῳ. Θίαν ὁ πατὴρ τοῦ περιήρου καὶ δυστυχῶς Ὑπασίου, ἦτον μέλος τοῦ μουσείου. — Φορβ. Βιβλ. Ἑλλ. 9. 169.

καὶ αὐταὶ αἱ μᾶλλον πομπώδεις παρὰ ἀκριβεῖς ἐκφράσεις φαίνεται νὰ ἐννοῶσιν ὅτι οἱ Πτολεμαῖοι εἶχον συλλάβῃ τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ συνενώσωσιν εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῶν μετὰ τῶν ἀριστουργημάτων τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας, τὰ γεννήματα τῆς Αἰγυπτιακῆς φιλολογίας καὶ τῶν ξένων φιλολογῶν· ὁρῶ δὲ νὰ ὁμολογήσω ὅτι ὁ Κ. Μάττερ ἀποβρίπτει τὰς ὑπερβολὰς τῶν ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων καθ' οὓς Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος προσήλωσε τὸν νοῦν του ἐπὶ τῶν ἀξιολόγων συγγραμμάτων τῶν εὐρισκομένων ὑπὸ τὴν κυριότητα τῶν Αἰθίοπων, τῶν Ἰνδῶν, τῶν Περσῶν, τῶν Βαβυλωνίων, τῶν Ἀσσυρίων, τῶν Χαλδαίων, τῶν Φοινίκων, τῶν Σύρων, κτλ. ἀπαντῶμεν δὲ καὶ ἐνταῦθα τὴν αὐτὴν ἀπάτην περὶ τῆς Ἀλεξανδρείας, ἣν ἐκ πρώτης ἀρχῆς ἠθέλησαν πάντοτε νὰ ἀποδείξωσι μᾶλλον Αἰγυπτιακὴν καὶ μᾶλλον Ἀσιατικὴν ἀπ' ὅτι ἦν πραγματικῶς ὅσον τὸ κατ' ἐμὲ, νομίζω ὅτι βιβλιοθήκη ἐφ' ἣς προέστατο ὁ Ζηνόδοτος καὶ ὁ Λυκόφρων περιεῖχεν ὀλίγους παπύρους ἱερογλυφικοὺς καὶ ἱερατικοὺς, καὶ δὲν φαντάζομαι νὰ ὑπῆρχεν πολὺ ῥιθμὰ τοιαῦτα συγγράμματα ἐν τῷ καταλόγῳ τοῦ Καλλιμάχου· οὐτε πιστεύω ποτὲ ὅτι εὐρίσκοντο ἐν τῷ καταλόγῳ τούτῳ πολλὰ χειρόγραφα Ἰνδικὰ ἢ Περσικά ἢ πολλὰ ἀντίτυπα τοῦ σανκριτικοῦ Ῥωμαῖνα ἢ τοῦ Ὑάκνα τοῦ Ζοροάστρου (1). Μεταξὺ τῶν ἱερῶν Ἀσιατικῶν βιβλίων τὰ τῶν Ἰουδαίων μόνον εὐρίσκοντο ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ, ὅχι ὡς κώδῃς συναφθεῖς ὑπὸ τῶν Πτολεμαίων μετὰ τῶν Αἰγυπτιακῶν κωδίκων, ἀλλὰ διότι ὑπῆρχον ἑκατὸν χιλιάδες Ἰουδαίων εἰς Ἀλεξανδρείαν.

Κατὰ τίνα ἐπίσημα ἔγγραφα νεωστὶ δημοσιευθέντα (2), αἱ βιβλιοθήκαι τῆς Ἀλεξανδρείας περιεῖχον συγγράμματα μεταρρασθέντα ἀπὸ πασῶν τῶν διαλέκτων τοῦ κόσμου εἰς τὸ Ἑλληνικόν· ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα εἶνε ἀμφίβολον, ὡς μὴ ὑπαρχούσης οὐδεμιᾶς ἀποδείξεως. Οἱ Ἀλεξανδρεῖς ὡς Ἑλληνες ὀλίγον ἐτίμων καὶ ὀλιγώτερον ἐτι ἐγνώριζον τὰς ξένας γλώσσας καὶ φιλολογίας, ἐξ οὗ ἀποδεικνύεται ὅτι οἱ φιλόλογοι ἱερατοὶ τῆς Ἀλεξανδρείας ἦσαν κυρίως Ἑλληνικοὶ· ἂν δὲ μετὰ αὐτῶν ὑπῆρχε καὶ τι Ἀσιατικὸν ἢ Αἰγυπτιακόν, δὲν εὐρίσκειτο βεβαίως εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῶν ἀνακτόρων ἀλλ' εἰς τὴν τοῦ Σεραπείου· ἐκεῖ, ὡς προείπον, ἐσώζετο λείψανον τοῦ παλαιοῦ Αἰγυπτιακοῦ βίου, καὶ ἐκεῖ ὡσαύτως ὑπεισέφρυσαν ἴσως μετὰ τῶν Ἀσιατικῶν δεισιδαιμονίων καὶ τίνα βιβλία Ἀσιατικά. Εἰς τὴν βιβλιοθήκην ταύτην τοῦ Σεραπείου ὁ Τερτουλλιανὸς (3), ἀναφέρει κείμενον ἐβραϊκὸν τῆς ἀγίας γραφῆς· πρέπει δὲ νὰ ἐνθυμηθῶμεν ὅτι ἡ Ἑβραϊκὴ ἦν γλώσσα ζῶσα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

[1] Οἱ χρησιμοὶ τῆς Ζοροάστρου ἀναφέρονται μετὰ τῶν Ἀσιατικῶν βιβλίων τῶν εὐρισκομένων εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς Ἀλεξανδρείας, ἀλλὰ τοῦτο τοσούτον ἦν σύγγραμμα τοῦ Ζοροάστρου ὅσον καὶ οἱ Ὀρφικοὶ ὕμνοι τοῦ Ὀρφέως ἢ τὰ χρυσὰ ἔπη τοῦ Πυθαγόρου· γνωρίζομεν, χάρις εἰς τὸν Ἀνκελ καὶ πρὸ πάντων εἰς τὸν Κ. Βυρνόφ, ὅτι τὰ βιβλία τοῦ Ζοροάστρου περιέχουσι τυπικὸν καὶ οὐχὶ χρησιμοῦς.

[2] Τερμαχίου Ἑλληνικὸν ἔκδοθεν ὑπὸ τοῦ Κ. Κρίμερ, καὶ σχολίων λατινικῶν τοῦ ΙΕ. αἰῶνος δημοσιευθὲν ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ Κυρίου Οὐάινου.

[3] Ἐκδοτ. τοῦ Ἀββα Μίγνον, τ. Ι'. σ. 55.

Ἐπειδὴ ἀνέφερα δύο βιβλιοθήκας, πρέπει νὰ εἴπω καὶ τινὰς λέξεις περὶ τῆς διαβοήτου πυρκαϊᾶς τῆς ἀποδομένης εἰς τὸν Ὀμέρην. Ὁ κόσμος ὅλος γνωρίζει τὴν παράδοσιν ἥτις κατέστησε τὸ ὄνομα τοῦ Ὀμέρου σύμβολον τοῦ φηνητισμοῦ καὶ τῆς βαρβαρότητος. Ἀλλὰ ὁ Ὀμέρης ἀπὸ εἰς διάστημα αἰῶνων ὑπέστη τὴν ὑδρὶν τῆς παρτιμιακῆς ταύτης φήμης, ἐκπερύχθη σχεδὸν ἀνεύθυνος τῆς πυρπολήσεως τῶν βιβλίων τῆς Ἀλεξανδρείας· τοῦλάχιστον ἀνεκαλύφθησαν συνένοχοι προγενέστεροι ἐκείνου καὶ προεξήραντες πολὺ μεγαλειότερον ζημίαν· οἱ συνένοχοι οὗτοι εἶναι ἐνδοχοὶ καὶ οὐδόλως ἄγριοι ἐχθροὶ τοῦ ἐξουγενισμοῦ· καλοῦνται δὲ Καῖσαρ καὶ χριστιανισμός.

Ὁ Καῖσαρ εἶναι ὁ πρῶτος ἐνοχος· ἐνοχος ὅμως ἀκύνσιος, διότι πολιορκούμενος ὑπὸ τῶν Ἀλεξανδρέων εἰς τὸ μέρος τῶν ἀνακτόρων ὅπου ἦν ἡ μεγάλη βιβλιοθήκη, ἐνέβαλε πῦρ εἰς αὐτὸ, θέλων νὰ πυρπολήσῃ τὸν Αἰγυπτιακὸν στόλον καὶ τὰς ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ κατεχομένης οἰκίας· διὸ καὶ κούρως πῶς εἶπον τινὲς ὅτι μετὰ τὸν Καῖσαρα οὐδὲν εὗρεν ὁ Ὀμέρης νὰ πυρπολήσῃ ὅπερ δὲν εἶνε κατ' ἀκριβεῖαν ἀλήθειαν· ἐπειδὴ γνωρίζομεν ὅτι ὑπῆρχαν πολλοὶ συλλογαὶ μορφοθεῖσαι πρὸς ἀναπλήρωσιν τῆς πρώτης, καὶ ὅτι ὁ Ἀντώνιος ἐδωρήσατο τῇ Κλεοπάτρᾳ τὴν βιβλιοθήκην τῆς Περγᾶμου, τὴν ἐνάμιλλον τῆς Ἀλεξανδρείας, συγχεμένην δὲ ἐκ διακοσίων χιλιάδων τόμων. Αἱ διακοσίαι αὗται χιλιάδες τῶν τόμων φαίνεται ὅτι κατετέθησαν εἰς τὸ Σεραπείον, εἰς τὴν βιβλιοθήκην ἐκείνην τὴν θυγατέρα, ὡς ἐλέγετο, τῆς μητρὸς βιβλιοθήκης, καὶ ἥτις περιεῖχε μέχρι ἐπτακοσίων χιλιάδων τόμων. Ἀλλὰ καὶ ἡ δευτέρα αὕτη ἐπέπρωτο νὰ ἐξαλειφθῇ ὑπὸ χειρῶν ἄλλων παρὰ τὰς Ὀθωμανικάς· προσβληθεῖσαι δις ὑπὸ πυρκαϊᾶς ἐπὶ Μάρκου Ἀδελφίου καὶ ἐπὶ Καρμαῖδου, δύσκολον εἶναι νὰ ἡδυνήθισαν νὰ ἐπιλήψωσιν εἰς τὴν προσβολὴν τὴν ἐπὶ Θεοδοσίου γενομένην ὑπὸ τῶν χριστιανῶν κατὰ τοῦ Σεραπείου. Τὰ ἐντὸς τοῦ οἰκοδομήματος τούτου ἐπιστρωσθέντα βιβλία ἐπέται, ἂν ὅχι ὅλα, τοῦλάχιστον πολὺ μέρος αὐτῶν νὰ ἐξηφανίσθη ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ καθωπλισμένου κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐναντίον παντὸς τοῦ ἐνθυμίζοντος τὴν εἰδωλολατρείαν· ἰδοὺ λοιπὸν αἱ δύο μεγάλαὶ συλλογαὶ τῶν βιβλίων σχεδὸν ἐξαφανισθεῖσαι, ἡ τοῦλάχιστον διασπαρῆσαι πρὸ τῆς ἀριστεῖας τοῦ Ὀμέρου. ἀπ' ἐναντίας τῶν ἀναντηρήτων αὐτῶν περιστάσεων ὁ Κ. Μάττερ ἀποφάνεται ἐπιτήμως ὅτι ἡ ὑπαρξὶς καὶ ἡ πυρπόλησις μιᾶς βιβλιοθήκης εἰς τὴν Ἀλεξανδρείαν κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ Ὀμέρου εἶναι συμβεβηκός ὅπερ πρέπει νὰ λάβῃ καὶ πάλιν τὸν τόπον του εἰς τὴν ἱστορίαν. εἰς τοῦ λόγους τούτους ἐπιτρέπεται νὰ ἴδωμεν διαμάρτυρῃσαν ἐναντὶον γνώμης ἢ ὁ ΙΗ'. αἰὼν ἐξέφρασε, φαίνεται, χαριζόμενος. Ὁ Γίββων καὶ ἄλλοι συγγραφεῖς τῆς αὐτῆς ἐποχῆς ἐνδέχεται νὰ ἐχάρισαν ὅπως οὖν βλέποντες τὴν περιφημοτέραν θάλασσαν πρᾶξιν τῆς ἱστορίας μεταφερθεῖσαν ἀπὸ Ὀθωμανῶν εἰς χριστιανούς, ἀπὸ καλίου εἰς ἐπίσκοπον· ἡμεῖς δὲ χωρὶς παντελῶς νὰ ἡμεθα τῆς αὐτῆς γνώμης δυνάμεθα νὰ ἀντιταχθῶ.

μεν εἰς τὸ πνεῦμα ἐκεῖνο τῆς ἀντενεργείας ὁπερ φέρει τὸν Κ. Μάττερ εἰς τὸ νὰ καταπολεμῇ σήμερον τὸν Γιββωνα καὶ ἄλλους συγγραφεῖς κινουμένων, ὡς λέγει, ὑπ' ἄλλου πνεύματος. Ἐνδεδόντες εἰς τὴν γνώμην τοῦ Κ. Μάττερ, ὅτι ἐπειδὴ μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Σεραπίου ὑπῆρχον εἰσέτι ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ φιλόλογοι καὶ φιλόσοφοι, εἶνε ἐπόμενον νὰ ὑπῆρχον καὶ βιβλία, ἐπιμένομεν πάντοτε εἰς τὴν ἱστορικὴν περίστασιν ὅτι αἱ δύο μεγάλοι συλλογαὶ εἶχον ἐξαφανισθῇ πρὶν τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ὁμέρου, ἢ μὲν ὑπὸ τοῦ Καίσαρος, ἢ δὲ ὑπὸ τῶν χριστιανῶν, καὶ ὅτι μεγάλη πυρκαϊὰ ὡς ἡ ὑπὸ τῆς παραδόσεως ἀποδιδόμενη τῷ Ἀραβὶ καλίσῃ εἶχε καταπτήσῃ ἀδύνατος· ἕκαστος πρέπει νὰ κρίνεται κατὰ τὰ ἔργα του· ἂς ἤμεθα δίκαιοι πρὸς πάντας, ἐτι καὶ πρὸς τὸν Ὁμέρον αὐτόν· ἂς μὴν ἔχωμεν θρησκομανίαν οὔτε κατὰ τῆς θρησκομανίας αὐτῆς· ἡ φιλοσοφία εἶχε καὶ αὐτὴ τὴν μανίαν της κατὰ τὸν τελευταῖον αἰῶνα· τοῦ δὲ παρόντος ἡ δόξα ἔπρεπε νὰ συνίσταται εἰς τὸ νὰ μὴ ἔχη καμμίαν.

Ἡ Ἀλεξανδρινὴ φιλολογία ἦν ὅλως Ἑλληνικὴ περιτρεφόμενη πάντοτε εἰς τὸν αὐτὸν κύκλον, πότε μὲν πολυμαθοὺς ἀναγεννήσεως, πότε δὲ μικρολόγου ἐπικρίσεως τῶν μεγάλων συγγραφέων τῆς Ἑλλάδος. Ὁ ἰδιαιτέρος καὶ χαρακτηριστικὸς αὐτῆς τρόπος τοῦ γράφειν οὐδὲν εἶχεν Ἀσιατικόν, εἰμὴ μόνον τὸ ὅτι καὶ ὅς τῶν Λυκοφρόνων καὶ τῶν Κλαυδιανῶν (1), ἐλάττωμα φυσικόν τῆς ἐκ τῆς πτώσεως προερχομένης ἀπειροκαλίας· τὰ εἶδη δὲ καθ' ἃ ἡ φιλολογία αὕτη διατρέπει, ὡς τὸ ἐπιγράμμα, τὸ εἰδύλλιον καὶ τὸ ἐλεγγεῖον, εἶναι ὅλως Ἑλληνικά· Ἐπὶ τοῦ θεάτρου τῆς Ἀλεξανδρείας ἀπήγγελλον τὰ διηγήματα τοῦ Ἡρόδοτου καὶ τὰς ῥαψωδίας τοῦ Ὀμήρου. Ἡ Ἀλεξανδρινὴ φιλολογία συνδέεται μετὰ τοῦ Ὀμήρου διὰ τῶν ποιητῶν καὶ τῶν ἐπικριτῶν τῆς· τινὲς ἐξ αὐτῶν ἐπιχειροῦσιν ἐξακολουθήσιν αὐτοῦ κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον τῶν, ὡς ὁ Κόλουτος, καὶ ὁ Τριπίδωρος, καὶ οἱ λεγόμενοι Ὀμηρικοὶ συνθέτουσι κέντρωνας καὶ παρὰ τῆς τοῦ ποιητοῦ οὐ φέρουσιν ἐπιστήμης τὸ ἔννομα· ἄλλοι γράφουσι τὴν Ὀδύσειαν χωρὶς νὰ μεταχειρισθῶσι τὸ στοιχεῖον σ. καὶ ἄλλοι ἀποκόπτουσιν ἀπ' ἐκάστης ῥαψωδίας τῆς Ἰλιάδος ἓν τῶν εἰκοσιτεσσάρων στοιχείων τοῦ ἀλφαβήτου· τὸ δὲ μέγα ἔργον τῶν σοβαρωτέρων εἶναι νὰ ἀναθεωρῶσι τὸ κείμενον τοῦ Ὀμήρου· καὶ εἰς τὴν ἐργασίαν ταύτην καταγίνονται καὶ οἱ Βασιλεῖς· οἱ ἴδιοι (2). Ὁ Ἀρίσταρχος εἶναι ὁ ἀληθὴς παραστάτης τῆς φιλολογίας ταύτης· εἰς πάντα δὲ ταῦτα οὐ δὲν Ἀγυπτιακόν, Ὁ Ἰβὶς τοῦ Καλλιμάχου ἦν οὐ χί ἄσμα διὰ τὸ ἱερὸν πτηνόν, ἄλλα σάτυρα δι' ἣς ἐμυκτήριζε οὐς ἀντιζήλους του. Ὁ Δυπίσιος κί-

(1) Ὁ Κλαυδιανὸς γεννηθεὶς ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ, ἔγραψε κατὰ τὴν Ἀλεξανδρινὴν ποιητικὴν.

(2) Πτολεμαῖος ὁ Φύσκων ὁ δνομαζόμενος ἐπίσης καὶ Φιλόλογος, ἦν Ἀρίσταρχος παρὰ τοῦ Κ. Ἐγερ εἰς τὴν ἀναθεώρησιν τῆς 1 Φεβρουαρίου 1846.

νοούμενος μόνον ὑπὸ τοῦ μεγάλου βαθμοῦ τῆς ἀσέβους εὐπιστίας του, ἐδυνήθη νὰ φαντασθῇ ὅτι ἀνεῦρεν εἰς τὰ Διονυσιακά τοῦ Νόνου λείψανα ἱεροῦ συγγράμματος περὶ τῶν ἡμερολογίων, συνθετὴν 1.600 ἐτη πρὶν τοῦ Ὀμήρου. Ὁ Νόνος οὐδὲν ἐδυνάσθη παρὰ τῶν ἁγιασθησάντων τῆς Αἰγύπτου, ἀλλ' ὡς ἀληθῆς Ἀλεξανδρεὺς γράφων εἰς πόλιν ὅπου ἡ ἀστρονομία ἀσκουμένη μετ' ἐπιφανείας ὑπὸ τῶν σοφῶν, ἦν ἐν πολλῇ χρήτει μεταξὺ τῶν πεπαιδευμένων, ὅπου οἱ ἐπὶ πρῶτιστοι ποιηταὶ ἀπετέλουν μίαν πληθύναν, ὅπου οἱ κομψότεροι μετεμόρφωνον εἰς ἀστερισμὸν τὴν κόμην τῆς βασιλίσσης Βερενίκης, διὰ σχολαστικῆς ὁλως καὶ ὁλως νεοφανοῦς ἀξιώσεως εἰς τὴν ἐπιστήμην εἰσῆγαγε τὴν ἀστρονομίαν εἰς τὴν μυθολογίαν, περὶ δὲ τοῦ ὅτι ἐμμήθη ἀρχαῖον Αἰγυπτιακὸν ποίημα ἀμφιβάλλεται πολὺ ἀν' ποιήματα· τοῦλάχιστον ὁ πωσοῦν ἐκτεταμένον ὑπῆρξεν ποτὲ εἰς τὴν ἀρχαίαν Αἴγυπτον. Δίων ὁ Χρυσόστομος λέγει ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι δὲν εἶχον στίχους· καὶ τοῦτο μὲν εἶναι πιθανὸς ὑπερβολή, διότι ἐπὶ τῶν μνημείων παρίστανται ἱερεῖς ἄδοντες καὶ ἔχοντες προσωδὸν εἶδος κινύρας εὐρεθείσης ἐντὸς τῶν τάφων, καὶ ὁ Χαμπολλίων ἀνέγνω ἄσμα πεποιημένον πρὸς ἀνακούφισιν τοῦ μόχθου τῶν βῶν τῶν πατούντων τὸν σίτον. ἀλλὰ μακρὰν ἀπέχουσι ποιήματα τινὰ θρησκευτικὰ ἢ δημοτικὰ τῶν μεγάλων ποιημάτων οἷα ἐδύνατο νὰ γνωρίσῃ καὶ νὰ μιμηθῇ ὁ Νόνος· οὐδὲν ὁμοιάζον τὰ τοιαῦτα μεγάλα ποιήματα ἐφάνη μέχρι τοῦδε οὔτε ἐπὶ τῶν τειχῶν τῶν ναῶν, οὔτε ἐπὶ τῶν ἱερογλυφοσκεπῶν παύρων. Φαίνεται ὅτι αἱ ἐπιγραφαὶ καὶ τὰ τυπικὰ μετ' ἀναπτύξεω ἐκτεταμένων ἔλαβον παρ' αὐτῷ τῷ εἰς τὰ μνημεῖα καὶ τοὺς ἱερεῖς παραδεδωμένῳ λαῷ τὸν τόπον τῆς παρ' ἄλλοις ἐθνέσιν ἡρωϊκῆς ἢ θρησκευτικῆς ἐποποιίας.

Ἡ Ἀλεξανδρινὴ ἄρα φιλολογία δὲν ἀνήκει εἰς ἓνα τῶν ἄλλ' εἰς μίαν ἐποχὴν· μεταξὺ τῶν μᾶλλον τιμῶν αὐτὴν ἀνδρῶν ἀριθμοῦνται πάμπολλοι ξένοι, ὁ Σικελὸς Θεόκριτος, π. χ. ὁ Κῶος Φιλίππας, ὁ Κολοφώνιος Ἑρμοσιάνης κτλ. Τινὲς μάλιστα ἐξ αὐτῶν οὐδὲ ἤλθον ποτὲ εἰς Ἀλεξανδρείαν, καθὼς ὁ Εὐφορίων ὅστις γεννηθεὶς εἰς Χαλκίδα, ἔζησεν εἰς Σελεύκειαν καὶ ἀπέθανεν εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ ὅστις ὅμως μετράται μετὰ τῶν Ἀλεξανδρινῶν ποιητῶν, ὡς καὶ ὁ Ρίανθος καὶ ὁ Παρθένιος· οὗς ὁ Τιβέριος ἐτίμα ἐπίση· μετὰ τοῦ Εὐφορίωνος εἰς τὰς φιλολογικὰς προτιμήσεις καὶ τὰς ποιητικὰς μιμήσεις του. Ἡ Ἀλεξανδρινὴ φιλολογία οὐδὲν ἔχει ἐπομένους Αἰγύπτιον, καὶ μόλις ὑποφαίνεται ἐν αὐτῇ ἡ γειννίασις τῆς Ἀσίαι· ἔχει ὅμως τὸν χαρακτῆρα τῆς ἡλικίας· της καὶ τὰ ἐλαττώματα τῶν γεγραμμένων φιλολογικῶν γράμματα, φιλόσοφος καὶ σχολαστικὴ ἔχει τὴν ἐπιτήδευσιν ἀντὶ τῆς ἐμπνεύσεως καὶ τὴν θεωρίαν τῆς τέχνης ἀντὶ τῆς μεγαλοφυίας τῆς τέχνης.

Ingenio quamvis non valet, atre valet.

Ὁπερ ὁ Ὀβιδίος εἶπε τραχέως περὶ τοῦ Καλλιμάχου λέγων καὶ ἐγὼ περὶ αὐτῆς ἱσως ἐπίσης τραχέως. Ὡς συμβαίνει εἰς τὰς νοθευθείσας φιλολογίας, παρὰ τὴν ἐπιτήδευσιν εὐρίσκεται πολλάκις καὶ ἡ ἀμέλεια,

ὁ Πλωτίνος, ὡς λέγει ὁ Πορφύριος, ποτὲ δὲν ἀνεγίνωσκεν ὁπερ ἔγραψεν· ὅποια διαφορὰ μεταξὺ τῆς ἀτέχνου ταύτης αὐτοσχεδρίσεως καὶ τῆς ἐκλεκτῆς συγγραφῆς, τοῦ ἐπιτηδεῖου ἀττικισμοῦ τοῦ ὕψους τοῦ Πλάτωνος! εἶναι γνωστὸν ὅτι ὑπέρμετρος γονιμότης εἶνε καὶ αὐτὴ σημεῖον πτώσεως· ὁ Καλλιμάχος ἔγραψεν ὀκτακόσια συγγράμματα, καὶ ὁ σιδηρόσπ. λαγνος Δίδυμος ἐξ χιλιάδας τόμων· πρέπει νὰ ἀνελπισθῶσιν αἱ σύγχρονοι ἡμῶν γονιμότητες.

Ἡ ῥητορικὴ, περὶ ἣς εἶναι καιρὸς νὰ ὁμιλήσωμεν, θριαμβεῖ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ ἀπαντᾷται πανταχοῦ εἰς βαθμὸν ὥστε ῥήτωρ Ἕλληνας ὁ Θεόδοτος παρρησιάζει εἰς τὸν Καίσαρα τὴν κεφαλὴν τοῦ Πομπηίου. Τί δὲ Ἑλληνικώτερον τῆς ῥητορικῆς ἢ τί ἦττον Αἰγύπτιον; ὅσον παρατηρῶ τὴν Ἀλεξανδρινὴν φιλολογίαν, τοσοῦτον βλέπω ἐν αὐτῇ τὸ σημεῖον τῆς ἡλικίας καὶ οὐχὶ τὸν τύπον τοῦ τόπου. Ἡ Ἀλεξανδρεία δὲν εἶναι ἡ πατρίς ἀλλὰ ἡ χρονολογία τῆς φιλολογίας ταύτης· τὸ πολὺ ἐκεῖνος ὁ κατ' ἐξοχὴν πένθιμος τόπος, ὁ τόπος ὅπου ἡ εἰκὼν τοῦ θανάτου παρίστατο πανταχοῦ, καὶ μέχρι τῶν συμποσίων αὐτῶν ἐδύνατο νὰ ἐνεργῇ ἐπὶ τῆς φαντασίας τῶν ποιητῶν, ἐμπνέων εἰς τὸν Χερέμωνα στίχους πρὸς ἔπαινον τοῦ θανάτου ὃν κατεγέλα ὁ Μαρσιάλ.

Ἡ Ἀλεξανδρινὴ τέχνη ἐπεται νὰ ἐδοκίμασε μᾶλλον ἢ ἡ φιλολογία τὴν ἐπιρροὴν τῆς Αἰγύπτου· ἡ Αἰγυπτιακὴ φιλολογία, ἂν δύναται νὰ δομασθῇ εὐτὼς, ἦν περιεκαλυμμένη ὑπὸ τῶν μυστηρίων τῆς γραφῆς· ἡ δὲ τεχνὴ ὁμίλει πρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς γλῶσσαν ἢ οἱ πάντες ἐδύνατο νὰ ἐννοήσωσι καὶ νὰ ἐπαναλάβωσιν.

Ἡ Ἑλληνικὴ ἀρχιτεκτονικὴ, ἐφάμιλλος καὶ οὕτως εἶπε ἱεροτύπος τῶν κολοστῶν διστάσεων τῆς Αἰγυπτιακῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ἡ εἶρε τὸν φάρον καὶ τὴν στήλην τῆς Ἀλεξανδρείας· ἡ ὑπέροχος καὶ τοσοῦτον παραδόξως κικροσμημένη ἄμαξα ἡ κομίσασα εἰς τὴν πόλιν ταύτην τὸ σῶμα τοῦ Ἀλεξανδρου, παρίστα δὲ τοῦ ἐκτακτοῦ καθωσατισμοῦ τῆς φαντασίας μεγαλοπρεπῆ τῆς Ἀσιατικῆς ἀρχιτεκτονικῆς· ὁλοῖα καὶ ἂν ἦ ἡ ἀλήθεια ἐφ' ἣς θεμελιούται ἡ τεράστιος διήγησις ἀνδριαντος τινὸς τῆς Ἀρτινῆς περιστηρίζομένου ὑπὸ μαχητῶν, πρέπει πάντοτε νὰ ὑποθέτωμεν ὅτι ὑπῆρξεν ἀλόκοτος τις ἐπιχειρήσεως εἰς ἣν ὁ πόθος τοῦ καινοφανοῦς καὶ τοῦ πα αδόξου ἐκίνησε τὴν Ἑλληνικὴν γυμνασίαν νὰ ἀντιταχθῇ πρὸς τὰ ξένα θαυμάσια τῆς ἐπιχωρίου γλυπτῆς· ὅσον δὲ περὶ τῆς ζωγραφικῆς, ἂν οἱ Αἰγύπτιοι ἱερογραμματοεῖς ἔγραψαν κατὰ τὸν καιρὸν τῶν Πτολεμαίων ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὡς καὶ ἀλλαχοῦ ἐπὶ τῶν τειχῶν τῶν ναῶν (1) πίνακας συνθεθεμένους ἐξ ἱερογλυφῶν καὶ συμβόλων κατὰ τὴν παραδοσιν, αἱ εἰκόνες αὐταὶ ὁμοιάζον κατὰ πολὺ τὰ ἤδη πεπαιτωμένα δοκίμια τῆς Ἑλληνικῆς ζωγραφικῆς ἥτις ὅμως τοσοῦτον εἶχε τελειοποιηθῇ

κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ὥστε δὲν ἐπεθύμει νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὸ σημεῖον ἀπ' οὗ ἀνεχώρησε διὰ μιμήσεως τρόπου ζωγραφίας ὁμοιάζοντος τὰς πρώτας ἀρχάς της καὶ ὃν αὐτὴ ἱσως ἐνέπνευσεν ἡ ἱερατικὴ ζωγραφικὴ ἔμεινεν εἰς τοὺς ναοὺς· ἀλλ' οἱ Πτολεμαῖοι οἵτινες ἐξηκολούθουν βεβαίως νὰ παρίστανται εἰς αὐτοὺς ὡς καὶ εἰς πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον λατρεῖς μνημοὶ πρὸ τοῦ Ἀμμωνος ἢ τοῦ Ὀσίριδος, περιεκυκλώθησαν ὑπὸ ζωγράφων Ἑλλήνων. Πτολεμαῖος ὁ Σωτὴρ δὲν φαίνεται νὰ εἶχεν εἰς τὴν αὐλήν του Αἰγυπτίους τεχνίτας· ἔφερον ὅμως τὸν Ἀπελλῆν ὃν ἐκπαιδότησεν εἰς αὐτὸν ὁ Ἀλέξανδρος· ὁ τεχνίτης οὗτος κατὰ τὸ διάστημα τῆς διατριβῆς του παρὰ τῷ βασιλεῖ τῆς Αἰγύπτου μετεχειρίσθη τὴν τέχνην του εἰς τὸ νὰ καταμνήσῃ καὶ νὰ τιμωρήσῃ τοὺς συκοφάντας του, καὶ ἔγραψεν ἐπ' αὐτῷ τούτῳ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τὴν ἀλληγορικὴν ἐκείνην εἰκόνα τῆς Συκοφαντίας συρούσης τὸ θῦμα τῆς πρὸ τῶν ποδῶν τῆς Ἀραθείας καὶ ἀκολουθουμένης ὑπὸ τῆς Μεταμελείας, εἰκόνα ἣν ὁ Ῥαταῖλ ἀνεκαίνισε, κατὰ τὴν περιγραφὴν τῶν ἀρχαίων, εἰς ἱερογραφίαν εὐρισκομένην ἐν τοῖς ἀνακτόροις τῶν Παρισίων (Louvre).

Πτολεμαῖος ὁ Φιλαδέλφης ἐπίσης φίλος τῆς Ἑλληνικῆς ζωγραφικῆς διὰ συνθήκης μετὰ τοῦ Ἀράτου ἐλάμβανε διὰ τὰς στοάς του πολὺ ἀριστουργήματα τῆς σχολῆς τῆς Σικυῶνος, μίαν τῶν ἀρχαιοτέρων καὶ περιφημοτέρων τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Ὑακίνθος τοῦ Νεκίου, ὁ ὁμηγεῖς ὑπὸ τοῦ Μαρσιάλ ἐπανεφέρθη ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας· ὥστε ἀποδεικνύεται ὅτι τὰ ἀριστουργήματα τῆς Ἑλληνικῆς ζωγραφικῆς καὶ γλυπτικῆς συνελέγοντο μετὰ σπουδῆς εἰς ταύτην τὴν πόλιν ἥτις, ὡς εἶπεν ὁ Σαίν-Μαρτίνος ἦν οὐχὶ πόλις Αἰγυπτιακὴ, ἀλλὰ πόλις Ἑλληνικὴ ἐν Αἰγύπτῳ.

Ἡ ἐπιρροὴ ἐκείνων τῶν μυστηριωδῶν γνώσεων, ἐκείνων τῶν βαθύων δογμάτων τῶν ἀποδιδόμενων εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐμεγαλοποιήθη πρὸ πάντων ὑπὲρ τὸ μέτρον εἰς πᾶν τὸ ἀναγόμενον εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ τὴν φιλοσοφίαν τῆς Ἀλεξανδρείας· δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς προκατελημμένος κατὰ τῆς Αἰγύπτου, ἂν καταπολεμῶ τὰς συστηματικὰς καὶ κατὰ παραδοσιν ὑπερβολὰς αἵτινες προταθεῖσαι πρὸ πολλοῦ καὶ ἐπαναλαμβάνομεν ἀπὸ αἰῶνος εἰς αἰῶνα, κατήντησαν συνήθειαι εἰς τὴν γνώμην τοῦ κοινοῦ μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ καθιερούμενου τὴν πρόληψιν· τοῦλάχιστον οὐδεὶς δύναται νὰ μετὰ τὴν ὁρμήν ὡς πάσχοντα τὴν τόσον κοινὴν μανίαν ὑπὸ τῆς ὁποίας κινούμενοι τινὲς συγγραφεῖς μεγαλοποιούσι τὴν σπουδασιότητα τοῦ ὑπερασπιζομένου ὑπ' αὐτῶν ἀντικειμένου σπουδαζόντων τὰ ἱερογλυφικά καὶ τὰ μνημεῖα δύναται σήμερον καθεῖς νὰ ἀρχίσῃ νὰ ἐννοῇ ὅτι διαμαρτυρεῖται ἐναντίον τοῦ ἀμέτρου Αἰγυπτιασμοῦ, μέχρι τοῦδε τοῦτο ἦν ἀδύνατον. ἀπένειμον πολὺ εἰς τὴν Αἴγυπτον, διότι τὴν ἐγνώριον ὀλίγον. ἀλλ' ἤδη γνωρίζοντες ἱκανῶς τί ἦν, δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν τί οὐκ ἦν, εἶνε καιρὸς νὰ δώσωμεν αὐτῇ τὴν ἀληθῆς θέσιν της εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ ἡ θέσις αὕτη θὰ μείνῃ βεβαίως μεγάλη ἀκούσις εἰς τὴν παλαιὰν Αἴγυπτον ἢ

[1] Οὐδὲ ἔχοντες αὐτὴν εὐρέθην· εἶναι ὅμως γνωστὸν ὅτι τὰ ἱερογλυφικά, καὶ μετ' αὐτῶν τὸ σημεῖον τῆς ζωῆς ἐχάρατταντο ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν τειχῶν τοῦ Σεραπίου.

θησκεία της, αἱ τέχναι της, τὰ κατὰ τὴν τέχνην αὐτῆς, ὅλος ὁ κόσμος ἀρχαῖος καὶ πόσον περίεργος πολιτισμός της ὁ γεγραμμένος ἐστὶ καὶ ἐπὶ τῶν μνημείων της, χωρὶς νὰ ᾖ ἀνάγκη νὰ ἀποδώσωμεν εἰς αὐτὴν τὰς Ἀλεξανδρινὰς ἐπιστήμας καὶ τὴν Ἀλεξανδρινὴν φιλοσοφίαν τὰς ἐξαιρέτως καὶ σχεδὸν ἀποκλειστικῶς Ἑλληνικὰς, καθὼς καὶ αὐτὴ ἡ ἰδίᾳ Ἀλεξάνδρεια τὴν ἀλήθειαν ταύτην συναισθάνεται ζωηρῶς ὁ βλέπων τὴν πόλιν ταύτην κεχωρισμένην ἀπὸ τοῦ λοιποῦ τῆς Αἰγύπτου καὶ μόνον τεχνητῶς συναπτόμενην μετ' αὐτῆς, τετραμμένην δὲ πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἣν φαίνεται ὡς νὰ καλῇ τὰ πράγματα, ὡς μετ' ὀλίγον θὰ ἴδωμεν, ἐπικυροῦσι πληρέστερα τὴν ὑπὸ τῶν τόπων προσγινομένην ἐντύπωσιν.

Ἐξοχος δόξα θὰ ᾖ διὰ τὰ ἀρχαῖα Αἰγυπτιακὰ δόγματα ἃν εἶχον ἐμπνεύσει αὐτὰ τὴν Ἀλεξανδρινὴν μάθησιν, διότι πασίγνωστον εἶναι σήμερον ὅτι αἱ ἐπιστήμαι, κατὰ τὴν νεωτέραν σημασίαν πῆς λέξεως, δηλαδὴ αἱ ἐπιστήμαι τῆς παρατηρήσεως καὶ τῆς πείρας κατὰγονται ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας, αἱ γεωγραφικαί, μαθηματικαί, ἀστρονομικαί καὶ ἱατρικαὶ γνώσεις προώδευσαν εἰς βαθμὸν ἀγνωστον μέχρι ἐκείνης τῆς ἐποχῆς· νέαν κίνησιν ἔλαβον αἱ ἐπιστήμαι αὗται εἰς ταύτην τὴν πόλιν ἥτις διὰ τοῦ βιομηχανικοῦ, ἐμπορικοῦ, πεπαιδευμένου καὶ ἐκλεκτικοῦ πνεύματός της εἶναι σχεδὸν πόλις ἐκ τῶν νεωτέρων, πόλις τοῦ 16' καὶ κατὰ τι τοῦ 19' αἰῶνος. ὅσοι δὲν ἐγνώριζον ὁποῖα ᾖ ἡ βάσις τῆς Αἰγυπτιακῆς κοινωνίας, καὶ ἐκυριεύοντο ὑπὸ δοξαστῶν ἐσφαλμένων μεταδοθεῖσιν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καὶ διαιπνιζουσῶν τὴν ἀπάτην ἣν φυσικὸν καὶ ἀποδίδωσιν εἰς τὴν Αἴγυπτον μέγα μέρος τῶν Ἀλεξανδρινῶν ἰδεῶν καὶ γνώσεων· ἀλλὰ ἡ σπουδὴ τῶν μνημείων τῶν διερμηνευθέντων διὰ τῆς βοηθείας τῶν ἀνακαλύψεων τοῦ Χαμπολλέωνος ἐπιτρέπει ἡμῖν νὰ ἀποφανθῶμεν περὶ τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ τῆς Αἰγύπτου καὶ ἀρκεῖ διὰ νὰ ἀποδείξωμεν ὅτι ἡ Αἴγυπτος ᾗν σχεδὸν ὁλοκλήρως ξένη εἰς τὰς γνώσεις ταύτας, καὶ οὔτε εἶχε ποσὴς τὰς ἰδέας ἃς ἠθέλησαν νὰ ἀναβιβάσουν μέχρι ἐκείνης· ἡ Ἀλεξανδρινὴ ἀνάπτυξις πρέπει νὰ θεωρῇται τοῦ λοιποῦ ὡς γέννημα ἐπιτόκιον τῆς Ἑλληνικῆς μεγαλοφυΐας κινηθείσης ἴσως ὑπὸ τῆς συγκεχυμένης ἰδέας μυστηριώδους τινὸς δόγματος καὶ φωτισθείσης ὑπὸ τινων ἀκτίνων ἐπιστήμης ἣν συστέλλομεν μὲν μεγάλως ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ ἀρνηθῶμεν ὅλως διόλου.

(Ἀκολουθεῖ.)

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΙΩΣΗΦ ΡΕΓΑΛΛΗΣ.

Ὁ περίφημος αὐτοσχεδίαστος Ρεγάλλης, ἀφοῦ ἐπὶ δεκαετίαν ἐνέλησε θαυμασμοῦ τὰς διαφόρους πόλεις τῆς Εὐρώπης, ἐσπευσε τὰ βήματά του πρὸς τὴν Ἀνατολήν, ἐπισκεπόμενος νέας ἐμπνεύσεις εἰς τὰ παρθενικὰ κάλλη τοῦ κλίματος ἐκείνου. Περιφέρων τὴν δόξαν τοῦ ἀπὸ τὴν ἐκατόμηνον πόλιν, καὶ ἀπὸ τὰς πυραμίδας τῆς Αἰγύπτου, εἰς τὴν Προποντίδα καὶ

εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Μέλητος, ἤλθε· καὶ εἰς τὴν Πόλιν τῆς Παλλάδος νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ ὄνειρον τῶν παιδικῶν χρόνων· του, νὰ ἀτπασθῇ καὶ νὰ θαυμάσῃ τὸν Παρθενῶνα.

Μίαν ἐπέερον τοῦ Ἰουνίου ἠνοίγετο, εἰς τὸ ξενόδοχεῖον τῆς Ἀγγλίας, ἀκαδημία αὐτοσχεδίου ποιήσεως. Ἦτον ἤδη νύξ καὶ σπείδων ἀνυπόμονος τὸ βῆμα εἰσέρχεται πρῶτος εἰς τὴν προετοιμασθεῖσαν αἴθουσαν, καὶ ἀπαριθμῶ ὁκτὼ σειρὰς καθισμάτων ἀρμονικῶς καὶ εὐτάκτως διατεθειμένας. Ὅπισθεν δὲ αὐτῶν εἰς τοὺς εὐτάκτως ἐστηγμένους, ὑπάρχουσι δύο ἀνακλιντήρια, τοίχους ἐστηγμένα, εὐρύχωρα, μαλακὰ, κατὰλληλα διὰ τὴν πολυλογίαν, ἡ δὲ τὰς περὶ μηδενὸς σκέψεις. Εἰσέρχονται μετ' ὀλίγον πολλοὶ Κύριοι καὶ Κυρίαι κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος ἐκ τῆς ἀριστοκρατίας τῆς Πρωτευούσης. Ἡ λέξις αὕτη δὲν πρέπει νὰ σκανδαλίσῃ τινὰ· οἱ συνταγματικοὶ θεσμοὶ τῆς Πατρίδος μας κατήργησαν τὴν ἀριστοκρατίαν, ἀλλὰ δὲν ἐξορίζουσι τοὺς ἀριστοκράτας.

Μεταξὺ τῶν ἀριστοκρατῶν τούτων τῆς διπλωματίας, τῶν γραμμάτων, τοῦ πλούτου, τῆς περιεργείας, τῆς μουσικῆς, τοποθετοῦμαι ὡς ἐν παραβύτιῳ ἐγώ, μέλος τοῦ λαοῦ ταπεινὸν, τέκνον ἀπόβλητον τῆς τύχης, καὶ περιμένω μὲ ψυχὴν ἐτοίμην εἰς ἀκοὴν καὶ εἰς αἰσθημα.

Κατέμπροσθεν τοῦ ἀκροατηρίου εἶναι κατεσκευασμένον σανίδωμα δύο μόλις ἐξέχον παλάμας καὶ ὁμοιάζει μικρὰν ὀρχήστραν· τὸ σανίδωμα τοῦτο εἶναι θυσιαστήριον τῶν Μουσῶν ὅπου μέλλει νὰ ἱερούργησῃ ἡ ξανθὴ, ἡ χαρίεσσα μορφή τοῦ Ρεγάλλης.

Φιλόφων καὶ μειδιῶν μᾶς προσκαλεῖ νὰ γράψωμεν θέματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων μέλλει αὐτὸς νὰ αὐτοσχοδιάσῃ. Μεταξὺ δὲ τοῦ σανιδώματος καὶ τῶν καθισμάτων, τελεῖται μικρὸν τι δρᾶμα κανονισμένον ἀπὸ τὴν ἐθιμοταξίαν. Κύριοι τινὲς φιλοφρονοῦσιν ἐν κύκλῳ τὰς κυρίας, ἐρωτῶντες περὶ τῆς ὑγείας των, ἢ αἰτιώμενοι τὸν ἀφόρητον καύσωνα τῆς ὥρας, ἢ περὶ ἄλλα ὁμοίως σοβαρὰ ἀντικείμενα ἐνδιατρίβοντες. Εἰς δὲ τῶν ἀριστοκρατῶν τούτων κυρίων—γλυκὰ μειδιῶν, στρέφων εὐτόνως τὸ παχὺ σῶμά του, καὶ κύριος τῶν ἐλευθερίων ἐκείνων τρόπων οἵτινες ἀπορρέουσιν ἀπὸ τοῦ πλούτου, ἢ ἀπὸ τοῦ γένους—περιφέρεται κρατῶν ἐπὶ τοῦ πύλου τοῦ γραφίδα καὶ χάρτην, καὶ παρακαλεῖ τὰς κυρίας νὰ γράψωσι.

Ἀλλ' ἰδοὺ ὁ Ποιητὴς ἀθροίζων τὰ θέματα. Τὰ διπλῶναι διὰ τῆς παλάμης, τὰ ῥίπτει εἰς ὑαλίνην φιάλην, τὰ ἀναμινύει, καταβαίνει, καὶ ἰδοὺ, χαρίεσσα θεραπαινίδες τῆς τύχης, αἱ κρινοδάκτυλοι χεῖρες ἐπ' αὐτὰ Κυρίων ἀφαιροῦσιν ἐκ τῆς φιάλης ἐπ' αὐτὰ θέματα. Ἐπιτρέφει εἰς τὴν ὀρχήστραν ὁ Ποιητὴς καὶ κἀνθῆται πλησίον μικρᾶς τραπέζης ἀνελίσσων τοὺς κληρωθέντας χάρτας. Καὶ σύννοος εἶναι καὶ σκεπτικὸς, καὶ φαίνεται προσευχόμενος εἰς τὴν Θεὰν Μνημοσύνην. «Ὁ οἶστρος τοῦ αὐτοσχοδιάζοντος ποιητοῦ» λέγει καὶ παιανίζει ἅμα ἡ μικρὰ μουσικὴ, δεξιόθεν αὐτοῦ κειμένη. Παύει διὰ νεύματος αὐτῆς, καὶ ἰδοὺ ἡμεῖς περιμένοντες σιωπηλότεροι ἀγαλμά-

των. Ὁρβίος καὶ ἀκίνητος ἵσταται ἐπὶ ὀλίγας στιγμὰς ἀναβλέπων πρὸς τὴν ὀροφὴν τοῦ δώματος, καὶ λέγεις ὅτι θέλει διὰ τῶν βλέμμάτων νὰ ηλεκτρίσῃ τὸν οὐρανὸν ἀρυόμενος ἐκείθεν τὰς μυστηριώδεις ἐμπνεύσεις του. Τοσαύτη εἶναι ἡ ἐκστασίς του ὥστε ὁ νοῦς μου εἶδεν ἐν ἀκαρεῖ ἀκτῖνας ἀνωθεν πρὸς αὐτὸν καταβαινούσας, ἀκτῖνας τοιαύτας ὁποῖας δὲν δύναται νὰ παραστήσῃ οὔτε ἡ γραφίς, οὔτε ἡ γλῶσσα. — Λύει τὴν μελιβρύτον γλῶσσαν εἰς αὐτοσχεδία, εἰς ἐξαίτια μέλη Γλυκὴ καὶ ἀνδρῶδες ῥέει τὸ ἔπος ἀπὸ τὰ χεῖλη του, καὶ ἡ κεφαλὴ, καὶ οἱ ὀφθαλμοί, καὶ αἱ χεῖρες, καὶ ὅλος αὐτὸς ἀπεικονίζουσι τὰ πάθη τῆς ψυχῆς του, καὶ ἐκφράζουσι ζωηρότατα τὰς ἰδέας του. Τὰ μέλη του δὲν εἶναι τιγούρημα ἀπλοῦν, εἶναι ποιήσις ζωηρὰ, σπινθηρίζουσα, ἀνάμεστος χρωμάτων, ἰδεῶν, εἰκόνων· εἶναι ῥῆξις τοῦ οἰστροφόρου ἐκείνου πυρὸς μὲ τὸ ὁποῖον ὁ Ὑψιστος προικίζει τὴν μεγαλοφυΐαν. Ἀλλ' ἐτελείωσε καὶ σπογγαρίζει τὸ μέτωπόν του, καὶ πανταχόθεν χειροκροτεῖται. Εἰς τῶν πλησίον ἐμοῦ καθμένων, ἀγνοῶν τὴν Ἱταλικὴν γλῶσσαν, ποθεῖ νὰ μάθῃ ὁποῖον ὅρισμὸν ἔδωκεν εἰς τὸ θέμα ὁ Ποιητὴς. Ὡ μὴ μ' ἐρωτᾷς, ἀπεκρίθην ἐγώ. Τὸν εἶδες χειρονομοῦντα; Τὸν ἤκουσες ἀπαγγέλλοντα; Τοῦτο ἀρκεῖ. Ἡ φωνή, ἡ μορφή, αἱ χειρονομίαι του. . . Ἰδοὺ ὁ ὅρισμός τοῦ θέματος.

Ἀλλ' ἐπιλαμβάνεται τοῦ δευτέρου, καὶ ἡ φωνὴ του εἶναι βροντηρὰ, ζωηραὶ αἱ χειρονομίαι, ἡ γλῶσσα ἐκλεκτὴ καὶ νευρώδης. Διατὶ ἐξάπτεται τοσοῦτον; Διατὶ στρέφει τὴν δεξιὰν ὡς νὰ ζητῇ τὴν λαβὴν ῥομφαίας; . . . Τὸ αἷμα ἀνέπηδεν εἰς τὴν κεφαλὴν του, ἡ ὄψις του ἔλαβε χρῶμα πυρὸς, καὶ οἱ ὀφθαλμοί του σπινθηροβολοῦσιν, ὡς ὀφθαλμοὶ λέοντος διαλάμποντες ἐν μέσῳ τοῦ σκότους. . . Ἄθλον τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος ψάλλει, ψάλλει τὸν θάνατον ἑνὸς πρωτομάρτυρος πολέμαρχου. . . Ὡς βεβαίως τὴν στιγμὴν ταύτην ἐμφαίνει εἰς αὐτὸν ἐν δράματι, Σκιά τοῦ ἀθανάτου Βότσαρη, καὶ τῶ δεικνύεις τὴν χαίρουσαν πληγὴν τοῦ μετώπου σου, καὶ φλέγεις τὰς φρένας του, καὶ ἐμπνέεις τὴν ἀλήθειαν εἰς τὴν λαλίαν του! . . .

Συνεταράχθη τὸ ἀκροατήριον, καὶ ἄλλων μένει ἐπὶ ὀλίγας στιγμὰς. ἡ δὲ διαδεχθεῖσα τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ μουσικῆ, ὅσῳ μικρὰ καὶ ἂν ᾖ, παρτείνει τὴν ἐκπληξίν τῆς ψυχῆς μας. Ἀλλ' ὁ ἀνὴρ οὗτος ὁ διεγείρων εἰς τὰς φρένας μας τὰς τρικυμίας τῶν παθῶν καθὼς ἡ κραταιὰ τοῦ Νότου πνοὴ διαταράττει μέχρι τοῦ πυθμένος τὴν θάλασσαν, ὁ παραδόξος οὗτος ἀνὴρ φέρει εἰς χεῖρας τὴν μαγικὴν ῥάβδον τῆς εὐφροσύνης, καὶ ἀναστατώνει τὰ στέρνα μας κινῶν κατὰ θέλησιν τῶν αἰσθημάτων ἡμῶν τὰ διάφορα ἐλατήρια. Εὐτράπελον ἦδη πραγματεύεται θέμα, τὰς ἀναμνήσεις τῆς νηπιότητός του, καὶ μειδιῶσι τὰ χεῖλη του, καὶ γελῶσιν οἱ ὀφθαλμοί του, καὶ μέλι ἀπὸ τὸ στόμα του ῥέει.

Ἐκ τῶν θυγατέρων τούτων τῆς ζωῆς του ἀρύεται θεοπετίας ἐμπνεύσεις, καὶ δι' εἰκόνων τερπνῶν καὶ ἐρασμίων μᾶς ἐκτυλίσσει τὸ γοητευτικὸν πανόραμα τῆς παιδικῆς ἡλικίας του. Μακάριος ἦτον ὁ βίός του, μα-

κάριος ὅτε μία χρυσάλις, ὅτε ἐν ἄνθος, ἡ μία παιδιὰ ἦσαν κτήματα πολυτιμότερα ἑνὸς θησαυροῦ, μᾶς δάφνης, ἡ ἑνὸς σκήπτρου. Ἀλλ' ὅτε ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδιά αὐτοῦ ὠρίμασαν εἰς τοὺς θερμούς κόλπους τῆς Ἡθῆς, καὶ ἤρχισαν νὰ τρέπωνται οἱ πόθοι εἰς ἀνάγκας, ἡ εὐθυμία εἰς λύπην, καὶ ὁ γέλως εἰς δάκρυα, δύο τότε ἡσθάνθη πρῶτον ὠριμάζοντα πάθη, τὴν ποίησιν καὶ τὸν ἔρωτα. Ἐποίησε τὸν πρῶτον τοῦ στίχου καὶ ἀνεσκίρτησεν ἀπὸ τὴν χαρὰν, καὶ μυριάκις τὸν ἐμέτρησεν εἰς τὰ δάκτυλα. . . . Ναι, εἰς τὰ δάκτυλα, λέγει, τὸν ἐμέτρησε, καὶ γελᾷ εἰς τὰς λέξεις ταύτας τὸ ἀκροατήριον, ἀλλ' ἐγὼ γελῶ περισσότερον διότι πονηρὰ ἰδέα μοῦ ἐπῆλθεν εἰς τὸν νοῦν Ἐσυλλογίσθην ὅτι οἱ πατέρες τοῦ ἐκκαίδεκακυλλάβου ὑπέστησαν φοβερὸν βατανιστήριον μετροῦντες τὰς δεκαεξ ἄτελευτήτους συλλαβὰς τοῦ χαριεστάτου στίχου των.

Ἐποίησε τὸν πρῶτον τοῦ στίχου, καὶ ἀμέσως ἡσθάνθη ἄλλον παλμόν, τὸν κρύφιον παλμόν τοῦ ἔρωτος. Ἀλλ' ἐνῶ ἐποίει καὶ ἡγάπα βαρεῖα κατέπεσεν ἐπ' αὐτοῦ ἡ ἀδυσώπητος χεὶρ τῆς ἐμαρμένης. Ἄπουν καὶ ὠχρὸν εἶδε τὸν πατέρα ἐξηπλωμένον ἐπάνω τοῦ νεκρικοῦ φερέτρου, καὶ ἰδοὺ ἡ πρώτη πληγὴ τῆς καρδιάς του, καὶ ἰδοὺ ἡ πρώτη ἐναγώνιος πάλη τοῦ στήθους του.

Τὸ μικρὸν τοῦτο ἀριστούργημα τῆς ποιήσεως, ποιητὴν εἰς βραχυσυλλάβους στίχους, χαρίεν καὶ φαιδρὸν κατ' ἀρχάς, μᾶς ἐνέπνευσε περὶ τὸ τέλος ἡδυπαθῆ τινα μελαγχολίαν. Ἀλλ' ἰδοὺ δίσκοι ἐνθα καὶ ἐνθα ἀναφαίνονται φέροντες εἰς τὰς Κυρίας χιονωτὰ γλυκίσματα ὡς ἀλάνθαστον κατὰ μελαγχολίας ἀντιφάρμακον. Κατέπιον ἐκεῖναι τὴν ἀμβροσίαν των, καὶ ἰδὼν πάλιν ὁ Ποιητὴς ἐγειρεται ζητῶν νὰ τῷ ὀρίσωμεν τὰς ὁμοιοκαταλήξεις δεκατεσσάρων στίχων δι' ἐν ἄσματιον (Sonetto), τὸ ὁποῖον θέλει αὐτοσχεδιάσει εἰς τὸν θάνατον τοῦ Κωνσταντίνου, τοῦ τελευταίου τῶν αὐτοκρατόρων μας. Μᾶς συγκινεῖ τὸ ἱερὸν τοῦτο ὄνομα, καὶ ὁ νοῦς μας παλινδρομεῖ πρὸς τὸ παρελθόν, ἐτάζει τὸ ἐνεστώς, καὶ παρεσθὺς, ἀνάμεσα μυσσινῶν καὶ ῥόδων, εἰσδύει καὶ ἐνδιατρίβει εἰς τὸ μέλλον.

Καὶ ὅ,τι ἡμεῖς ἡσθάνθημεν, καὶ ὅ,τι ἡμεῖς ἐσκέφθημεν, εἶπεν ὁ Ρεγάλλης εἰς τοὺς δεκατέσσαρας στίχους τοῦ ἀσματιοῦ τοῦ τηρήσας τὰς υποχρεωτικὰς ὁμοιοκαταλήξεις.

Ὁ αὐτοσχεδιασμὸς οὗτος διαλύει καθ' ὁλοκληρίαν τὰς ἀμφιβολίας τινῶν, ὅσοι ἐπίστευον ὅτι ὁ ποιητὴς εἶχεν ἤδη προητοιμασμένην τὴν ἐργασίαν. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ μετέπειτα θέμα «τὸ μέλλον τῆς Ἑλλάδος» ζητεῖ ἐπίσης ὁμοιοκαταλήξεις υποχρεωτικὰς, καὶ γὰρ εὐφροσύνης, καὶ ἀναστατώνει τὰ στέρνα μας κινῶν κατὰ θέλησιν τῶν αἰσθημάτων ἡμῶν τὰ διάφορα ἐλατήρια. Εὐτράπελον ἦδη πραγματεύεται θέμα, τὰς ἀναμνήσεις τῆς νηπιότητός του, καὶ μειδιῶσι τὰ χεῖλη του, καὶ γελῶσιν οἱ ὀφθαλμοί του, καὶ μέλι ἀπὸ τὸ στόμα του ῥέει. Ἐκ τῶν θυγατέρων τούτων τῆς ζωῆς του ἀρύεται θεοπετίας ἐμπνεύσεις, καὶ δι' εἰκόνων τερπνῶν καὶ ἐρασμίων μᾶς ἐκτυλίσσει τὸ γοητευτικὸν πανόραμα τῆς παιδικῆς ἡλικίας του. Μακάριος ἦτον ὁ βίός του, μα-

σε ἡ μεγάλη λάγνος τοῦ χρόνου, ἐνδύθητι, ὦ Ἑλλάς, μετὰ τῆς ἀδελφῆς Ἰταλίας, καὶ ἐν μιᾷ λιμψί τότε θέλει διακυβεῖ ἀπανταχού τὸ κλέος ὅπερ διέχυσεν εἰς τὸν κόσμον ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ μεγαλοφυΐα τῶν υἱῶν σου.

Τοιαῦτα δ' αὖ τὴν Ἑλλάδα προμαντεύων, δὲν ἐλησμονέει ὁ ποιητὴς τὴν Πατρίδα του. Ἐν φιλογενῇ παλμὸν ἡ-θα-θη εἰς τὸ στήθος του, καὶ ἐνέχυσεν ἐν μιᾷ αὐγῇ ἀμφοτέρων τῶν συγγενῶν λαῶν τὴν εὐδαιμονίαν.

Ἀλλὰ τὸ πλεόν, δύσκολον θέμα «Ὁ χριστιανισμὸς βῆσις τῆς κοινῆς ἐλευθερίας» ἐφύλαττεν ὁ ποιητὴς τελευταῖον. Εὐγείρεται, σταυρώνει τὰς γείρας, καὶ βράδῃ ἀπαγγελλὼν κατ' ἀρχάς, ἐξάπτεται βαθμηδόν, καὶ ῥέουσιν οἱ στίχοι τοῦ εὐφραδεῖς καὶ χρωματισμένοι μετὰ τὴν ὑψηλὴν ποιήσιν τῶν Γραφῶν. Ἐκ τῆς ἱερᾶς ταύτης σχολῆς ἤντησε πάντοτε τὰς ἐμπνεύσεις του, καὶ εἰς πάσας σχεδὸν τὰς ποιήσεις αὐτοῦ ἀναραίνεται ἡ εὐτέ εἰς ἐν διηκεῖ μετὰ τῶν ἀνθρώπων παραπορῶν διακειμένη, ἀλλὰ πάντοτε ὑπερδύναμις καὶ νικῶσα.

Ἐξέρχονται ἀπὸ τὸ στόμα του τὰ ἐπη δὲ μὲν μελίσβρυτα καὶ γλαυρὰ, δὲ δὲ μεγαλοπρεπῆ καὶ ἄλκιμα καθὼς τὰ ὕδατα τοῦ χιμαῖρου αἶμα κεκορρίζουσιν εἰς πεδιάδα εὐαυτὴ καὶ γλοεῖα, ἡ κατατρέχεται ἀπὸ τὸν βράχον, σπινθηροκίττα εἰς τὸ φῶς τῆς Σεήτης. Ἐπὶ τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν παρακμὴν τῆς Ρώμης, καὶ πιδᾷ εἰς τὴν αὐτὴν τῆς παγκοσμίου εὐδαιμονίας, τὴν διαδοσὶν τοῦ Εὐαγγελίου. Τρία λέγει δόγματα περικλείει ὁ λόγος τοῦ ὕψους, τὴν Πίστιν, τὸ ἔλεος καὶ τὴν ἐλπίδα. Περὶ τὸν τρίτον λυχνὸν τοῦτον συνελθῆτε, πάντες οἱ κάτοικοι τοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῆς ἡπείρου, συναχθῆτε, ὦ υἱοὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἐν συνδέσμῳ ἀδελφικῷ, καὶ εὐρήσετε ἐκεῖ λιμένα εὐδαιμονίας καὶ ἐλευθεριῶν ἀφθάρτων.

Ἰδοὺ πῶς αὐτοσχέδιζε τὰ δεδομένα θέματα. Κλείει δὲ τὴν ἐσπερινὴν ἀναδημίαν του μὲ ἀτμάτον ὑποχρεωτικῶν δημοκαταλήξεων. Ἀνακεφαλαίωσι τὰς ὑποθέσεις τῶν ἐξ θεμάτων, πληροὶ δὲ στίχους ἀρμονικοὺς καὶ ὠραίους... Ἀλλὰ τῷ μένουσιν ἐξ οἱ ἀποίηται. Τί θέλει εἰπεῖ;... Δὲν ταράσσεται, δὲν διστάζει. Ἀποτείνεται εἰς τὸν ὠραῖον οὐρανὸν τῆς Ἀττικῆς καὶ κλείει τὸν ἐπίλογον ἐκπέμπων ἕνα ἀσπασμὸν εἰς τὸν Παρθενῶνα, καὶ εἰς τὰ λοιπὰ μνημεῖα τῆς ἀρχαιότητος, τὰ ὅποια διὰ γλαυρίας σιωπῆς μεταδίδουσιν εἰς αἰῶνας τὴν Ἑλληνικὴν μεγαλοφυΐαν.

Τοιοῦτος εἶναι ὁ Ρεγάδης. (1)

Γ. Κ. Ζαλαπώστας.

[1] Σημ. Εἰς τὴν τῶν προσηχῶν συλλογῶν τῆς ἡ Πανδώρας ἀλλοι δημοτικῶς μεταφράσει τινῶν ἐκ τῶν ἐκείνων ποιητῶν τοῦ Κουρίου Ρεγάδης.

Η ΨΥΧΗ.

(ROMANCE)

En orba et saeva et iniqua Fortuna!
Hocce no tibi e mplaui, ut...
diversam sortem sustineremus?
(Apul'ej. Metamorph. Lib. V.)

Ἀκούσατέ με, ὦ σεις καρδίαι νέαι,
Κ' ἐν συμπαθείας ἑς τάρτατα δάκρυά μου
Χύσατε δάκρυ, καὶ ἑς τὰ παθήματά μου
Θρηνησατέ με, νεάνιδες ὠραῖαι.

Ἐβελγον πάντας, κ' ἡ νέα μου καρδιά
Τάριστα εἶχεν ἐρώτων δρεψί, ἄνθη.
Πλὴν διὰ τοῦτο, ἀφ' οὗ κατεμαράνθη,
Ἐμελλεν ἄλγῃ νὰ ὑποστῇ μυρία.

Ἡ Ἀφροδίτη, — ὦ! τίς θὰ τὸ πιστεύσῃ; —
Ἡ Ἀφροδίτη τὰ ἀσθεῖα μου κάλλη
Εἶχε φθνήσκει, κ' ἐπιθυμία ἄλλη
Δὲν τὴν κατεῖχε παρὰ νὰ με φονεύσῃ.

Τούς ἐρπαστάς μου με χεῖρα ὀλεθρίαν
Πρὸ πολλοῦ ἤδη αὐτὴ κατελυμάνθη,
Κι' ἀποθανοῦσα τῇ κεφαλῇ μου ἔσθθη,
Ἐσπεῖρε θλίψεις εἰς τὸ βίον τὴν πορείαν.

Ἀκούσατέ με, ὦ σεις καρδίαι νέαι,
Κ' ἐν συμπαθείας ἑς τάρτατα δάκρυά μου
Χύσατε δάκρυ, καὶ ἑς τὰ παθήματά μου
Θρηνησατέ με, νεάνιδες ὠραῖαι.

Παρὰ Πυθίας χρησμὸν οἱ φίλτατοί μου
Ἐλαβον «Γέρας φρικτὸν ἡ κόρη μέλλει
Νὰ λαβῇ. Εἰς βράχον ἀς ἐκτεθῇ ἐρήμου.
Δεινόν· ἀλλ' οὕτω τὸ πεπρωμένον θέλει».

Μὲ σὲρ δ' γέρον πατὴρ εἰς ἐρημίαν
Φρικτὴν. — Φεῦ! εἶδον τὰ ὄμματά του πλήρη
Πικρῶν δακρύων· κ' εἶπε φιλῶν μ' «ὕγειαν,
Φίλτατον, ἔχε. Ὁ Ζεὺς νὰ με οἰκτεῖρῃ».

Εἶπε κ' ἀπῆλθε. Τὴν γῆν δ' ὀφθαλμὸς του
Πικρῶν δακρύων ἐπλήρου, καὶ μακρόθεν
Βαρὺς ἀντήχει δ' γέρον στεναγμὸς του...
Ζεῦ! Πῶς δὲν ἦλθε τὸ πῦρ σου οὐρανόθεν!

ὑπὸ τῆς φρίκης ὠχρὰ, εἰς τὸ ψυχρὸν χῶμα
Ὡς πότε ἐκείμην τίς οἶδε; Στιγμιαία
Πλὴν ὅλα ταῦτα μ' ἐράνησαν, καὶ μ' ὄμμα
Τρεμοσυσμένον ἠγέρθη· πλὴν τί θέα!

Ἀντὶ τοῦ τόπου ἐκείνου, ποῦ με τρόμον
Εἶδον, ἐν οἴκῳ εὐρέθην βασιλείαν

Κ' ἐν μέσῳ κήπων, στοῶν καὶ διαδρόμων
Μυρὶ ὠσφράνθη, ἀρώματα ἀνθίων.

Παντοῦ στραφεῖσα με δώματα δειλαίας
Οὐδένα εἶδον πλὴν πότῃ, ὦ Θεοί μου!
Ἡ ἐκπληξίς μου, εἰς εἰς οἱ πελέας
Ὅτε ἀνέγνων «Σὺ ἀγαπῶ, Ψυχὴ μου!»

Ἐν μέσῳ φόβου πλανώμην καὶ ἐλπίδος,
Ὅτε ἀκούω τῶν ἡ τινὰ γλυκεῖν,
«Ψυχή,» μοι λέγει, «οὐ στέμμα βασιλίδος
Ἐδῶ θὰ ἔχῃς καὶ τριεὺδαιμονίαν.

Τὴν νύκτα μόνον θὰ μ' ἔχῃς κ' εἰς τὸ ὄμμα
Ἡοῦ, δὲν θέλεις μ' ἰδεῖ πλὴν, ἀν' ἐλπίδος,
Αἶ! τότε τρωε, Ψυχὴ! θὰ ζυτυχύσῃς,
Καὶ ἀρὶς μόνον θὰ ἔχῃς, εἰς τὸ στόμα».

Ἐνεθαῖρ' ἔβην. Μὲ βῆμα ἐσπευμένον
Τὸν ῥοῦν ἡτύχου πηγῆς ἀκολουθοῦσα
Καὶ διαδρόμους ἀνθοῦντας διελθοῦσα
ὑπ' ἄνθη εὖρον παστὸν ἀνδοστεμμένον.

Σ τοῦ παστῶ τούτου τὰ ἔνδον τερπνὴ κλίνη
Ἡδυπαθῶς πῶς ὕψυτο. Ἡ σκοτία
Μαύρη προύωρει, κ' ἐμὲ δύναμις θεία
Ἐπὶ τῆς κλίνης με εἶχε κατακλίνει.

Ἐτρεμον ὄλῃ καὶ παρευθὺς εὐρέθην
Σ τὰς τρυφεράς του ἀγκάλας καὶ μεθύων
Μὲ περιπτύσσει μετ' ἀσπασμῶν μυρίων.
Φεῦ! Κ' ἐγὼ ποῖαν τότε ἤσθανόμην μέθην!

Ἡ νύξ παρελθε. Τὰς πρώτας τῆς ἀκτῖνας
Ἡ Ἥως μόλις διέγυσε, καὶ μόνῃ
Ἐμείνα· πάλιν ἡ νύξ πλὴν μᾶς ἐνόησε.
Καὶ εὐτυχόουσα πολλοὺς διήλθον μῆνας.

Ἀχ! ναι, ἠτύχουν. Τίς δαίμων μ' ἐξοκέλλει,
Καὶ νὰ τὸν ἰδῶ ἀπόρριπτον λαμβάνω;
«Α! Γέρας εἶναι,» εἶπον, «καταλαμβάνω»
Ἀν' ἡτ' ὠραῖος, ν' ἀρέσῃ δὲν θὰ θέλῃ; »

Καὶ παραβύστου ὀπίσω παραθύρου
Ἐκρυφα λύχνον. Ἐνύκτωσε κ' ἐμβαίνει
Αὐτός, ἐπάνω φερόμενος ζεφύρου.
«Ψυχὴ μου,» εἶπε «χαῖρε, ἡγαπημένη.»

Εἶπε, κ' εὐθέως εἰς τὰ ῥοδιὰ μου δίδει
Φίλημα χεῖλῃ, φίλημα φλόγας πνέον.
Τὸ φίλημά του ὑπῆρξε στιγμιαῖον.
Στιγμὴ παρελθε, καὶ ἐκοιμήθη ἡδῇ.

Τότε ἡσύχως ἐγείρομαι. Τὸ φῶς μου
Λαβοῦσα ἦλθον· ἀλλ', ὦ Θεοί μεγάλοι!
Οἱ ὀφθαλμοί μου ἐθάμβωσαν. Τί κάλλη!
Μικρὸν παιδίον ἐπέλαμπεν ἐμπρός μου.

Εἶχε τὸ ἦθος ὑπερφύς καὶ θεῖον,
Ἡδυπαθῆ πῶς τὸν ὕπνον, κ' εἰς τὰ χεῖλῃ
Μαγευτικὸν τι ἐπῆνθη, κ' ἐμειδίαν
Ἀβρά, καὶ ὀλην ἡ στάσις του μ' ἐκῆλει.

Εἰς θελξιθύμους ἐκστάσεις μετὰ τρόμου
Καὶ εἰς θελγήτρων διέπλεον πελάγη,
Ὅτε ἐλαίου σταγὼν ἐπὶ τοῦ ὤμου
Ἐσταζεν αἶφνης, κ' ἠγέρθη κ' ἐξεπλάγη.

«ὦ τόλμη!» κράζει. «τί ἐπραξας ἐμπρός μου;
Τάλαινα, τοῖς. ὦ! τί ποινὰς ἀγρίας
Ἡ ὀργὴ θέλει σοῦ ῥίψει τῆς μητρός μου!...
Εἶμαι ὁ Ἐρως, υἱὸς τῆς Κυθереάς.

Ἐγὼ ἐφλέγην ἑς τὰ πάγκαλά σου κάλλη.
Ἀλλ', ἀπὺς, ἔχε ὕγειαν· ἡ κτλὴ μου
Δὲν θὰ σέ σπύξῃ εἰς τὸ ἐξῆ. ἀγκάλη...
Ψυχὴ, πηγάζω. Ὑγίαινε, Ψυχὴ μου!»

Εἶπε κ' ἀπέπη ταχέως ὁ ἀγνώμων,
Καὶ με ἀπῆκεν εἰς πλησμονὴν δακρύων.
Ἀντὶ δ' ἐκείων τῶν κήπων καὶ τῶν δόμων,
Μόνῃ εὐρέθῃ, ἐπὶ βουνῶν ἀγρίων.

Ἐντρομος τότε «ὦ Ἀφροδίτη, κλίνω
Τὸ γόνυ,» κράζω, «καὶ σέβεται τοῦ θυμοῦ σου
Τὸ ὑπερβάλλον, καὶ χερὶν τοῦ υἱοῦ σου
Τὸν βίον ἀφες, Κύπρις, νὰ παρατείνω.»

«Σὲ ἐσπλαγχνίσθην· θὰ ζήσῃς, τριεὺθλία,
Εἶπε φωνὴ τις ὡς ἀπειλοῦσα, «ὅμως.
Θλίψις θὰ ἦναι ὁ βίος σου καὶ τρόμος
Καὶ ἡ μορφή σου οἰκτὴ καὶ ἀπαισία.»

— «Θεά μου, ἔστω· ἀς γίνῃ ὁ πικρὸς σου
Λόγος, καὶ θλίψις ἀς ἦναι ἡ ζωὴ μου,
Καὶ ἀπαισία ἀς ἦναι ἡ μορφή μου
Ἐάν με βλέπῃ μ' ἀγάπῃ ὁ υἱὸς σου.»

Καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς καταδίκης πλέον
Εἰς τὰς ἐρήμους περιπλανῶ τὸ βῆμα.
Πλὴν αὐτὸν μάτην εἰς τὰ ὕψη τῶν δρυῶν
Κ' εἰς τῆς θαλάσσης ζῆτῶ τὸ μαῦρον κύμα.

Βαρὺ τὸ ἄχθος οὐρῶ τῆς ἡλικίας.
Τὴν νέαν κόμην με δάκρυά μου βρέχω.
Σύντροπον μόνον τῶν στεναγμῶν μου ἔχω
Καὶ τῶν ἀγρίων δρυμῶν τὰς ἐρημίας.

Ἀπεξεδύθην τὰς λάμπεις τὰς πολλὰς μου.
Τὸ κάλλος τί ναι παρ' ἀψιθύς ποῦ βράζει;

ἐν τοσούτῳ σεμνύνεται διὰ τὰς κατακτήσεις, τὰς ἀνακαλύψεις, καὶ τοὺς θριάμβους του.

N. Δ.

ΑΓΡΙΑΙ ΝΗΣΣΑΙ. (1)

Ἀνέγνωμεν εἰς Ἀγγλικὸν σύγγραμμα τὰ ἐφεξῆς·

« Διετάχθη τὸν παρελθόντα χειμῶνα νὰ διαγράψω νέον σχέδιον διὰ τὸν ἐν τῇ κομητείᾳ τοῦ Βούκιγκαμ ἐξαίσιον κήπον τοῦ Ἑδγέρλεϋ. Μετὰ τὴν διαγραφὴν, ἀπεφάσισα νὰ μεταφέρω εἰς νησίδιον κείμενον ἐν μέσῳ τῆς καθωραϊζούσης τὸν τόπον ἐκείνου λίμνης, τὸ ἀναγκαῖον ὑλικὸν διὰ νὰ κατασκευάσω τὸ προτεχὲς ἔαρ περιέρχους τινὰς οἰκοδομὰς. Ὁ πάγος ἦτο πυκνότητος, ὁ οὐρανὸς εὐδίας, καὶ ὁ βορρᾶς ἔπνεε λάβρος καὶ ἀδιάκοπος. Κατὰ τὸ διάστημα τῶν ἐργασιῶν μου, ἀποικία τις νησιῶν ἀγρίων, ἐμφωλεύουσα πρὸς τὸ μεσημβρινὸν μέρος τῆς λίμνης, εἴλκυσε τὴν προσοχὴν καὶ τὴν περιέργειάν μου. Ἦκουσα πάντοτε ὅτι αἱ ἄγρια νῆσσοι ἀποσύρονται τὸν χειμῶνα εἰς τὰς λίμνας ἢ τὰ λιμνάζοντα ἐκεῖ· ὕδατα τὰ μὴ προβαλλόμενα πολὺ ἀπὸ τὸ ὕψος. Ἐκλέγουσιν ἄρα τὰ θερμότερα μέρη· πρέπει ὅμως νὰ δυσολογῶμεν ὅτι προσπαθοῦσι καὶ αὐτοὶ νὰ ἐμποδίσωσι τὴν πῆξιν τοῦ ὕδατος. Καὶ ὡς ἀποδείξιν διηγουμαι ὅτι εἶδον ἰδίους ὀφθαλμοῖς.

Αἱ νῆσσοι ἦσαν δρημέναι εἰς δύο φάλαγγας, τὴν μὲν ἐνεργοῦσαν, τὴν δὲ ἐφεδρεύουσαν, καὶ ἀλληλοδιαδόχως μεταλλασσομένας. Ἡ ἐνεργοῦσα εἰσέρχετο εἰς τὸ ὕδωρ, ἐπιηρίαζεν ἐγγύτατα τὸν πάγον, καὶ πτερυγίζουσα ἀδιακόπως καὶ κινουμένη ἄνω κάτω ταχέως συνετάραττε τὸ ὕδωρ. Οὕτω πράττουται ἐμπόδιζον τοῦτο νὰ πηγθῇ, ἐνῶ εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος, ὁ πάγος ἦτο τοσούτῳ στερεὸς, ὥστε καὶ κορυφὰς δένδρων μεγάλων ἐδύνατο νὰ σηκώσῃ. Ὅσάκις αἱ ἐργαζόμεναι ἀπηύριζον ἄφρον φωνὴν ὀρεῖαν καὶ περρυθῆς, ὡς ττρατιῶται ὑπείκοντες εἰς τὴν κλήσιν, ἐξέρχετο ἀπὸ τὰ κοιλάτια τῶν βραχίων ἢ ἐφεδρείας, καὶ διεδέχετο τὴν πρώτην φάλαγγα. Παρετήρησα ὅτι πρῶτον ἔργον τῶν εἰσερχομένων εἰς τὸ ὕδωρ νησιῶν ἦτο, τὸ νὰ κολυμβῶσι πλησίον τοῦ πάγου, νὰ βυθίζωνται καὶ νὰ τὸν κατακεματίζωσι. Καὶ τὸ ἀξιοπεριεργότερον, καμμία περίστασις δὲν ἴσχυε νὰ τὰς ἀπομακρύνῃ τοῦ ἔργου των· τὸ σύριγμα, ἢ ὁ κρότος τῶν χειρῶν τῶν ἐργατῶν, ἢ ἡ βολὴ λίθου ἐν μέσῳ τῆς ἐκταζομένης φάλαγγος· αἱ μὲν μὲν κατ' ἄλλας περιπτώσεις, ἤθελον ἀρκεῖν νὰ διασκορπίσωσιν αὐτὴν,

ἐπὶ τῆς παρούσης δὲν ἔφερον κανέν ἀποτέλεσμα. Ἐπὶ τῆς ἀπαθοῦς φυσιογνωμίας των δὲν ἐφαίνετο κανέν σημεῖον ταραχῆς· ἐξ ἐναντίας ἐτυμπέρινον ἀπὸ τὸ μικρὸ ἐξόγκωμα, τοῦ λαιμοῦ των ὅτι ἠθάνοντο τὴν ἑκέρειν ἐκείνην ἣτις προέρχεται ἀπὸ τὴν εὐδοκίαν τῆς συνειδήσεως ὅταν ἐκτελῇ τις τὸ χρέος του. Τὸ ἔργον ἐκάστης φάλαγγος διήρκει μίαν ὥραν περίπου· ἐργάζοντο δὲ νυχθημερόν, καὶ διὰ κόπων ἀδιακόπων κατῴρθωσαν νὰ ἔχωσι μέρος ὕδατος ἁπλῆτον ἐφ' ὅλου τοῦ χειμῶνος·

ΕΞΑΙΣΙΟΝ ΚΑΛΛΟΣ.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος Μαΐου πλῆθος ἀπειρον συνηθροίσθη πρὸς τὴν ἄκρην τῆς ὁδοῦ Chaiseu! ἐν Παρισίοις. Αἰτία δὲ τῆς συζήτησιν ταύτης δὲν ἦτο οὐδ' ἐγγλημα, οὐτ' ἱρις, οὔτε συμβεβηκὸς ἔκτακτον, οὔτε εὐτεμεία τῶν συνηθῶν αἰτιῶν τῶν συναθροίσεων. Τί ἦτο λοιπόν; Θαυμασμός, καὶ θαυμασμός ἰδιόζων εἰς καρδίαις τῶν Γάλλων . . . θαυμασμός κάλλους γυναικείου!

Κυρία τις, περικύψως ἐνδεδυμένη, εἰτελλοῦσα τὴν ὥραν ἐκείνην εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον τῶν Ἰταλῶν, εἶχε κάλλος τόσῳ σπάνιον καὶ τόσῳ καταπληκτικόν, ὥστε εἴλκυεν ἐν γκαρεὶ ὧν τὰ βλέμματα, καὶ ἐμάγευσεν ὅλους εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ὥστε ἔμεινον ἀκίνητοι ὡς ἀπολιθωμένοι. Γὰρ πλῆθος συνετυκνύτο ἀδιακόπως. Καὶ ὅσοι μὲν τὴν εἶχον ἰδεῖ ἐξέφραζον γεγωνυῖα τῇ φωνῇ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ των, καὶ ἠρεθίζον οὕτω πῶς τοὺς ἄλλους νὰ τὴν ἴδωσιν· ὥστε ὅλοι ἀνέμενον τὴν ἐξόδον τῆς ὥρας Κυρίας.

Μόλις δὲ παρουσιάσθη εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀνευφημία ἀκράτητοι ἤχησαν πανταχόθεν. Ἡ Κυρία, πτοηθεῖσα, ὠπισθοδρόμησε καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον. Μετὰ μικρὸν προσπαθήσασα νὰ ἀναχωρήσῃ δι' ἄλλης μικρᾶς ἐξόδου, παρετήρηθη καὶ ἐπερικυκλώθη ὑπὸ τῶν θαυμαστῶν. Τότε προτεκλήθησαν αἱ χωροφύλακες νὰ διασκορπίσωσι τὸ πλῆθος· ἀλλ' αὐτοὶ ἀπεκρίθησαν ὅτι δὲν ἐδύνατο νὰ ἐκχωρήσῃ κατὰ τὴν περίστασιν αὐτὴν τὸν περὶ συνάθροισεων νόμον, διότι αὐτὸς δὲν ἐπρόκειτο καὶ περὶ συαθροίσεως διὰ λόγον θαυμασμοῦ ὡραίας γυναικός. Βεβαρώτατον δὲ ἤθελεν εἶσθαι ἐὰν ἔστρεφον τὰ ὄπλα κατὰ τοῦ λαοῦ μετὰ τὰς τρεῖς προτεκλήσεις τῆς διατύψεως.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, τί ἀπεράσισεν ἡ Κυρία; ἐπερίμεινεν ἕως οὗ ἀπαυδήσαν τὸ πλῆθος διαλυθὲν μόνον του. Καὶ τῶντι τὸ πλῆθος ἀπηύρισε, καὶ αὐτὴ ἀνεχώρησε τέλος πάντων.

(1) Ἀγρίαι νῆσσοι. Οἱ ἄλλοις εἶχον πολλὰ δνόματα διὰ νὰ σημάνωσι τοὺς τοῦτοῦ τὰ πηγά· Ἐλεγον, βοσκὰς, φασκάδας, κολυμβίδας, καρκεθαλίδας, καὶ αἰθίδας. Ἀλλὰ, διὰ τὴν ἐξ αὐτῶν διεκρίνοντο αἱ καθ' ἑμᾶς ἀγρίαι νῆσσοι; Ἐν τῇ ἀπορίᾳ μου, τὰς ἐξάπτισα ἀγρίαις νῆσσοις Σ. Μ.